

IES PORTO CRISTO

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA
DEPARTAMENT DE CIÈNCIES SOCIALS
CURS 2016/2017
IES PORTO CRISTO

1. Ciències socials/Geografia i Història.....	5
1.1. Primer cicle d'ESO (1r, 2n i 3r curs).....	5
1.1.1. Objectius.....	5
1.1.2. Continguts.....	6
1.1.3. Criteris d'avaluació / i estàndards d'aprenentatge avaluables	7
1.1.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	12
1.1.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	14
1.1.6. Seqüenciació i temporalització.....	15
1.2. Segon cicle d'ESO (4t curs).....	16
1.2.1. Objectius.....	16
1.2.2. Continguts.....	17
1.2.3. Criteris d'avaluació.....	17
1.2.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	22
1.2.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	25
1.2.6. Seqüenciació i temporalització dels continguts.....	25
2. Història del món contemporani.....	26
2.1. Objectius.....	26
2.2. Continguts.....	26
2.3. Criteris d'avaluació.....	29
2.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	37
2.5. Procediments d'avaluació i recuperació.....	39
2.6. Temporalització i seqüenciació dels continguts.....	40
3. Història d'Espanya.....	41
3.1. Objectius.....	41
3.2. Continguts.....	47
3.3. Criteris d'avaluació.....	47
3.4. Procediments d'avaluació i recuperació.....	48
3.5. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	52
3.6. Seqüenciació i temporalització dels continguts.....	54
4. Geografia d'Espanya.....	55
4.1. Objectius.....	55
4.2. Continguts.....	61
4.3. Criteris d'avaluació.....	63
4.4. Procediments d'avaluació i qualificació.....	65
4.5. Seqüenciació i temporalització	65
5. Història de l'art.....	61
5.1. Objectius.....	61
5.2. Continguts.....	61
5.3. Criteris d'Avaluació.....	62
5.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	73
5.5. Temporalització i seqüenciació dels continguts.....	74
5.5. Procediments de qualificació i recuperació.....	75
6. Valors ètics Primer cicle d'ESO (1r, 2n i 3r curs).....	75
6.1. Objectius.....	76
6.1. Continguts.....	77
6.3. Criteris d'avaluació /estandards d'aprenentatge avaluables.....	78
6.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.....	89
6.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	89
6.6. Temporalització i seqüenciació.....	89
7. Valors Ètics (4rt curs d'ESO).....	90

Departament de Ciències Socials 16/17

7.1. Objectius.....	90
7.2. Continguts.....	94
7.3. Criteris d'avaluació.....	94
7.4 Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	94
7.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	94
7.6. Temporalització i seqüenciació dels continguts.....	95
8. Filosofia (4rt ESO).....	95
8.1 Ojectius.....	95
8.2 Continguts.....	95
8.3 Criteris d'avaluació.....	95
8.4 Tractament de les competències bàsiques.....	95
8.5 Seqüenciació I temporalització.....	95
9. Filosofia (1er Batxillerat).....	96
9.1 Objectius.....	96
9.2. Continguts.....	97
9.3. Criteris d'avaluació /estandars avaluables d'aprenentatge.....	100
9.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències.....	109
9.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	109
9.6 Seqüenciació I Temporalització.....	110
10. Història de la filosofia (2on Batxillerat).....	110
10.1. Objectius.....	111
10.2. Continguts.....	121
10.3. Criteris d'avaluació.....	121
10.4 Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques.....	122
10.5. Procediments d'avaluació i qualificació.....	123
10.6 Temporalització i seqüenciació.....	123
11. Economia (1er Batxillerat).....	114
11.1Ojectius.....	114
11.2 Continguts.....	115
11.3 Temporalització.....	119
11.4 Criteris d'avaluació.....	119
11.5 Tractament de les competències clau.....	120
12. Economia (4rt eso).....	120
12.1Ojectius.....	121
12.2 Continguts.....	122
12.3 Temporalització.....	122
12.4 Criteris d'avaluació.....	125
12.5 Tractament de les competències clau	126
13. Iniciativa a l'activitat emprenadora I empresarial (4rt ESO).....	126
13.1Ojectius.....	127
13.2 Continguts.....	127
13.3 Temporalització.....	128
13.4 Criteris d'avaluació.....	128
13.5 Tractament de les competències clau.....	130
14- Materials i recursos didàctics.....	131
15- Activitats complementàries i extraescolars.....	131

1. Ciències socials/Geografia i Història

1.1. Primer cicle d'ESO (1^r, 2ⁿ i 3^r curs)

1.1.1. Objectius

1. Identificar els processos i els mecanismes dels fets polítics, econòmics i culturals i les relacions que s'estableixen entre aquests. Emprar aquest coneixement per comprendre les causes que expliquen l'evolució de les societats i els seus problemes més rellevants.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics del medi físic i les interaccions entre aquests elements i els grups humans a l'hora d'emprar l'espai i els recursos. Valorar les conseqüències de tipus econòmic, social, cultural, polític i mediambiental d'aquestes interaccions. Conèixer la problemàtica específica de l'ús dels recursos a les Illes Balears.
3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats amb el medi que organitzen i en el qual es desenvolupen.
4. Conèixer, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees socioeconòmiques, culturals i polítiques, així com els trets físics i humans del món, d'Europa, d'Espanya i de les Illes Balears.
5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i els esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa, d'Espanya i de les Illes Balears a fi d'adquirir una perspectiva global de l'evolució de la humanitat amb un marc cronològic precís.
6. Valorar i respectar el patrimoni natural, històric, lingüístic, cultural i artístic del món, d'Europa, d'Espanya i, especialment, de les Illes Balears.
7. Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen la realitat social, cultural i històrica de les manifestacions artístiques, amb la finalitat de valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic i assumir actituds positives cap a la defensa i la conservació d'aquest patrimoni, especialment el de les Illes Balears.
8. Adquirir i emprar el vocabulari específic de geografia i història i incorporar-lo al vocabulari habitual, a fi d'augmentar la precisió en l'ús del llenguatge i millorar la comunicació.
9. Cercar, seleccionar, comprendre i relacionar, amb els mètodes i les tècniques propis de la geografia i la història, informació de tipus verbal, gràfic, icònic, estadístic i cartogràfic procedent de fonts diverses, incloent-hi l'entorn físic i social, les biblioteques, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació i la comunicació; tractar aquesta informació d'acord amb la finalitat que es persegueix i comunicar-la als altres de forma organitzada i intel·ligible.
10. Dur a terme tasques en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per solucionar els problemes humans i socials.
11. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciar-ne els valors i les bases fonamentals, valorar els drets i les llibertats com un assoliment irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciar actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrar-se solidaris amb els pobles, els grups socials i les persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.
12. Valorar i respectar la diversitat cultural i ser respectuós i tolerant amb cultures i opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar, però, a emetre judicis de valor.

1.1.2. Continguts

BLOC I. EL MEDI FÍSIC

- La Terra.
- La Terra al sistema solar.
- La representació de la Terra. Latitud i longitud.
- Components bàsics i formes de relleu.
- Medi físic de les Illes Balears, Espanya, Europa i el món: relleu; hidrografia; clima: elements i diversitat de paisatges; zones bioclimàtiques; medi natural: àrees i problemes mediambientals.

BLOC II. ESPAI HUMÀ

- Les Illes Balears, Espanya, Europa i el món: la població; l'organització territorial; models demogràfics; moviments migratoris; la ciutat i el procés d'urbanització.
- Activitats humanes: àrees productores del món.
- Sistemes i sectors econòmics. Espais geogràfics segons l'activitat econòmica. Els tres sectors.
- Aprofitament i futur dels recursos naturals. Desenvolupament sostenible.
- Impacte mediambiental i aprofitament de recursos.

BLOC III. LA HISTÒRIA

- La prehistòria.
- L'evolució de les espècies i l'hominització.
- La periodització de la prehistòria.
- Paleolític: etapes; característiques de les formes de vida: els caçadors recol·lectors.
- Neolític: la revolució agrària i l'expansió de les societats humanes; sedentarisme; artesania i comerç; organització social; aparició dels ritus: restes materials i artístiques, pintura i escultura. La cultura talaiòtica a les Illes Balears.
- La història antiga: les primeres civilitzacions. Cultures urbanes. Mesopotàmia i Egipte. Societat, economia i cultura.
- El món clàssic, Grècia: les polis gregues, expansió comercial i política. L'imperi d'Alexandre el Gran i els seus successors: l'hel·lenisme. L'art, la ciència, el teatre i la filosofia.
- El món clàssic, Roma: origen i etapes de la història de Roma; la república i l'imperi: organització política i expansió colonial per la Mediterrània; el cristianisme.
- La península Ibèrica: els pobles preromans i la Hispània romana. El procés de romanització. La integració de les Illes Balears al món romà. La ciutat i el camp. L'art: arquitectura, escultura i pintura.

Departament de Ciències Socials 16/17

- L'edat mitjana. Concepte d'edat mitjana i subetapes: alta, plena i baixa edat mitjana; la "caiguda" de l'Imperi romà a Occident: divisió política i invasions germàniques. Els regnes germànics i l'Imperi bizantí (Orient). El feudalisme. L'islam i el procés d'unificació dels pobles musulmans. La península Ibèrica: la invasió musulmana, al-Àndalus i els regnes cristians.
- La plena edat mitjana a Europa (segles XII i XIII).
- L'evolució dels regnes cristians i musulmans.
- L'emirat i el califat de Còrdova, els regnes de Castella i d'Aragó (conquesta i repoblació). El regne de Mallorca.
- L'expansió comercial europea i la recuperació de les ciutats.
- L'art romànic, el gòtic i l'islàmic. Art gòtic mallorquí (arquitectura religiosa i civil).
- La baixa edat mitjana a Europa (segles XIV i XV). La crisi de la baixa edat mitjana: la pesta negra i les conseqüències que se'n deriven. Al-Àndalus: els regnes de taifes. Els regnes d'Aragó i de Castella.
- L'edat moderna: el Renaixement i l'humanisme, abast posterior. L'art renaixentista.
- Els descobriments geogràfics: Castella i Portugal. Conquesta i colonització d'Amèrica.
- Les monarquies modernes. La unió dinàstica de Castella i Aragó.
- Els Àustria i les seves polítiques: Carles V i Felip II. Les guerres de religió, les reformes protestants i la Contrareforma catòlica.
- El segle XVII a Europa. Les monarquies autoritàries, parlamentàries i absolutes. La Guerra dels Trenta Anys. Els Àustria i les seves polítiques: Felip III, Felip IV i Carles II.
- Les Illes Balears a l'època moderna. Les Germanies.
- L'art barroc. Principals manifestacions de la cultura dels segles XVI i XVII.
- L'espai humà. S'analitzen els diferents aspectes de la geografia humana aplicada a l'espai balear, espanyol, europeu i mundial, com l'organització territorial, la població i les seves dinàmiques, la morfologia de les ciutats, els sectors econòmics i la incidència d'aquests en la població i el territori.

1.1.3. Criteris d'avaluació / i estàndards d'aprenentatge avaluables

PER 1 r i 3r:(Geografia i Història)

- Analitzar i identificar les formes de representació del nostre planeta: el mapa. Localitzar espais geogràfics i llocs en un mapa utilitzant dades de coordenades geogràfiques.
- Classifica i distingeix tipus de mapes i diferents projeccions.
- Analitza un mapa de fusos horaris i diferencia zones del planeta amb horari semblant.
- Localitza un punt geogràfic en un planisferi i distingeix els hemisferis de la Terra i les principals característiques que presenten.
- Localitza espais geogràfics i llocs en un mapa utilitzant dades de coordenades geogràfiques.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Tenir una visió global dels medis físics balear, espanyol, europeu i mundial i de les característiques generals que presenten.
- Situa en un mapa físic les principals unitats del relleu balear, espanyol, europeu i mundial.
- Descriure les peculiaritats del medi físic espanyol.
- Enumera i descriu les peculiaritats del medi físic espanyol.
- Situar al mapa d'Espanya els principals elements i unitats del relleu peninsular i insular, així com els grans conjunts o espais bioclimàtics.
- Descriu les diferents unitats de relleu amb l'ajuda del mapa físic d'Espanya.
- Conèixer i descriure els grans conjunts bioclimàtics que conformen l'espai geogràfic espanyol.
- Localitza en un mapa els grans conjunts o espais bioclimàtics d'Espanya.
- Analitza i compara les zones bioclimàtiques espanyoles utilitzant gràfics i imatges.
- Ser capaç de descriure les peculiaritats del medi físic europeu.
- Explica les característiques del relleu europeu.
- Situar al mapa d'Europa els principals elements i unitats del relleu continental, així com els grans conjunts o espais bioclimàtics.
- Localitza en un mapa els principals elements i unitats del relleu europeu.
- Conèixer, comparar i descriure els grans conjunts bioclimàtics que conformen l'espai geogràfic europeu.
- Classifica i localitza en un mapa els diferents tipus de clima d'Europa.
- Conèixer els principals espais naturals del nostre continent.
- Distingeix i localitza en un mapa les zones bioclimàtiques del nostre continent.
- Identificar i distingir les diferents representacions cartogràfiques i escales.
- Compara una projecció de Mercator amb una de Peters.
- Localitzar al mapamundi físic les principals unitats del relleu mundial i els grans rius.
- Localitzar al globus terraqüi les grans zones climàtiques i identificar-ne les característiques.
- Localitza en un mapa físic mundial els principals elements i referències físiques: mars i oceans, continents, illes i arxipèlags més importants, a més dels principals rius i cadenes muntanyoses.
- Elabora climogrames i mapes per situar els climes del món i els elements més importants d'aquests climes.
- Conèixer, descriure i valorar l'acció de l'home sobre el medi ambient i les conseqüències d'aquesta acció.
- Cerca informació a mitjans impresos i digitals referent a problemes mediambientals actuals i localitza pàgines i recursos web directament relacionats amb aquests problemes.
- Entendre el procés d'hominització.
- Reconeix els canvis evolutius fins a arribar a l'espècie humana.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Identificar, anomenar i classificar fonts històriques.
- Anomena i identifica quatre classes de fonts històriques.
- Comprèn que la història no es pot escriure sense fonts, ja siguin restes materials o fonts textuais.
- Explicar les característiques de cada temps històric i certs esdeveniments que han determinat canvis fonamentals en el rumb de la història i distingir períodes que en faciliten l'estudi i la interpretació.
- Ordena temporalment alguns fets històrics i altres fets rellevants utilitzant les nocions bàsiques de successió, durada i simultaneïtat.
- Distingir la diferent escala temporal d'etapes com la prehistòria i la història antiga.
- Elabora diversos tipus d'eixos cronològics.
- Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i els esdeveniments històrics més rellevants de la prehistòria i l'edat antiga per adquirir una perspectiva global de l'evolució d'aquests períodes.
- Analitza la transcendència de la revolució neolítica i el paper que hi té la dona.
- Datar la prehistòria i conèixer les característiques de la vida humana corresponents als dos períodes en què es divideix: paleolític i neolític.
- Explica la diferència dels dos períodes en què es divideix la prehistòria i descriu les característiques bàsiques de la vida en cada un dels períodes.
- Identificar els primers ritus religiosos.
- Reconeix les funcions dels primers ritus religiosos, com els de la deessa mare.
- Datar l'edat antiga i conèixer algunes característiques de la vida humana en aquest període.
- Distingeix etapes dins la història antiga.
- Conèixer l'establiment i la difusió de diferents cultures urbanes després del neolític.
- Descriu formes d'organització socioeconòmica i política noves, com els diversos imperis de Mesopotàmia i d'Egipte.
- Entendre que els esdeveniments i els processos tenen lloc al llarg del temps i en un mateix moment (diacronia i sincronia).
- Entén que diverses cultures existien alhora a diferents punts geogràfics.
- Reconèixer la importància del descobriment de l'escriptura.
- Diferencia les fonts prehistòriques (restes materials, àgrafes) de les fonts històriques (textos).
- Explicar les etapes en què es divideix la història d'Egipte.
- Interpreta un mapa cronològic i geogràfic de l'expansió egípcia.
- Descriu les principals característiques de les etapes en què es divideix la història d'Egipte: reines i faraons.
- Identificar les principals característiques de la religió egípcia.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Explica com materialitzaven els egipcis la seva creença en la vida del més enllà.
- Elabora un mapa conceptual amb els principals déus del panteó egipci.
- Descriure alguns exemples arquitectònics d'Egipte i de Mesopotàmia.
- Localitza en un mapa els principals exemples de l'arquitectura egípcia i de la mesopotàmica.
- Conèixer els trets principals de les polis gregues.
- Identifica diferents trets de l'organització sociopolítica i econòmica de les polis gregues a partir de diversos tipus de fonts històriques.
- Entendre la transcendència dels conceptes de democràcia i colonització.
- Descriu algunes de les diferències entre la democràcia grega i les democràcies actuals.
- Localitza en un mapa històric les colònies gregues de la Mediterrània.
- Distingir el sistema polític grec de l'hel·lenístic.
- Contrasta les accions polítiques de l'Atenes de Pèricles amb l'imperi d'Alexandre el Gran.
- Elabora un mapa de l'imperi d'Alexandre el Gran.
- Identificar i explicar diferències entre interpretacions de fonts diverses.
- Compara dos relats a diferents escales temporals sobre les conquestes d'Alexandre el Gran.
- Entendre l'abast del concepte de clàssic en l'art occidental.
- Explica les característiques essencials de l'art grec i com evoluciona en el temps.
- Dóna exemples representatius de les diferents àrees del saber grec i argumenta per què es considera que la cultura europea parteix de la Grècia clàssica.
- Caracteritzar els trets principals de la societat, l'economia i la cultura romanes.
- Confecciona un mapa amb les diferents etapes de l'expansió de Roma.
- Identifica diferències i semblances entre les formes de vida republicanes i les de l'Imperi a la Roma antiga.
- Identificar i descriure els trets característics d'obres de l'art grec i romà i diferenciar els que en són específics.
- Compara obres arquitectòniques i escultòriques de l'època grega i de la romana.
- Establir connexions entre el passat de la Hispània romana i el present.
- Elabora un mapa de la península Ibèrica en què es reflecteixen els canvis administratius a l'època romana.
- Analitza diversos exemples del llegat romà que sobreviuen actualment.
- Reconèixer els conceptes de canvi i continuïtat en la història de la Roma antiga.
- Entén què va significar la romanització en diferents àmbits socials i geogràfics.
- Descriure la nova situació econòmica, social i política dels regnes germànics.

PER 2n curs: (CIÈNCIES SOCIALS)

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1. Descriure els factors que condicionen els comportaments demogràfics, utilitzant els conceptes bàsics de demografia. Identificar les variables i les tendències predominants al món. Conèixer la distribució de la població mundial. Interpretar mapes temàtics sobre població i elaborar gràfics senzills. Aplicar aquests coneixements a l'anàlisi de la població de les Illes Balears dins el context del règim demogràfic espanyol: desequilibris i conseqüències.
2. Identificar els trets característics de la societat espanyola actual i distingir la varietat de grups socials que la formen, l'augment de la diversitat que genera la immigració, reconèixer la pertinença al món occidental i exposar alguna situació que reflecteixi desigualtat social.
3. Saber com s'articula l'espai urbà. Analitzar el creixement de les àrees urbanes, la diferenciació funcional dels espais urbans i els problemes que s'hi plantegen, aplicant aquest coneixement a exemples representatius de ciutats espanyoles i a la caracterització de l'espai de les Illes Balears. Valorar els avantatges i els inconvenients de la vida urbana, fent referència a exemples propers a l'alumnat.
4. Destacar la transcendència de la ruptura de la unitat del món mediterrani i la configuració de tres models diferents de civilització: Bizanci, Islam i la cristiandat occidental.
5. Identificar i descriure els aspectes socials, econòmics, polítics, ideològics i culturals que caracteritzen l'Europa feudal. Conèixer les funcions desenvolupades pels diferents estaments socials i reconèixer la seva evolució fins a l'aparició de l'Estat modern.
6. Situar en el temps i en l'espai les diverses unitats polítiques que es van succeir i/o van coexistir a la península Ibèrica durant l'edat mitjana, molt especialment l'antic Regne de Mallorca, analitzant-ne els aspectes comuns i les peculiaritats. Comprendre la transcendència cultural de l'edat mitjana, reconèixer els estils artístics (art islàmic, romànic i gòtic) i la seva contribució a la riquesa del patrimoni historicoartístic. Valorar el patrimoni de l'Estat espanyol i en particular el de les Illes Balears. Reconèixer exemples de la pervivència del seu llegat cultural i artístic.
7. Reconèixer els canvis de mentalitat que caracteritzen la modernitat i, en concret, identificar els trets bàsics del pensament humanista i de les societats del Renaixement. Entendre la crisi de l'Església i l'aparició de la Reforma dins aquest context.
8. Distingir els principals moments de la formació i evolució de l'estat modern i destacar les característiques més rellevants de la monarquia hispànica i de l'imperi colonial espanyol. Valorar la importància de l'ampliació del món conegut.
9. Identificar les característiques bàsiques dels principals estils artístics de l'edat moderna (Renaixement i Barroc) i contextualitzar-los. Conèixer les principals manifestacions artístiques i culturals per valorar-ne la significació com a patrimoni històric de l'Estat espanyol i en particular de les Illes Balears. Aplicar aquest coneixement a l'anàlisi d'algunes obres d'art rellevants i representatives d'aquests estils.
10. Realitzar de manera individual i en grup, amb l'ajuda del professor o professora, un treball senzill de caràcter descriptiu sobre algun fet o tema en què utilitzin fonts diverses (observació, premsa, bibliografia, pàgines web, etc.), seleccionin la informació pertinent, la integrin en un esquema o guió i comuniquin els resultats de l'estudi amb correcció i amb el vocabulari adequat. Interpretar i elaborar diferents tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques utilitzant-los com a font d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.

1.1.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques

Comunicació lingüística

- Adquisició del lèxic adequat mitjançant la pràctica de l'oralitat i l'escriptura a l'aula.
- Resolució de problemes que inclouen aplicar destreses comunicatives a l'hora de llegir, escriure, parlar, escoltar i conversar.
- Adquisició d'habilitats vinculades al tractament de la informació a través de la producció de textos electrònics.
- Utilització del diàleg, mitjançant debats, com a eina per a la convivència, la resolució de conflictes i el desenvolupament de les capacitats afectives.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes, escales) per analitzar i descriure gràfics, fer càlculs i elaborar i interpretar mapes.
- Aplicació del mètode científic en tasques en les quals es duen a terme observacions, s'estableixen hipòtesis i s'extreuen conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions i adquirir disciplina, rigor, paciència, risc i responsabilitat.
- Coneixement de la història de la Terra i dels processos que han originat la configuració que té actualment.
- Relació dels sabers geològics amb la producció agrícola, ramadera, marítima, minera i industrial.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics a la millora de les condicions de vida al llarg de la història.
- Implicació en l'ús raonable dels recursos naturals, així com en la conservació del medi ambient.
- Valoració crítica de l'impacte de les activitats humanes sobre el medi físic.

Competència digital

- Coneixement i ús de diferents motors de cerca i bases de dades a fi de triar el més adequat a les pròpies necessitats.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar informació de manera crítica; és a dir, per comparar-la, avaluar-ne la fiabilitat i l'adequació i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts digitals en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) utilitzant els programes o les aplicacions que s'adapten millor a les tasques.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Respecte dels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Demostració d'una actitud activa, crítica i realista cap a les tecnologies i valoració de les fortaleses i les debilitats que presenten.
- Motivació per aprendre a emprar les tecnologies i per millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos per al propi aprenentatge partint del que sap, del que desconeix, del que és capaç d'aprendre i del que li interessa.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca (pensar abans d'actuar), supervisar el propi treball (analitzar el curs i ajustar el procés) i avaluar els resultats obtinguts (consolidar l'aplicació del pla si ha donat bons resultats o modificar-lo si els resultats no han estat bons).
- Ús de la motivació i la confiança per aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge a partir de metes realistes.
- Ús i aplicació de nous coneixements gràcies a la curiositat per aprendre a partir d'experiències vitals prèvies.

Competències socials i cíviques

- Comprensió i anàlisi crítica dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història i la geografia humana.
- Identificació de conceptes ètics relatius a la igualtat, la no-discriminació, la democràcia i els drets humans en l'organització social, política i econòmica d'Espanya, d'Europa i del món.
- Comprensió dels processos socials i culturals de caràcter migratori en un món globalitzat.
- Organització de debats en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Elaboració de projectes mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los, tant de forma individual com col·lectiva dins un equip.
- Utilització de debats sobre temes de geografia i història per saber comunicar-se, presentar idees i negociar de manera argumentada.
- Adquisició de pensament crític i de sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement, comprensió i valoració de les diferents manifestacions culturals i artístiques com a font d'enriquiment i gaudi personal i consideració d'aquestes manifestacions com a part de la riquesa i el patrimoni dels pobles.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Aplicació de diferents habilitats perceptives i comunicatives i de pensament, sensibilitat i sentit estètic per comprendre i valorar les obres artístiques i les manifestacions culturals i gaudir-ne.
- Identificació de la relació entre manifestacions artístiques i culturals i societat, la qual cosa implica prendre consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, de les modes i dels gusts.
- Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.
- Gaudi, valoració crítica i promoció de la conservació del patrimoni cultural i artístic com a resultat de l'evolució de les diferents cultures i demostració d'interès, estimació i respecte per aquest patrimoni.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin recreació, innovació i transformació.
- Promoció de la participació en activitats culturals de l'entorn immediat, la qual cosa implica comportaments favorables a la convivència.

1.1.5. Procediments d'avaluació i qualificació

1 ^r d'ESO	2 ⁿ d'ESO	3 ^r d'ESO
<p>Proves escrites: 60% Procediments:20% (tasca diària, quadern, treballs, sortides) Actitud: 10% (participació a classe, puntualitat, comportament) Projectes: 10%</p> <p>RECUPERACIÓ: Si se suspèn una avaluació, es podrà recuperar al mes de juny. Es superarà l'assignatura si l'alumne aprova com a mínim dos avaluacions i no abandona MAI l'assignatura. Igualment, es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre(nota mínima del examen 3,5. L'examen contarà un 70% i les tasques un 30%)</p>	<p>Proves escrites: 60% Procediments:20% (tasca diària, quadern, treballs, sortides) Actitud: 10% (participació a classe, puntualitat, comportament) Projectes:10%</p> <p>RECUPERACIÓ: Si se suspèn una avaluació, es podrà recuperar al mes de juny. Es superarà l'assignatura si l'alumne aprova com a mínim dos avaluacions i no abandona MAI l'assignatura. Igualment, es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre(nota mínima del examen 3,5. L'examen contarà un 70% i les tasques un 30%)</p>	<p>Proves escrites: 70% (nota mínima per fer mitjana a l'avaluació 3) Procediments:10% (tasca diària, quadern, treballs, sortides) Actitud: 10% (participació a classe, puntualitat, comportament) Projectes: 10%</p> <p>RECUPERACIÓ: Si se suspèn una avaluació, es podrà recuperar al mes de juny. Es superarà l'assignatura si l'alumne aprova com a mínim dos avaluacions i no abandona MAI l'assignatura. Igualment, es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre(nota mínima del examen 3,5. L'examen contarà un 70% i les tasques un 30% .Setembre: mínim 4 i 80 i 20</p>

1.1.6. Seqüenciació i temporalització

	1 ^r d'ESO	2 ⁿ d'ESO	3 ^r d'ESO
1 ^a Avaluació	<p>Bloc de Geografia</p> <p>Tema 1: Representació de la Terra. Els mapes</p> <p>Tema 2: Les formes de la Terra</p> <p>Tema 3: Rius i mapes</p>	<p>Bloc d'Història: L'Edat Mitjana</p> <p>Tema 1: L'Islam i Al-Andalus</p> <p>Tema 2: L'Europa feudal</p> <p>Tema 3: La ciutat medieval</p> <p>Tema 4: Hispània a l'Edat Mitjana</p> <p>Tema 5: El Regne de Mallorca a l'Edat Mitjana</p>	<p>Tema 1: El relleu: Marc físic de les activitats humanes</p> <p>Tema 2: Els paisatges de la Terra</p> <p>Tema 3: Organització econòmica de les societats</p> <p>Tema 4: Agricultura, ramaderia i pesca</p>
2 ^a Avaluació	<p>Tema 4: Temps i Clima</p> <p>Tema 5: Climes i Paisatges de la Terra</p> <p>Tema 6: El medi físic d'Europa, d'Espanya i les Illes Balears</p> <p>Tema 7: Societat i Medi Ambient</p> <p>Bloc d'Història</p> <p>Tema 8: La Prehistòria i la Prehistòria a les Illes Balears</p>	<p>Tema 6: Renaixement i Reforma</p> <p>Tema 7: La monarquia autoritària i els grans descobriments</p> <p>Tema 8: L'època dels Àustries</p> <p>Tema 9: El segle del Barroc</p> <p>Tema 10: Les Balears a l'Edat Moderna</p>	<p>Tema 5: Energia i indústria</p> <p>Tema 6: Les activitats del sector terciari</p> <p>Tema 7: L'economia de les Illes Balears</p> <p>Tema 8: Organització política de les societats</p>
3 ^a Avaluació	<p>Tema 9: Les primeres civilitzacions. Mesopotàmia i Egipte</p> <p>Tema 10: El món grec i la seva herència cultural</p> <p>Tema 11: Roma i el seu llegat</p> <p>Tema 12: La fragmentació del món antic</p>	<p>Bloc de Geografia</p> <p>Tema 11: Els habitants del planeta</p> <p>Tema 12: La població d'Espanya i de les Illes Balears</p> <p>Tema 13: La ciutat i el món urbà</p> <p>Tema 14: Les societats humanes</p>	<p>Tema 9: La Unió Europea</p> <p>Tema 10: Cap a un sistema mundial</p> <p>Tema 11: L'organització de l'espai urbà</p> <p>Tema 12: Els fenòmens migratoris</p> <p>Tema 13: Natura i societat: harmonies, crisi i impactes</p> <p>Tema 14: Organització política i territorial de les Illes Balears</p>

1.2. Segon cicle d'ESO

Socials 4^t curs

1.2.1. Objectius

- Comprendre el territori com a resultat de la interacció de les societats sobre el medi en el qual es desenvolupen i organitzen.
- Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions que es donen entre aquests i les que els grups humans estableixen en la utilització de l'espai i dels seus recursos, valorant les conseqüències de tipus econòmic, social, polític i mediambiental.
- Identificar els processos i mecanismes que regeixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar aquest coneixement per comprendre la pluralitat de causes que expliquen l'evolució de les societats actuals, el paper que homes i dones hi aconsegueixen i els seus problemes més rellevants.
- Conèixer, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees socioeconòmiques, culturals i polítiques, així com els trets físics i humans del món, d'Europa, de l'Estat espanyol i de les Illes Balears .
- Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa, de l'Estat espanyol i de les Illes Balears per adquirir una perspectiva global de l'evolució de la humanitat amb un marc cronològic precís que faciliti la comprensió de la diversitat de comunitats socials a les quals es pertany.
- Conèixer, assumir i valorar les característiques específiques del territori i de la identitat històrica i cultural de la Unió Europea tenint en compte les especificitats regionals que la configuren amb una atenció especial a les regions de la Mediterrània.
- Conèixer i valorar les característiques específiques del territori i de la identitat lingüística i cultural de les Illes Balears, com també de la seva evolució històrica, tenint en compte les especificitats insulars i les seves relacions amb els territoris de parla catalana i amb la resta de les comunitats de l'Estat espanyol.
- Valorar i respectar el patrimoni cultural, lingüístic, històric, artístic i mediambiental, assumint les responsabilitats que implica la seva conservació. Conscienciar-se de la significació especial que té aquest patrimoni com a manifestació de la memòria col·lectiva i expressió de la identitat pròpia de les Illes Balears.
- Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància envers altres cultures i opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar per això a fer-ne un judici.
- Adquirir i emprar el vocabulari específic que aporten les ciències socials amb precisió i rigor perquè la seva incorporació al vocabulari habitual augmenti la precisió en l'ús del llenguatge i millori la comunicació.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Seleccionar informació amb els mètodes i les tècniques propis de la geografia i de la història, per explicar les causes i conseqüències dels problemes i per comprendre el passat històric i l'espai geogràfic.
- Cercar i seleccionar, comprendre i relacionar, tractar i comunicar de manera organitzada i intel·ligible informació verbal, escrita, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, especialment la que proporciona l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació.
- Utilitzar les imatges i les representacions cartogràfiques per identificar, localitzar i explicar objectes i fets geogràfics, i la seva distribució a diferents escales, amb especial atenció al territori espanyol i molt concretament a les Illes Balears.
- Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen les manifestacions artístiques en la seva realitat social i cultural per valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic, assumint la responsabilitat que suposa la seva conservació i apreciar-lo com a recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.
- Realitzar tasques en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.
- Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciand els seus valors i bases fonamentals, així com els drets i llibertats com un èxit irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciant actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrant-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.

1.2.2. Continguts i 1.2. 3. Criteris d'avaluació

BLOC 1. EL SEGLE XVIII A EUROPA FINS AL 1789
Continguts
El segle XVIII a Europa: del feudalisme a l'absolutisme i al parlamentarisme de les minories. França, Anglaterra i Espanya. L'art i la ciència a Europa als segles XVII i XVIII.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Explicar el sentit polític, social i econòmic de l'Antic Règim. <i>1.1. Distingeix conceptes històrics com Antic Règim i Il·lustració.</i>
2. Conèixer els avenços de la revolució científica des dels segles XVII i XVIII. <i>2.1. Valora els avenços científics i l'aplicació d'aquests avenços a la vida diària i contextualitza el paper dels científics a la seva època.</i> <i>2.2. Comprèn les implicacions de l'empirisme i el mètode científic en diverses àrees.</i>
3. Conèixer l'abast de la Il·lustració com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica. <i>3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.</i> <i>3.2. Diferencia l'absolutisme del parlamentarisme a través de l'anàlisi de diferents textos.</i>
BLOC 2. L'ERA DE LES REVOLUCIONS LIBERALS

Departament de Ciències Socials 16/17

Continguts

Les revolucions burgeses al segle XVIII.

La Revolució Francesa.

Les revolucions liberals i la Restauració al segle XIX a Europa i Amèrica: processos unificadors i independentistes. Els nacionalismes.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar els principals fets de les revolucions burgeses als Estats Units, França, Espanya i Iberoamèrica.

1.1. Redacta una narració sintètica amb els principals fets d'alguna de les revolucions burgeses del segle XVIII, amb explicacions de les causes que les provoquen i valorant-ne els pros i els contres.

2. Comprendre l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris del segle XVIII.

2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diversos tipus de fonts.

3. Identificar els principals fets de les revolucions liberals a Europa i a Amèrica.

3.1. Redacta una narració sintètica amb els principals fets d'alguna de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, amb explicacions de les causes que les provoquen i valorant-ne els pros i els contres.

4. Comprovar l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris de la primera meitat del segle XIX.

4.1. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho varen fer.

4.2. Analitza fonts de diverses èpoques i reconeix el valor que tenen no tan sols com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.

BLOC 3. LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Continguts

La revolució industrial: des de la Gran Bretanya a la resta d'Europa.

La discussió sobre les característiques de la industrialització a Espanya i a les Illes Balears: èxit o fracàs?

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Descriure els fets rellevants de la revolució industrial i l'encadenament causal d'aquests fets.

1.1. Analitza i compara la industrialització, en diferents escales temporals i geogràfiques, de diversos països d'Europa, Amèrica i Àsia.

2. Entendre el concepte de *progrés* i els sacrificis i els avenços que comporta.

2.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.

2.2. Explica la situació laboral femenina i infantil a les ciutats industrials.

3. Analitzar els avantatges i els inconvenients de ser un país pioner en els canvis.

3.1. Compara el procés d'industrialització a Anglaterra amb el dels països nòrdics.

4. Analitzar l'evolució dels canvis econòmics a Espanya i a les Illes Balears arran de la industrialització parcial del país.

4.1. Especifica algunes repercussions polítiques dels canvis econòmics a Espanya.

BLOC 4. L'IMPERIALISME DEL SEGLE XIX I LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

Continguts

L'imperialisme al segle XIX: causes i conseqüències. La Gran Guerra (1914-1919) o Primera Guerra Mundial.

La Revolució Russa.

Les conseqüències de la signatura de la pau.

La ciència i l'art al segle XIX a Europa, Amèrica i Àsia.

Departament de Ciències Socials 16/17

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Identificar les potències imperialistes i el repartiment del poder econòmic i polític al món al darrer quart del segle XIX i al principi del XX.

1.1. Explica raonadament que el concepte d'imperialisme reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.

1.2. Discuteix sobre l'eurocentrisme i la globalització.

2. Establir jerarquies causals (aspecte, escala temporal) de l'evolució de l'imperialisme.

2.1. Reconeix cadenes i interconnexions causals entre el colonialisme, l'imperialisme i la Gran Guerra de 1914.

3. Conèixer els principals esdeveniments de la Gran Guerra, les connexions amb la Revolució Russa i les conseqüències del Tractat de Versalles i dels altres tractats.

3.1. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.

3.2. Analitza el nou mapa polític d'Europa.

3.3. Descric la derrota d'Alemanya des de la seva pròpia perspectiva i des de la perspectiva dels aliats.

4. Esquematitzar l'origen, el desenvolupament i les conseqüències de la Revolució Russa.

4.1. Contrasta algunes interpretacions de l'abast de la Revolució Russa actuals i de l'època en què va tenir lloc.

5. Conèixer els principals avenços científics i tecnològics del segle XIX, conseqüència de les revolucions industrials.

5.1. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics del segle XIX.

6. Relacionar moviments culturals com el romanticisme en diferents àrees i reconèixer l'originalitat de moviments artístics com l'impressionisme, l'expressionisme i altres ismes a Europa.

6.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.

6.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.

BLOC 5. L'ÈPOCA D'ENTREGUERRES (1919-1945)

Continguts

La difícil recuperació d'Alemanya.

El feixisme italià.

El crac del 1929 i la Gran Depressió.

El nazisme alemany.

La II República a Espanya.

La Guerra Civil espanyola.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer i comprendre els esdeveniments, les fites i els processos més importants del període d'entreguerres, o les dècades 1919-1939, especialment a Europa.

1.1. Analitza interpretacions diverses de fonts històriques i historiogràfiques de procedència diferent.

1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com l'abast de les crisis financeres del 1929 i del 2008.

1.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.

2. Estudiar les cadenes causals que expliquen la jerarquia causal en les explicacions històriques sobre aquesta època i com es connecten amb el present.

2.1. Explica les principals reformes durant la II República espanyola i les reaccions a

Departament de Ciències Socials 16/17

aquestes reformes.

2.2. *Explica les causes de la Guerra Civil espanyola en el context europeu i internacional.*

3. Analitzar què va conduir a l'apogeu dels feixismes a Europa.

3.1. *Explica diversos factors que varen fer possible l'apogeu del feixisme a Europa.*

BLOC 6. LES CAUSES I LES CONSEQÜÈNCIES DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL (1939-1945)

Continguts

Esdeveniments previs a l'esclat de la guerra: expansió nazi i apaivagament.
De guerra europea a guerra mundial.
L'Holocaust.
La nova geopolítica mundial: Guerra Freda i plans de reconstrucció postbèl·lica.
Els processos de descolonització a Àsia i a Àfrica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer els principals fets de la Segona Guerra Mundial.

1.1. *Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial en diferents nivells temporals i geogràfics.*

2. Entendre el concepte de guerra total.

2.1. *Reconeix la jerarquia causal (més o menys importància d'unes causes segons les diferents narratives).*

3. Diferenciar les escales geogràfiques en aquesta guerra: europea i mundial.

3.1. *Interpreta per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".*

3.2. *Situa les fases del conflicte en un mapa.*

4. Entendre el context en el qual es va desenvolupar l'Holocaust durant la guerra europea i les conseqüències que va tenir.

4.1. *Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.*

5. Organitzar els fets més importants de la descolonització de postguerra al segle XX.

5.1. *Describeix els fets més rellevants del procés de descolonització.*

6. Comprendre els límits de la descolonització i de la independència en un món desigual.

6.1. *Distingeix contextos diferents del mateix procés; per exemple, l'Àfrica subsahariana (1950-60) i l'Índia (1947).*

BLOC 7. L'ESTABILITZACIÓ DEL CAPITALISME I L'AÏLLAMENT ECONÒMIC DEL BLOC SOVIÈTIC

Continguts

Evolució de l'URSS i els seus aliats.
Evolució dels Estats Units i els seus aliats; l'estat del benestar a Europa.
La dictadura de Franco a Espanya i a les Illes Balears.
La crisi del petroli (1973).

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Entendre els avenços econòmics dels règims soviètics i els perills del seu aïllament intern, així com els avenços econòmics de l'estat del benestar a Europa.

1.1. *Explica alguns dels conflictes de l'època de la Guerra Freda emprant fonts històriques i historiogràfiques.*

1.2. *Explica els avenços de l'estat del benestar a Europa.*

1.3. *Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona a la feina com a assalariada.*

2. Comprendre el concepte de guerra freda en el context posterior al 1945 i les relacions entre els dos blocs: EUA i URSS.

2.1. *Describeix les conseqüències de la guerra del Vietnam.*

Departament de Ciències Socials 16/17

3. Explicar les causes de l'establiment d'una dictadura a Espanya després de la Guerra Civil i com va anar evolucionant aquesta dictadura del 1939 al 1975.

3.1. Coneix la situació de la postguerra i la repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.

3.2. Discuteix com s'entén a Espanya i a Europa el concepte de memòria històrica.

4. Comprendre el concepte de *crisi econòmica* i la repercussió mundial que té en un cas concret.

4.1. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.

BLOC 8. EL MÓN RECENT ENTRE ELS SEGLES XX I XXI

Continguts

Les diferents formes econòmiques i socials del capitalisme al món.

L'ensorrament dels règims soviètics i les conseqüències que se'n deriven.

La transició política a Espanya: de la dictadura a la democràcia (1975-1982).

El camí cap a la Unió Europea: de la unió econòmica a una futura unió política supranacional.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Interpretar processos de canvis econòmics, socials i polítics mundials a mitjà termini.

1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions al nou mapa polític europeu d'aquesta època.

1.2. Comprèn els pros i els contres de l'estat del benestar.

2. Conèixer les causes i les conseqüències immediates de l'ensorrament de l'URSS i altres règims soviètics.

2.1. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.

3. Conèixer els principals fets que varen conduir al canvi polític i social a Espanya després del 1975 i valorar diferents interpretacions d'aquest procés.

3.1. Compara interpretacions diverses sobre la Transició espanyola dels anys setanta i de l'actualitat.

3.2. Enumera i descriu algunes de les principals fites que varen donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política de 1976, Llei d'amnistia de 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.

3.3. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.

4. Entendre l'evolució de la construcció de la Unió Europea.

4.1. Discuteix sobre la construcció i el futur de la Unió Europea.

BLOC 9. LA REVOLUCIÓ TECNOLÒGICA I LA GLOBALITZACIÓ AL FINAL DEL SEGLE XX I PRINCIPI DEL XXI

Continguts

La globalització econòmica, les relacions interregionals al món, els focus de conflicte i els avenços tecnològics.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Definir el concepte de *globalització* i identificar-ne alguns factors.

1.1. Cerca notícies a la premsa d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.

2. Identificar alguns dels canvis fonamentals que suposa la revolució tecnològica.

2.1. Analitza algunes idees de progrés i de retrocés en la implantació de les tecnologies de la

Departament de Ciències Socials 16/17

informació i la comunicació en diferents àmbits geogràfics.

3. Reconèixer l'impacte local, regional, nacional i global d'aquests canvis, preveure possibles escenaris més o menys desitjables relacionats amb qüestions mediambientals transnacionals i discutir les noves realitats de l'espai globalitzat.

3.1. Crea continguts que inclouen recursos com textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.

BLOC 10. LA RELACIÓ ENTRE EL PASSAT, EL PRESENT I EL FUTUR A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA I LA GEOGRAFIA

Continguts

La relació entre el passat, el present i el futur a través de la història i la geografia.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Reconèixer que el passat "no és mort i enterrat", sinó que determina el present i els diversos possibles futurs i espais o hi influeix.

1.1. Planteja possibles beneficis i desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com el desgel del Bàltic.

1.2. Valora com una Europa en guerra durant el segle XX pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.

1.3. Compara, en un aspecte o en diversos, les revolucions industrials del segle XIX amb la revolució tecnològica de final del segle XX i principi del XXI.

1.2.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques

Comunicació lingüística

- Adquisició del lèxic adequat mitjançant la pràctica de l'oralitat i l'escriptura a l'aula.
- Resolució de problemes que inclouen aplicar destreses comunicatives a l'hora de llegir, escriure, parlar, escoltar i conversar.
- Adquisició d'habilitats vinculades al tractament de la informació a través de la producció de textos electrònics.
- Utilització del diàleg, mitjançant debats, com a eina per a la convivència, la resolució de conflictes i el desenvolupament de les capacitats afectives.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes, escales) per analitzar i descriure gràfics, fer càlculs i elaborar i interpretar mapes.
- Aplicació del mètode científic en tasques en les quals es duen a terme observacions, s'estableixen hipòtesis i s'extreuen conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions i adquirir disciplina, rigor, paciència, risc i responsabilitat.
- Coneixement de la història de la Terra i dels processos que han originat la configuració que té actualment.
- Relació dels sabers geològics amb la producció agrícola, ramadera, marítima, minera i industrial.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics a la millora de les condicions de vida al llarg de la història.
- Implicació en l'ús raonable dels recursos naturals, així com en la conservació del medi ambient.
- Valoració crítica de l'impacte de les activitats humanes sobre el medi físic.

Competència digital

Departament de Ciències Socials 16/17

- Coneixement i ús de diferents motors de cerca i bases de dades a fi de triar el més adequat a les pròpies necessitats.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar informació de manera crítica; és a dir, per comparar-la, avaluar-ne la fiabilitat i l'adequació i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts digitals en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) utilitzant els programes o les aplicacions que s'adaptin millor a les tasques.
- Respecte dels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Demostració d'una actitud activa, crítica i realista cap a les tecnologies i valoració de les fortaleeses i les debilitats que presenten.
- Motivació per aprendre a emprar les tecnologies i per millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos per al propi aprenentatge partint del que sap, del que desconeix, del que és capaç d'aprendre i del que li interessa.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca (pensar abans d'actuar), supervisar el propi treball (analitzar el curs i ajustar el procés) i avaluar els resultats obtinguts (consolidar l'aplicació del pla si ha donat bons resultats o modificar-lo si els resultats no han estat bons).
- Ús de la motivació i la confiança per aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge a partir de metes realistes.
- Ús i aplicació de nous coneixements gràcies a la curiositat per aprendre a partir d'experiències vitals prèvies.

Competències socials i cíviques

- Comprensió i anàlisi crítica dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història i la geografia humana.
- Identificació de conceptes ètics relatius a la igualtat, la no-discriminació, la democràcia i els drets humans en l'organització social, política i econòmica d'Espanya, d'Europa i del món.
- Comprensió dels processos socials i culturals de caràcter migratori en un món globalitzat.
- Organització de debats en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Elaboració de projectes mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los, tant de forma individual com col·lectiva dins un equip.
- Utilització de debats sobre temes de geografia i història per saber comunicar-se, presentar idees i negociar de manera argumentada.
- Adquisició de pensament crític i de sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

Departament de Ciències Socials 16/17

- Coneixement, comprensió i valoració de les diferents manifestacions culturals i artístiques com a font d'enriquiment i gaudi personal i consideració d'aquestes manifestacions com a part de la riquesa i el patrimoni dels pobles.
- Aplicació de diferents habilitats perceptives i comunicatives i de pensament, sensibilitat i sentit estètic per comprendre i valorar les obres artístiques i les manifestacions culturals i gaudir-ne.
- Identificació de la relació entre manifestacions artístiques i culturals i societat, la qual cosa implica prendre consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, de les modes i dels gusts.
- Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.
- Gaudi, valoració crítica i promoció de la conservació del patrimoni cultural i artístic com a resultat de l'evolució de les diferents cultures i demostració d'interès, estimació i respecte per aquest patrimoni.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin recreació, innovació i transformació.
- Promoció de la participació en activitats culturals de l'entorn immediat, la qual cosa implica comportaments favorables a la convivència.

1.2.5. Procediments d'avaluació i qualificació

Proves escrites: 80%

Procediments: 10% (tasca diària, quadern, treballs, sortides)

Actitud: 10% (participació a classe, puntualitat, comportament)

RECUPERACIÓ: La nota mitjana dels exàmens ha de ser 3. Si es suspèn una avaluació aquesta es recuperarà de manera global a final de cada avaluació o al mes de juny. Es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de **Setembre. Examen 100%**

1.2.6. Seqüenciació i tempralització dels continguts

Primera Avaluació

Tema 1: S.XVIII: la crisi de l'Antic Règim

Tema 2: Liberalisme i nacionalisme

Tema 3: La industrialització de les societats europees. La industrialització a Espanya.

Tema 4: Espanya: Liberalisme i nacionalisme

Tema 5: L'Espanya del s. XIX

Segona Avaluació

Tema 6: L'Època de l'imperialisme

Departament de Ciències Socials 16/17

Tema 7: L'art del segle XIX

Tema 8: Període d'entreguerres (1919-1939)

Tema 9: Temps de confrontació a Espanya (1902-1939)

Tema 10: La 2a guerra Mundial i les seves conseqüències

Tercera Avaluació

Tema 11: Un món bipolar

Tema 12: Espanya; Franquisme i democràcia

Tema 13: Unió Europea

Tema 14: El món actual

Tema 15: L'art del segle XX

2. Història del món contemporani

2.1. Objectius

- Identificar els principals processos i els esdeveniments històrics més rellevants del món contemporani, situar-los en el temps i en l'espai i assenyalar la importància que tenen en relació amb fets del present.
- Reconèixer els components econòmics, socials, polítics, tecnològics i culturals que caracteritzen els esdeveniments històrics, així com els trets més significatius, les relacions que mantenen i els factors que els han conformat.
- Conèixer les coordenades internacionals a escala europea i mundial dels segles XIX i XX per entendre les relacions entre els estats durant aquesta època i les implicacions que suposen.
- Analitzar les situacions i els problemes del present des d'una perspectiva global, considerant tant els seus orígens com les relacions d'interdependència que mantenen.
- Valorar positivament els conceptes de *democràcia*, *llibertat* i *solidaritat* enfront dels problemes socials actuals, assumir el compromís de defensar els valors que representen i combatre les situacions de discriminació i injustícia, especialment les que es relacionen amb els drets humans i la pau.
- Concebre la història com a disciplina científica i l'anàlisi històrica com un procés en constant reconstrucció d'acord amb les necessitats de la societat i utilitzar aquest coneixement per argumentar les pròpies idees, revisar-les de manera crítica i contrastar-les amb noves informacions a fi de corregir estereotips i prejudicis.
- Elaborar hipòtesis de treball dels processos històrics estudiats procedents de tot tipus de fonts: la pròpia realitat, les fonts històriques, els mitjans de comunicació o les tecnologies de la informació i la comunicació.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Saber comunicar les tasques elaborades i les conclusions obtingudes amb un llenguatge correcte i utilitzant el vocabulari i la terminologia històrica adequats.
- Planificar i elaborar breus treballs d'indagació, síntesi o iniciació a la recerca històrica, en grup o individualment, en què es puguin emprar les diferents fonts primàries i secundàries i valorar el paper de les fonts i els diferents enfocaments utilitzats pels historiadors.
- Saber analitzar la successió de fets i la possible simultaneïtat d'aquests mitjançant el domini de la cronologia i el temps històric.

2.2. Continguts

BLOC I. L'ANTIC RÈGIM

- Trets de l'Antic Règim.
- Transformacions a l'Antic Règim: economia, població i societat.
- Revolucions i parlamentarisme a Anglaterra.
- El pensament de la Il·lustració.
- Relacions internacionals: l'equilibri europeu.
- Manifestacions artístiques del moment.

BLOC II. LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL: CONSEQÜÈNCIES SOCIALS

- Revolució o revolucions industrials: característiques.
- Transformacions tècniques i noves fonts d'energia.
- Canvis deguts a la revolució industrial: transports, agricultura, població (migracions i el nou concepte de ciutat).
- El protagonisme de la Gran Bretanya i l'extensió del procés d'industrialització a altres zones d'Europa. La industrialització extraeuropea.
- L'economia industrial: pensament i primeres crisis.
- El naixement del proletariat i l'organització de la classe obrera: orígens del sindicalisme i corrents de pensament. Els partits polítics obrers.

BLOC III. LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM

- El naixement dels Estats Units.
- La Revolució Francesa de 1789: aspectes polítics i socials.
- L'Imperi napoleònic.

Departament de Ciències Socials 16/17

- El Congrés de Viena i l'absolutisme, i les revolucions liberals o burgeses de 1820, 1830 i 1848.
- El nacionalisme: unificacions d'Itàlia i Alemanya.
- Cultura i art: Europa entre el neoclassicisme i el romanticisme.
- La independència de les colònies hispanoamericanes.

BLOC IV. LA DOMINACIÓ EUROPEA DEL MÓN I LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

- Evolució dels principals estats a Europa, Amèrica i Àsia:
- L'Anglaterra victoriana.
- França: la Tercera República i el Segon Imperi.
- L'Alemanya bismarckiana, l'Imperi austrohongarès i Rússia.
- Els Estats Units: des de la Guerra Civil fins a començament del segle XX.
- El Japó: transformacions de final del segle XIX.
- L'expansió colonial dels països industrialitzats: causes, colonització i repartiment d'Àsia, d'Àfrica i d'altres enclavaments colonials i conseqüències.
- La pau armada: Triple Aliança i Triple Entesa.
- La Primera Guerra Mundial: causes, desenvolupament i conseqüències.

BLOC V. EL PERÍODE D'ENTREGUERRES, LA SEGONA GUERRA MUNDIAL I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES

- Economia, societat i cultura de l'època: els anys vint.
- La Revolució Russa, la formació i el desenvolupament de l'URSS
- Tractats de pau i reajustament internacional: la Societat de Nacions.
- Els Estats Units i la crisi de 1929: la Gran Depressió i el New Deal.
- Europa occidental: entre la reconstrucció i la crisi.
- Els feixismes europeus i el nazisme alemany.
- Les relacions internacionals del període d'entreguerres: girs cap a la guerra.
- Orígens del conflicte i característiques generals.
- Desenvolupament de la guerra.
- Conseqüències de la guerra.
- L'antisemitisme: l'Holocaust.
- La preparació de la pau i l'ONU.

BLOC VI. EVOLUCIÓ I ENFRONTAMENTS DE DOS MONS DIFERENTS

- La formació del bloc comunista enfront del bloc capitalista: la Guerra Freda.
- Evolució de l'economia mundial de postguerra.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Característiques socials i culturals de dos models polítics diferents: comunisme i capitalisme.
- Els Estats Units i l'URSS com a models. Les dues superpotències. Conflictes: de la Guerra Freda a la coexistència pacífica i la distensió.

BLOC VII. LA DESCOLONITZACIÓ I EL TERCER MÓN

- Orígens, causes i factors de la descolonització.
- Desenvolupament del procés descolonitzador: el paper de l'ONU.
- El Tercer Món i el Moviment de Països No Alineats: problemes dels països del Tercer Món.
- Les relacions entre els països desenvolupats i els no desenvolupats: el naixement de l'ajuda internacional.

BLOC VIII. LA CRISI DEL BLOC COMUNISTA

- L'URSS i les democràcies populars.
- La irrupció de Mikhaïl Gorbatxov: perestroika i glasnost. La desintegració de l'URSS: la CEI-Federació Russa i les noves repúbliques exsoviètiques.
- La caiguda del mur de Berlín i l'evolució dels països de l'Europa central i oriental.
- El problema dels Balcans. La guerra de Iugoslàvia.

BLOC IX. EL MÓN CAPITALISTA A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX

- Pensament i cultura de la societat capitalista a la segona meitat del segle XX: l'estat del benestar.
- El procés de construcció de la Unió Europea: de les Comunitats Europees a la Unió Europea. Objectius i institucions.
- Evolució dels Estats Units: dels anys 60 als anys 90.
- El Japó i els nous països asiàtics industrialitzats.

BLOC X. EL MÓN ACTUAL DES D'UNA PERSPECTIVA HISTÒRICA

- La caiguda del mur de Berlín i els atemptats de Nova York: la globalització i els mitjans de comunicació. L'amenaça terrorista en un món globalitzat. L'impacte científic i tecnològic.
- Europa: repte i unió.
- Trets rellevants de la societat nord-americana a començament del segle XXI, després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001.
- Hispanoamèrica: situació actual. El món islàmic actualment.
- L'Àfrica islàmica, subsahariana i sud-africana.
- L'Índia i la Xina del segle XX al segle XXI: evolució política, econòmica, social i de mentalitats.

- Definir els trets de l'Antic Règim i descriure'n els aspectes demogràfics, econòmics, polítics, socials i culturals.
- Extreure els trets de l'Antic Règim d'un text proposat que els contingui.
- Obté i selecciona informació escrita i gràfica rellevant, utilitzant fonts primàries o secundàries, relativa a l'Antic Règim.
- Distingir les transformacions a l'Antic Règim i enumerar les que afecten l'economia, la població i la societat.
- Classifica els trets de l'Antic Règim en aspectes demogràfics, econòmics, polítics, socials i culturals.
- Explica les transformacions de l'Antic Règim que afecten l'economia, la població i la societat.
- Analitza l'evolució dels trets de l'Antic Règim del segle XVII i el segle XVIII.
- Explicar el parlamentarisme anglès del segle XVII, resumir les característiques essencials del sistema i valorar el paper de les revolucions per assolir les transformacions necessàries per aconseguir-lo.
- Descriu les característiques del parlamentarisme anglès a partir de fonts històriques.
- Descriu les revolucions angleses del segle XVII com a formes que promouen el canvi polític de l'Antic Règim.
- Relacionar les idees de la Il·lustració amb el liberalisme de començament del segle XIX i establir elements de coincidència entre ambdues ideologies.
- Enumera i descriu les idees de la Il·lustració i les idees del liberalisme de començament del segle XIX.
- Descriure les relacions internacionals de l'Antic Règim i demostrar la idea d'equilibri europeu.
- Situa a mapes d'Europa els diversos països o regnes segons els conflictes en què intervenen.
- Diferenciar manifestacions artístiques de l'Antic Règim i seleccionar-ne les obres més destacades.
- Distingeix i caracteritza obres d'art del rocó.
- Esquematitzar els trets de l'Antic Règim utilitzant diferents tipus de diagrames.
- Elabora mapes conceptuals que expliquen els trets característics de l'Antic Règim.
- Utilitzar el vocabulari històric amb precisió i inserir-lo en el context adequat.
- Estableix les semblances i les diferències entre les idees de la Il·lustració i el liberalisme de començament del segle XIX.
- Descriure les revolucions industrials del segle XIX i establir-ne els trets característics i les conseqüències socials.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Identifica les causes de la primera revolució industrial.
- Explica raonadament l'evolució cap a la segona revolució industrial.
- Obtenir i seleccionar informació de fonts bibliogràfiques o en línia que permeti explicar les revolucions industrials del segle XIX.
- Analitza comparativament i esquemàticament les dues revolucions industrials.
- Identificar els canvis en els transports, l'agricultura i la població que varen influir en la revolució industrial del segle XIX o que en varen ser una conseqüència.
- Assenyala els canvis socials més rellevants del segle XIX i els associa al procés de la revolució industrial.
- Descriu la ciutat industrial britànica a partir d'un plànol.
- Identifica en imatges els elements propis de la vida en una ciutat industrial del segle XIX.
- Enumerar els països que varen iniciar la industrialització, localitzar-los adequadament i establir les regions en què es produeix aquest avenç.
- Localitza en un mapa els països industrialitzats i les regions industrials corresponents.
- Analitzar les característiques de l'economia industrial i els corrents de pensament que pretenen millorar la situació dels obrers del segle XIX.
- Compara els corrents de pensament social de l'època de la revolució industrial: socialisme utòpic, socialisme científic i anarquisme.
- Distingeix i explica les característiques dels diversos tipus d'associacionisme obrer.
- Utilitzar el vocabulari històric amb precisió i inserir-lo en el context adequat.
- Explica les causes i les conseqüències de les crisis econòmiques i les possibles solucions a aquestes crisis a partir de fonts històriques.
- Analitza, a partir de fonts historiogràfiques, aspectes que expliquen el desenvolupament econòmic del sector industrial dels primers països industrialitzats.
- Comenta mapes que expliquen l'evolució de l'extensió de les xarxes de transport: ferrocarril, carreteres i canals.
- Analitzar l'evolució política, econòmica, social, cultural i de pensament que caracteritza la primera meitat del segle XIX, i distingir els fets, els personatges i els símbols d'aquest període i enquadrar-los en cada una de les variables analitzades.
- Elabora eixos cronològics amb els esdeveniments de la primera meitat del segle XIX representats de forma diacrònica i sincrònica.
- Descriure les causes i el desenvolupament de la independència dels Estats Units i establir-ne les causes més immediates i les etapes.
- Identifica jerarquies causals en la Guerra d'Independència dels Estats Units a partir de fonts historiogràfiques.
- Explicar, a partir d'informació obtinguda a diferents fonts bibliogràfiques i a Internet, la Revolució Francesa de 1789, incloent-hi les causes, el desenvolupament i les conseqüències.
- Explica les causes de la Revolució Francesa de 1789.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Explica esquemàticament el desenvolupament de la Revolució Francesa.
- Identificar l'Imperi napoleònic, localitzar-ne l'expansió europea i establir-ne les conseqüències.
- Identifica en un mapa històric l'extensió de l'Imperi napoleònic.
- Analitzar la transcendència per a Europa del Congrés de Viena i la restauració de l'absolutisme i identificar les conseqüències que va tenir per als diversos països implicats.
- Analitza les conclusions del Congrés de Viena i les idees que s'hi varen defensar i les relaciona amb les conseqüències que se'n varen derivar.
- Identificar les revolucions burgeses de 1820, 1830 i 1848 i relacionar-ne les causes i el desenvolupament.
- Compara les causes i el desenvolupament de les revolucions de 1820, 1830 i 1848.
- Conèixer el procés d'unificació d'Itàlia i d'Alemanya a partir de l'anàlisi de fonts gràfiques i escrites.
- Descriu i explica la unificació d'Itàlia i la d'Alemanya a partir de fonts gràfiques.
- Descobrir les manifestacions artístiques de començament del segle XIX, obtenir informació de mitjans bibliogràfics o d'Internet relacionada amb aquestes manifestacions i presentar-la adequadament.
- Estableix les característiques pròpies de la pintura, l'escultura i l'arquitectura del neoclassicisme i del Romanticisme a partir de fonts gràfiques.
- Analitzar la independència d'Hispanoamèrica utilitzant fonts gràfiques.
- Elabora un eix cronològic explicatiu de la independència de les colònies hispanoamericanes al començament del segle XIX.
- Descriure les transformacions i els conflictes sorgits a final del segle XIX i començament del segle XX i distingir-ne el desenvolupament i els factors desencadenants.
- Elabora un diagrama en què exposa les cadenes causals i els processos dins el període que va de final del segle XIX a començament del XX.
- Analitzar l'evolució política, social i econòmica dels principals països europeus i del Japó i els Estats Units a final del segle XIX i presentar informació que expliqui aquesta evolució.
- Elabora un eix cronològic amb fets que expliquen l'evolució, durant la segona meitat del segle XIX, d'Anglaterra, França, Alemanya, l'Imperi austrohongarès, Rússia, els Estats Units i el Japó.
- Explica a partir d'imatges les característiques que permeten identificar l'Anglaterra victoriana.
- Analitza textos relatius a l'època de Napoleó III a França.
- Identifica i explica raonadament els fets que converteixen Alemanya en una potència europea durant el mandat de Bismarck.
- Descriure l'expansió imperialista d'europeus, japonesos i nord-americans a final del segle XIX i establir-ne les conseqüències.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Identifica i explica raonadament les causes i les conseqüències de l'expansió colonial de la segona meitat del segle XIX.
- Localitza en un mapamundi les colònies de les diferents potències imperialistes.
- Comparar sintèticament els diferents sistemes d'aliances del període de la pau armada.
- Descriu les aliances dels països més destacats durant la pau armada.
- Distingir els esdeveniments que condueixen a la declaració de les hostilitats de la Primera Guerra Mundial i descriure'n les etapes i les conseqüències.
- Identifica les causes de la Primera Guerra Mundial a partir de fonts històriques o historiogràfiques.
- Comenta símbols commemoratius vinculats a la Primera Guerra Mundial.
- Localitzar fonts primàries i secundàries (a biblioteques, Internet, etc.), extreure'n informació d'interès i valorar-ne críticament la fiabilitat.
- Analitza i explica les diferents etapes de la Gran Guerra a partir de mapes històrics.
- Utilitzar el vocabulari històric amb precisió i inserir-lo en el context històric de final del segle XIX i començament del XX.
- Extreu conclusions de gràfics i imatges sobre les conseqüències de la Primera Guerra Mundial.
- Reconèixer les característiques del període d'entreguerres i inserir-les en els aspectes polítics, econòmics, socials o culturals corresponents.
- Explica les característiques del període d'entreguerres a partir de manifestacions artístiques i culturals de començament del segle XX.
- Esquematitzar el desenvolupament de la Revolució Russa de 1917, reconèixer-ne les etapes i els protagonistes més significatius i establir-ne les conseqüències.
- Identifica i explica algunes de les causes de la Revolució Russa de 1917.
- Compara la Revolució Russa del febrer de 1917 amb la de l'octubre de 1917.
- Identificar els tractats de pau de la Primera Guerra Mundial i l'aparició de la Societat de Nacions com una conseqüència d'aquests tractats.
- Explica els acords dels tractats de pau de la Primera Guerra Mundial i n'analitza les conseqüències a curt termini.
- Analitza el paper que juga la Societat de Nacions en les relacions internacionals a partir de fonts històriques.
- Explicar la Gran Depressió i descriure'n els factors desencadenants i les influències en la vida quotidiana.
- Interpreta imatges de la Gran Depressió.
- Comenta gràfics que expliquen la crisi econòmica de 1929.
- Reconèixer la transcendència dels feixismes europeus com a ideologies que varen conduir al desencadenament de conflictes en el panorama europeu del moment.
- Compara el feixisme italià i el nazisme alemany.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Distingeix símbols dels feixismes europeus de la primera meitat del segle XX.
- Analitza, a partir de diferents fonts contraposades, les relacions internacionals anteriors a l'esclat de la Segona Guerra Mundial.
- Establir les etapes del desenvolupament de la Segona Guerra Mundial i distingir les que varen afectar Europa de les que varen afectar els Estats Units i el Japó.
- Identifica i explica les causes desencadenants de la Segona Guerra Mundial a partir de fonts històriques.
- Explica les etapes de la Segona Guerra Mundial tant al front europeu com a la guerra del Pacífic.
- Analitza el desenvolupament de la Segona Guerra Mundial a partir de mapes històrics.
- Analitzar el paper de la guerra mundial com a element transformador de la vida quotidiana.
- Descriu les conseqüències de la Segona Guerra Mundial.
- Obtenir i seleccionar informació escrita i gràfica rellevant, utilitzant fonts primàries o secundàries, relativa tant al període d'entreguerres com a la Segona Guerra Mundial i la postguerra.
- Analitza imatges que expliquen l'Holocaust duit a terme per l'Alemanya nazi.
- Sintetitzo textos que expliquen la intervenció de l'ONU en les relacions internacionals i en afers relacionats amb la descolonització.
- Descriure els fets polítics, econòmics, socials i culturals que expliquen l'aparició dels dos blocs antagonics, classificar-los i presentar-los adequadament.
- Localitza en un mapa els països que formen el bloc comunista i els que formen el bloc capitalista.
- Distingir fets que expliquen l'enfrontament entre el bloc comunista i el capitalista revisant les notícies dels mitjans de comunicació de l'època.
- Identifica i explica els conflictes de la Guerra Freda a partir d'un mapa històric.
- Interpretar la Guerra Freda, la coexistència pacífica i la distensió i les conseqüències que se'n deriven i indicar esdeveniments que exemplifiquen cada una d'aquestes etapes de les relacions internacionals.
- Selecciona símbols i imatges que s'identifiquen amb el món capitalista i amb el món comunista.
- Analitzar el model capitalista i el comunista des del punt de vista polític, social, econòmic i cultural i comparar-los.
- Explica algunes característiques de l'economia capitalista a partir de gràfics.
- Descriu raonadament i comparativament les diferències entre el món capitalista i el món comunista.
- Identificar la materialització dels models comunista i capitalista i exemplificar-la amb una selecció de fets que varen afectar les dues grans superpotències (l'URSS i els Estats Units) durant aquest període.
- Explica algunes característiques de l'economia comunista a partir de gràfics.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Identifica formes polítiques del món occidental i del món comunista.
- Localitzar fonts primàries i secundàries (a biblioteques, Internet, etc.), extreure'n informació d'interès i valorar críticament la fiabilitat d'aquesta informació segons l'origen.
- Elabora presentacions de textos, imatges, mapes i gràfics que expliquen qualssevol dels blocs.
- Utilitzar el vocabulari històric de la Guerra Freda amb precisió i inserir-lo en el context adequat.
- Extreure conclusions de textos, imatges, mapes i gràfics que expliquen l'evolució dels dos blocs enfrontats en la Guerra Freda i assenyala a quin bloc pertanyen i alguns motius que expliquen aquesta pertinença.
- Explicar els motius i els fets que condueixen a la descolonització i establir les causes i els factors que expliquen aquest procés.
- Localitza en un mapa les zones afectades per la descolonització i els conflictes que s'hi produeixen.
- Descriure les etapes i les conseqüències dels processos descolonitzadors, identificar les que afecten unes colònies o unes altres i indicar fets i personatges significatius de cada procés.
- Descriu de forma raonada les diferents causes i factors que desencadenen i expliquen el procés de descolonització.
- Identifica i compara les característiques de la descolonització d'Àsia i d'Àfrica.
- Analitzar el subdesenvolupament del Tercer Món i establir les causes que l'expliquen.
- Analitza les característiques dels països del Tercer Món a partir de gràfics.
- Definir el paper de l'ONU en la descolonització i analitzar informació que demostrï les seves actuacions.
- Explica les actuacions de l'ONU en el procés descolonitzador a partir de fonts històriques.
- Valorar el naixement de l'ajuda internacional i l'aparició de les relacions entre els països desenvolupats i els subdesenvolupats, reproduir les formes d'ajuda al desenvolupament i descriure les formes de neocolonialisme dins la política de blocs.
- Explica l'evolució de les relacions entre els països desenvolupats i els països en vies de desenvolupament i compara l'ajuda internacional amb la intervenció neocolonialista.
- Obtenir i seleccionar informació de fonts primàries o secundàries, analitzar-ne la credibilitat i considerar-ne la presentació gràfica o escrita.
- Localitza en un mapa els països del Tercer Món.
- Analitza textos i imatges del Moviment de Països No Alineats i dels països subdesenvolupats.
- Ordenar cronològicament els principals fets que intervenen en el procés descolonitzador i descriure'n les conseqüències a partir de diferents fonts d'informació, en línia o bibliogràfiques.
- Elabora línies del temps que relacionen fets polítics, econòmics i socials dels països capitalistes, comunistes i del Tercer Món.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Descriure la situació de l'URSS a final del segle XX i indicar-ne els trets més significatius des d'una perspectiva política, social i econòmica.
- Localitza en un mapa les repúbliques exsoviètiques i els diferents països formats després de la caiguda del mur de Berlín.
- Elabora un eix cronològic amb els esdeveniments que expliquen la desintegració de l'URSS, la formació de la CEI i l'aparició de les repúbliques exsoviètiques.
- Compara, utilitzant mapes de situació, els països dels Balcans des dels anys 80 fins a l'actualitat.
- Resumir les polítiques de M. Gorbtxov esmentant les disposicions concernents a la perestroika i a la glasnost i destacar-ne les influències.
- Descriu els trets polítics i socioeconòmics de l'URSS des de l'època de Bréjnev fins a la de Gorbtxov.
- Analitzar la situació creada amb l'aparició de la CEI i les repúbliques exsoviètiques a partir d'informació que resumeixi les noves circumstàncies polítiques i econòmiques.
- Elabora un quadre sinòptic sobre la situació política i econòmica de les repúbliques exsoviètiques i la CEI-Federació Russa.
- Explicar la caiguda del mur de Berlín i indicar les repercussions que té en els països de l'Europa central i oriental.
- Analitza imatges que reflecteixen la caiguda del mur de Berlín.
- Explica les noves relacions de les repúbliques exsoviètiques amb l'Europa occidental.
- Identificar el problema dels Balcans, enumerar les causes que l'expliquen i resumir els fets que configuren el desenvolupament de conflictes en aquesta zona.
- Descriu comparativament l'evolució política dels països de l'Europa central i oriental després de la caiguda del mur de Berlín.
- Descriu i analitza les causes, el desenvolupament i les conseqüències de la guerra dels Balcans, especialment a Iugoslàvia.
- Obtenir i seleccionar informació de diverses fonts (bibliogràfiques, Internet) que expliqui els diversos fets que determinen la crisi del bloc comunista.
- Duu a terme una recerca guiada a Internet per explicar de manera raonada la dissolució del bloc comunista.
- Distingir els postulats que defensa la cultura capitalista de la segona meitat del segle XX i descriure les línies de pensament i els objectius aconseguits.
- Enumera les línies del pensament econòmic del món capitalista de la segona meitat del segle XX.
- Descriure l'estat del benestar i fer referència a les característiques significatives que influeixen en la vida quotidiana.
- Identifica raonadament les característiques i els símbols de l'estat del benestar.
- Explicar el procés de construcció de la Unió Europea i enumerar les fites més destacades d'aquest procés.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Elabora eixos cronològics sobre el procés de construcció de la Unió Europea.
- Conèixer els objectius que persegueix la Unió Europea i relacionar-los amb les institucions que configuren la seva estructura.
- Relaciona raonadament les institucions de la Unió Europea amb els objectius que aquesta persegueix.
- Descriure l'evolució política, social i econòmica dels Estats Units des dels anys 60 als anys 90 del segle XX i sintetitzar els aspectes que expliquen la transformació de la societat nord-americana i que constitueixen elements originaris de l'estat del benestar.
- Elabora un eix cronològic dels fets més significatius de tipus polític, social i econòmic dels Estats Units des dels anys 60 als anys 90.
- Selecciona i presenta, mitjançant mapes o xarxes conceptuals, informació referida als Estats Units des del 1960 al 2000.
- Identificar les singularitats del capitalisme del Japó i els nous països industrials asiàtics i descriure'n els trets de caràcter polític, econòmic, social i cultural.
- Descriu raonadament les característiques i els símbols que expliquen aspectes singulars del capitalisme del Japó i de l'àrea del Pacífic.
- Obtenir i seleccionar informació de diverses fonts (bibliogràfiques, Internet) que expliqui els diversos fets que determinen el món capitalista.
- Explica el model capitalista d'un país amb informació obtinguda d'una recerca guiada a Internet
- Analitzar les característiques de la globalització i descriure la influència que tenen els mitjans de comunicació sobre aquest fenomen i l'impacte dels mitjans científics i tecnològics en la societat actual.
- Identifica les principals característiques lligades a la fiabilitat i l'objectivitat del flux d'informació existent a Internet i a altres mitjans digitals.
- Extreu conclusions d'imatges i material videogràfic relacionats amb el món actual.
- Descriure els efectes de l'amenaça terrorista (gihadisme, etc.) sobre la vida quotidiana i explicar-ne les característiques.
- Duu a terme una recerca guiada a Internet sobre l'amenaça terrorista, les organitzacions que li donen suport, els actes més rellevants (Nova York 11-S, Madrid 11-M, Londres 7-J, etc.), els seus símbols i les repercussions que té en la societat (els ciutadans amenaçats, les associacions de víctimes, la mediació en conflictes, etc.) i analitza i comunica la informació més rellevant.
- Resumir els reptes que té la Unió Europea al món actual i distingir els problemes que té per mostrar-se com a zona geopolítica unida davant altres àrees.
- Identifica els reptes actuals de la Unió Europea a partir de notícies periodístiques seleccionades.
- Explica comparativament els desajusts que té la Unió Europea en la relació amb altres països o àrees geopolítiques.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Enumerar els trets rellevants de la societat nord-americana a començament del segle XXI, destacar la transcendència dels atemptats de l'11 de setembre i explicar les transformacions i l'impacte provocats en aquest país.
- Elabora mapes conceptuals sobre els trets de la societat nord-americana, agrupats en política, societat, economia i cultura.
- Analitzar l'evolució política, econòmica, social i cultural d'Hispanoamèrica.
- Descriu els principals moviments polítics, econòmics, socials i culturals de la Hispanoamèrica actual.
- Descriure l'evolució actual del món islàmic i resumir-ne els trets econòmics, polítics, religiosos i socials.
- Enumera i explica els trets econòmics, polítics, religiosos i socials del món islàmic i localitza en un mapa els països que en formen part actualment.
- Analitzar l'evolució dels països d'Àfrica i distingir i relacionar les seves zones geoestratègiques.
- Compara aspectes econòmics, polítics, religiosos i socials dels principals països del continent africà.
- Resumir l'evolució de la Xina i l'Índia des de final del segle XX i seleccionar-ne trets polítics, econòmics, socials i de mentalitats.
- Compara aspectes econòmics, polítics, religiosos i socials de la Xina i l'Índia.
- Compara aspectes econòmics, polítics, religiosos i socials de països emergents d'Àsia i d'Àfrica.
- Obtenir i seleccionar informació de diverses fonts (bibliogràfiques, Internet) que expliqui els diversos fets que determinen el món actual.
- Elabora un breu informe sobre les relacions entre immigració i globalització a partir de fonts històriques.

2.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències bàsiques

Comunicació lingüística

- Assoliment i ús de forma adequada del llenguatge històric, imprescindible per descriure esdeveniments i processos històrics.
- Capacitat per comprendre textos i informació, sabent trobar les diferències entre les idees principals i les secundàries.
- Realització d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús de la sintaxi i el lèxic correctes, per dur a terme comentaris de documents de diferent format (textos, imatges, mapes, gràfics...) referents a un fet històric.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Disposició per al diàleg crític i constructiu, com a eina per a la convivència i la interacció amb els companys.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Ús d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes) que serveixin d'ajuda en l'anàlisi i la descripció d'una època de la història contemporània.
- Aplicació del mètode científic per elaborar tasques en què facin observacions, estableixin hipòtesis i obtenguin conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics amb les millores en les condicions de vida al llarg de la història.

Competència digital

- Ús correcte del llenguatge específic digital a les aplicacions informàtiques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar la informació, de manera crítica, és a dir, acarar-la, avaluar-ne la fiabilitat i adequació, i transformar-la en coneixement.
- Producció de continguts a través del mitjà informàtic en diferents formats (text, àudio, vídeo, imatges), utilitzant els programes/aplicacions que millor s'adaptin a la realització de tasques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne a través de plataformes o programes digitals (Moodle, aula virtual, blogs...).
- Respecte pels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Valoració de la selecció d'informació de manera crítica, considerant la fiabilitat de les fonts de les quals procedeix.
- Motivació per l'aprenentatge i la millora fent ús de les tecnologies.

Aprendre a aprendre

- Reconeixement dels processos necessaris per a l'aprenentatge partint del que sap i organització del seu propi aprenentatge a través de la gestió del temps i de la informació d'una manera eficaç.
- Obtenció d'estratègies de planificació amb què poder resoldre una tasca, supervisar el propi treball i avaluar els resultats obtinguts.
- Assoliment del fet que l'alumne se senti protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge, a través de la motivació i la curiositat per aprendre.
- Curiositat per aprendre basant-se en experiències vitals i prèvies per utilitzar i aplicar nous coneixements.

Departament de Ciències Socials 16/17

Competències socials i cíviques

- Comprensió dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història contemporània.
- Identificació de conceptes ètics (igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans...) en les diferents èpoques i societats al llarg de la història espanyola.
- Realització de debats de contingut històric, en què es respectin les diferències i se superin els prejudicis, per manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Realització de projectes, mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los.
- Utilització de debats sobre temes d'història contemporània per saber comunicar-se, presentar i negociar de manera argumentada.
- Adquisició d'un pensament crític i del sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement del patrimoni històric i artístic i reconeixement dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Aplicació de diferents habilitats de pensament amb sensibilitat i sentit estètic per comprendre, valorar, emocionar-se i gaudir de les obres artístiques i les manifestacions culturals.
- Respecte per la diversitat cultural, el diàleg entre cultures i societats.
- Interès, estima, respecte, gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin una recreació, innovació i transformació.

2.5. Procediments d'avaluació i recuperació

Proves escrites: 100%

RECUPERACIÓ: Si es suspèn l'avaluació, aquesta es podrà recuperar al llarg de la següent avaluació, o a final de curs.

Si un alumne suspèn el mes de juny l'assignatura podrà recuperar-la el mes de setembre. La prova consistirà en un examen final.

Setembre: Examen 100 %

2.6 Temporalització i seqüenciació dels continguts

Departament de Ciències Socials 16/17

Primera Avaluació

Tema 1: S.XVIII: la crisi de l'Antic Règim

Tema 2: Liberalisme i nacionalisme

Tema 3: La industrialització de les societats europees

Tema 4: Espanya: liberalisme i industrialització

Tema 5: L'època de l'imperialisme

Segona Avaluació

Tema 6: L'art del segle XIX

Tema 7: Període d'entreguerres (1919-1939)

Tema 8: Temps de confrontació a Espanya 1902-1939

Tema 9: La 2a guerra Mundial i les seves conseqüències

Tema 10: Un món bipolar

Tercera Avaluació

Tema 11: Espanya; Franquisme i democràcia

Tema 12: Unió Europea

Tema 13: El món actual

Tema 14: L'art del segle XX

3. Història d'Espanya

3.1. Objectius.

L'ensenyament de la història d'Espanya al segon curs del batxillerat té els objectius següents:

1. Identificar i situar en el temps i en l'espai els processos, estructures i esdeveniments més rellevants de la història d'Espanya i de les Balears, valorant les seves repercussions en la configuració de l'Espanya de les autonomies.
2. Conèixer i comprendre els processos més rellevants que configuren la història espanyola i balear, identificant les interrelacions entre fets polítics, econòmics, socials i culturals, i analitzant els antecedents i factors que els han conformat.
3. Fomentar una visió de la història d'Espanya que respecti i valori tant els aspectes comuns com les particularitats i generi actituds de tolerància i solidaritat entre els diversos pobles d'Espanya.
4. Situar el procés històric en les seves coordenades internacionals per explicar i comprendre les seves implicacions per a ser capaços de tenir una visió articulada i coherent de la història.

Departament de Ciències Socials 16/17

5. Identificar els canvis conjunturals i els trets permanents del procés històric per sobre dels fets aïllats i dels protagonistes concrets, per aconseguir una visió global de la història.
6. Conèixer les normes bàsiques que regulen el nostre ordenament constitucional, promovent tant el compromís individual i col·lectiu amb les institucions democràtiques com la presa de consciència davant els problemes socials, especialment els relacionats amb els drets humans.
7. Valorar el patrimoni cultural, lingüístic i històric de les Illes Balears.
8. Seleccionar i interpretar informació procedent de fonts diverses, inclosa la proporcionada per les tecnologies, i utilitzar-la de forma crítica per a la comprensió de processos i fets històrics.

9. Emprar amb propietat la terminologia i el vocabulari històrics i aplicar les tècniques elementals de comentaris de textos i d'interpretació de mapes, gràfics i altres fonts històriques.

3.2 Continguts i 3.3 criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

BLOC 0. COM S'ESCRIU LA HISTÒRIA. CRITERIS COMUNS
Continguts
El mètode històric: respecte a les fonts i diversitat de perspectives.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Localitzar fonts primàries (històriques) i secundàries (historiogràfiques) a biblioteques, Internet, etc., extreure'n informació rellevant del que s'ha tractat i valorar-ne críticament la fiabilitat. <i>1.1. Cerca informació d'interès (a llibres o Internet) sobre la importància cultural i artística d'un personatge històricament rellevant, fet o procés històric i elabora una breu exposició.</i>
2. Elaborar mapes i línies de temps localitzant les fonts adequades, utilitzant les dades proporcionades o servint-se dels coneixements ja adquirits. <i>2.1. Representa una línia del temps i situa en un eix els principals esdeveniments relatius a determinats fets o processos històrics.</i>
3. Comentar i interpretar fonts primàries (històriques) i secundàries (historiogràfiques) i relacionar la informació que hi apareix amb els coneixements previs. <i>3.1. Respon a qüestions plantejades a partir de fonts històriques i historiogràfiques,</i>
4. Reconèixer la utilitat de les fonts per a l'historiador, a part de la fiabilitat que presenten. <i>4.1. Distingeix el caràcter de les fonts històriques no tan sols com a informació, sinó com prova per respondre les preguntes que es plantegen els historiadors.</i>
BLOC 1. LA PENÍNSULA IBÈRICA DES DELS PRIMERS HUMANS FINS A LA DESAPARICIÓ DE LA MONARQUIA VISIGÒTICA (711)
Continguts
La prehistòria: l'evolució del paleolític al neolític; la pintura cantàbrica i la valenciana. La importància de la metal·lúrgia. La configuració de les àrees celta i ibèrica: tartessis, indoeuropeus i colonitzadors orientals. La cultura talaiòtica balear. La Hispània romana: conquesta i romanització de la península Ibèrica i de les Balears; el llegat cultural romà. La monarquia visigòtica: una economia rural; el poder de l'Església i la noblesa. Vàndals i bizantins a les Balears.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

Departament de Ciències Socials 16/17

1. Explicar les característiques dels principals fets i processos històrics de la península Ibèrica i de les Balears des de la prehistòria fins a la desaparició de la monarquia visigòtica i identificar-ne les causes i les conseqüències.

1.1. Explica les diferències entre l'economia i l'organització social del paleolític i del neolític i les causes del canvi de model.

1.2. Descricu els avenços en el coneixement de les tècniques metal·lúrgiques i explica quines repercussions tenen.

1.3. Resumeix les característiques principals del regne de Tartessos i cita les fonts històriques per conèixer-lo.

1.4. Explica el diferent nivell de desenvolupament de les àrees celta i ibèrica abans de la conquesta romana en relació amb la influència rebuda dels indoeuropeus, del regne de Tartessos i dels colonitzadors fenicis i grecs.

1.5. Defineix el concepte de romanització i descriu els mitjans emprats per dur a terme aquest procés.

1.6. Compara el ritme i el grau de romanització dels diferents territoris peninsulars.

1.7. Resumeix les característiques de la monarquia visigòtica i explica per què varen assolir tant poder l'Església i la noblesa.

1.8. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) sobre pervivències culturals i artístiques del llegat romà a l'Espanya actual i elabora una breu exposició.

1.9. Dibuixa un mapa esquemàtic de la península Ibèrica i hi delimita les àrees ibèrica i celta.

1.10. Representa una línia del temps des del 250 aC fins al 711 dC i hi situa els principals esdeveniments històrics.

1.11. Partint de fonts historiogràfiques, dona resposta a qüestions o a situacions.

1.12. Identifica les diferències entre una imatge de pintura cantàbrica i una altra de pintura valenciana.

BLOC 2. L'EDAT MITJANA: TRES CULTURES I UN MAPA POLÍTIC EN CANVI CONSTANT (711-1474)

Continguts

Al-Àndalus: la conquesta musulmana de la península Ibèrica; evolució política d'al-Àndalus; revitalització econòmica i urbana; estructura social; religió, cultura i art.

Els regnes cristians fins al final del segle XIII: evolució política; el procés de reconquesta i repoblació; de l'estancament a l'expansió econòmica; el règim senyorial i la societat dividida en estaments; el naixement de les Corts; el Camí de Sant Jaume; una cultura plural: cristians, musulmans i jueus; les manifestacions artístiques.

Els regnes cristians a la baixa edat mitjana (segles XIV i XV): crisi agrària i demogràfica; les tensions socials; la diferent evolució i organització política de les corones de Castella, Aragó i Navarra.

La incorporació de les Balears a la Corona d'Aragó.

El regne privatiu de Mallorca.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar l'evolució dels territoris musulmans a la península Ibèrica i descriure'n les etapes polítiques, així com els canvis econòmics, socials i culturals que varen introduir.

1.1. Explica les causes de la invasió musulmana i de la ràpida ocupació de la península Ibèrica.

1.2. Representa una línia del temps des del 711 fins al 1474 i situa en un eix els principals esdeveniments relatius a al-Àndalus i en una altra els relatius als regnes cristians.

1.3. Descricu l'evolució política d'al-Àndalus.

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1.4. Resumeix els canvis econòmics, socials i culturals introduïts pels musulmans a al-Àndalus.
2. Explicar l'evolució i la configuració política dels regnes cristians i relacionar-les amb el procés de reconquesta i el concepte patrimonial de la monarquia.
 - 2.1. *Describeix les grans etapes i les causes generals que condueixen al mapa polític de la península Ibèrica al final de l'edat mitjana.*
 - 2.2. *Explica l'origen de les Corts als regnes cristians i les principals funcions que tenien.*
 - 2.3. *Compara l'organització política de la Corona de Castella, la Corona d'Aragó i el regne de Navarra al final de l'edat mitjana.*
 - 2.4. *Comenta l'àmbit territorial i les característiques de cada sistema de repoblació, així com les causes i les conseqüències de cada sistema.*
3. Diferenciar les tres grans fases de l'evolució econòmica dels regnes cristians durant tota l'edat mitjana (estancament, expansió i crisi) i indicar-ne els factors i les característiques.
 - 3.1. *Describeix les grans fases de l'evolució econòmica dels territoris cristians durant l'edat mitjana.*
4. Analitzar l'estructura social dels regnes cristians i descriure el règim senyorial i les característiques de la societat dividida en estaments.
 - 4.1. *Explica l'origen i les característiques del règim senyorial i de la societat dividida en estaments en l'àmbit cristià.*
5. Descriure les relacions culturals de cristians, musulmans i jueus i especificar les col·laboracions i influències mútues. Analitzar la formació i el desenvolupament dels diversos regnes cristians, especialment del regne de Mallorca.
 - 5.1. *Describeix la tasca dels centres de traducció.*
 - 5.2. *Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) sobre la importància cultural i artística del Camí de Sant Jaume i elabora una breu exposició.*

BLOC 3. LA FORMACIÓ DE LA MONARQUIA HISPÀNICA I LA SEVA EXPANSIÓ MUNDIAL (1474-1700)

Continguts

Els Reis Catòlics: la unió dinàstica de Castella i Aragó; la reorganització de l'Estat; la política religiosa; la conquesta de Granada; el descobriment d'Amèrica; la incorporació de Navarra; les relacions amb Portugal.

L'apogeu de l'Imperi al segle XVI: els dominis de Carles I i els de Felip II, el model polític dels Austriacs; els conflictes interns; els conflictes religiosos dins l'Imperi; els conflictes exteriors; l'exploració i la colonització d'Amèrica i el Pacífic; la política econòmica respecte a Amèrica, la revolució dels preus i el cost de l'Imperi.

Crisi i decadència de l'Imperi al segle XVII: els *validos*; l'expulsió dels moriscs; els projectes de reforma d'Olivares; la Guerra dels Trenta Anys i la pèrdua de l'hegemonia a Europa a favor de França; les rebel·lions de Catalunya i Portugal el 1640; Carles II i el problema successori; la crisi demogràfica i econòmica.

El segle d'or espanyol: de l'humanisme a la Contrareforma; Renaixement i barroc en la literatura i l'art.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar el regnat dels Reis Catòlics com una etapa de transició entre l'edat mitjana i l'edat moderna i identificar les pervivències medievals i els fets rellevants que obren el camí de la modernitat.
 - 1.1. *Defineix el concepte d'unió dinàstica aplicat a Castella i Aragó en temps dels Reis Catòlics i descriu les característiques del nou Estat.*
 - 1.2. *Explica les causes i les conseqüències dels fets més rellevants de 1492.*

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1.3. *Analitza les relacions dels Reis Catòlics amb Portugal i els objectius que perseguïen.*
2. Explicar l'evolució i l'expansió de la monarquia hispànica durant el segle XVI i diferenciar el regnat de Carles I del regnat de Felip II.
 - 2.1. *Compara l'imperi territorial de Carles I i el de Felip II i explica els diferents problemes que varen tenir.*
 - 2.2. *Explica l'expansió colonial a Amèrica i al Pacífic durant el segle XVI.*
 - 2.3. *Analitza la política respecte a Amèrica al segle XVI i les conseqüències que té per a Espanya, Europa i la població americana.*
 - 2.4 *Representa una línia del temps des del 1474 fins al 1700 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
3. Explicar les causes i les conseqüències de la decadència de la monarquia hispànica al segle XVII i relacionar els problemes interns, la política exterior i la crisi econòmica i demogràfica.
 - 3.1. *Describeix l'obra dels validos i els efectes que té en la crisi de la monarquia.*
 - 3.2. *Explica els principals projectes de reforma del comte duc d'Olivares.*
 - 3.3. *Analitza les causes de la Guerra dels Trenta Anys i les conseqüències que té per a la monarquia hispànica i per a Europa.*
 - 3.4. *Compara i comenta les rebel·lions de Catalunya i Portugal del 1640.*
 - 3.5. *Explica els principals factors de la crisi demogràfica i econòmica del segle XVII i les conseqüències que se'n deriven.*
4. Reconèixer les grans aportacions culturals i artístiques del segle d'or espanyol a partir d'informació d'interès extreta de fonts primàries i de fonts secundàries (biblioteques, Internet, etc.).
 - 4.1. *Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre els següents pintors del segle d'or espanyol: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez i Murillo.*

BLOC 4. ESPANYA EN L'ÒRBITA FRANCESA: EL REFORMISME DELS PRIMERS BORBONS (1700-1788)

Continguts

Canvi dinàstic i Guerra de Successió: una contesa civil i europea; la Pau d'Utrecht i el nou equilibri europeu; els pactes de família amb França.

Les reformes institucionals: els decrets de Nova Planta i la centralització politicoadministrativa; el nou model d'Estat; l'administració a Amèrica; la hisenda reial; les relacions Església-Estat.

L'economia i la política econòmica: la recuperació demogràfica; els problemes de l'agricultura, la indústria i el comerç; la liberalització del comerç amb Amèrica; l'enlairament econòmic de Catalunya.

La Il·lustració a Espanya: projectistes, innovadors i il·lustrats; el despotisme il·lustrat; el nou concepte d'educació; les societats econòmiques d'amics del país; la premsa periòdica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar la Guerra de Successió espanyola com a contesa civil i europea i explicar les conseqüències que té per a la política exterior espanyola i el nou ordre internacional.
 - 1.1. *Explica les causes de la Guerra de Successió espanyola i la composició dels bàndols en conflicte.*
 - 1.2. *Representa una línia del temps des del 1700 fins al 1788 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*
 - 1.3. *Detalla les característiques del nou ordre europeu sorgit de la Pau d'Utrecht i el paper que hi té Espanya.*

Departament de Ciències Socials 16/17

2. Descriure les característiques del nou model d'estat i especificar l'abast de les reformes promogudes pels primers monarques de la dinastia borbònica.

2.1. *Defineix què varen ser els decrets de Nova Planta i explica la importància que varen tenir en la configuració del nou Estat borbònic.*

2.2. *Elabora un esquema comparatiu del model polític dels Àustries i el dels Borbons.*

2.3. *Explica les mesures que varen adoptar o varen projectar els primers Borbons per sanejar la hisenda reial.*

2.4. *Describeix les relacions Església-Estat i les causes de l'expulsió dels jesuïtes.*

3. Comentar la situació inicial dels diferents sectors econòmics i detallar els objectius de la nova política econòmica i els canvis que va introduir.

3.1. *Compara l'evolució demogràfica del segle XVIII amb la de la centúria anterior.*

3.2. *Desenvolupa els principals problemes de l'agricultura i les mesures impulsades per Carles III en aquest sector.*

3.3. *Explica la política industrial de la monarquia i les mesures adoptades respecte al comerç amb Amèrica.*

4. Explicar l'enlairament econòmic de Catalunya i comparar-lo amb l'evolució econòmica de la resta d'Espanya.

4.1. *Especifica les causes de l'enlairament econòmic de Catalunya al segle XVIII.*

5. Exposar els conceptes fonamentals del pensament il·lustrat i identificar-ne les vies de difusió.

5.1. *Comenta les idees fonamentals de la Il·lustració i defineix el concepte de despotisme il·lustrat.*

5.2. *Raona la importància de les societats econòmiques d'amics del país i de la premsa periòdica en la difusió dels valors de la Il·lustració.*

BLOC 5. LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM (1788-1833): LIBERALISME ENFRONT D'ABSOLUTISME

Continguts

L'impacte de la Revolució Francesa: les relacions entre Espanya i França; la Guerra de la Independència; el primer intent de revolució liberal, les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.

El regnat de Ferran VII: la restauració de l'absolutisme; el Trienni Liberal; la reacció absolutista.

L'emancipació de l'Amèrica espanyola: el protagonisme crioll; les fases del procés; les repercussions per a Espanya.

L'obra de Goya com a testimoni de l'època.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Analitzar les relacions entre Espanya i França des de la Revolució Francesa fins a la Guerra de la Independència i especificar en cada fase els principals esdeveniments i les repercussions que tenen per a Espanya.

1.1. *Resumeix els canvis que experimenten les relacions entre Espanya i França des de la Revolució Francesa fins al començament de la Guerra de la Independència.*

1.2. *Describeix la Guerra de la Independència: causes, la composició dels bàndols en conflicte i el desenvolupament dels esdeveniments.*

2. Comentar la tasca legislativa de les Corts de Cadis i relacionar-la amb l'ideari del liberalisme.

2.1. *Compara les Corts de Cadis amb les corts dividides en estaments de l'Antic Règim.*

2.2. *Comenta les característiques essencials de la Constitució de 1812.*

3. Descriure les fases del regnat de Ferran VII i explicar els principals fets de cada una

Departament de Ciències Socials 16/17

d'aquestes fases.

3.1. *Detalla les fases del conflicte entre liberals i absolutistes durant el regnat de Ferran VII.*

3.2. *Defineix el carlisme i resumeix l'origen que té i els suports de què disposava inicialment.*

3.3 *Representa una línia del temps des del 1788 fins al 1833 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*

3.4. *Representa en un esquema les diferències, quant a sistema polític i estructura social, entre l'Antic Règim i el règim liberal burgès.*

4. Explicar el procés d'independència de les colònies americanes i diferenciar-ne les causes i les fases, així com les repercussions econòmiques per a Espanya.

4.1. *Explica les causes i el desenvolupament del procés d'independència de les colònies americanes.*

4.2. *Especifica les repercussions econòmiques per a Espanya de la independència de les colònies americanes.*

5. Relacionar les pintures i els gravats de Goya amb els esdeveniments d'aquest període i identificar-hi el reflex de la situació i els esdeveniments contemporanis.

5.1. *Cerca informació d'interès sobre Goya (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre la seva visió de la guerra.*

BLOC 6. LA CONFLICTIVA CONSTRUCCIÓ DE L'ESTAT LIBERAL (1833-1874)

Continguts

El carlisme com a darrer bastió absolutista: ideari i suports socials; les dues primeres guerres carlines.

El triomf i la consolidació del liberalisme durant el regnat d'Isabel II: els primers partits polítics; el protagonisme polític dels militars; el procés constitucional; la legislació econòmica de signe liberal; la nova societat de classes.

El Sexenni Democràtic: la revolució de 1868 i la caiguda de la monarquia isabelina; la recerca d'alternatives polítiques, la monarquia d'Amadeu I, la Primera República; la guerra de Cuba, la tercera guerra carlina, la insurrecció cantonal.

Els inicis del moviment obrer espanyol: les condicions de vida d'obriers i camperols; l'Associació Internacional de Treballadors i l'aparició dels corrents anarquista i socialista.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Descriure el fenomen del carlisme com a resistència absolutista davant la revolució liberal i analitzar-ne els components ideològics, les bases socials, l'evolució en el temps i les conseqüències.

1.1. *Identifica l'àmbit geogràfic del carlisme i explica el seu ideari i els seus suports socials.*

1.2. *Especifica les causes i les conseqüències de les dues primeres guerres carlines.*

1.3. *Representa una línia del temps des del 1833 fins al 1874 i hi situa els principals esdeveniments històrics.*

2. Analitzar la transició definitiva de l'Antic Règim al règim liberal burgès durant el regnat d'Isabel II, explicar el protagonisme dels militars i especificar els canvis polítics, econòmics i socials.

2.1. *Describeu les característiques dels partits polítics que varen sorgir durant el regnat d'Isabel II.*

2.2. *Resumeix les etapes de l'evolució política del regnat d'Isabel II des de la seva minoria d'edat i explica el paper dels militars.*

2.3. *Explica les mesures de liberalització del mercat de la terra dutes a terme durant el*

Departament de Ciències Socials 16/17

regnat d'Isabel II.

2.4. Compara les desamortitzacions de Mendizábal i de Madoz i especifica els objectius de cada una.

2.5. Especifica les característiques de la nova societat de classes i la compara amb la societat dividida en estaments de l'Antic Règim.

3. Explicar el procés constitucional durant el regnat d'Isabel II i relacionar-lo amb els diferents corrents ideològics dins el liberalisme i la seva lluita pel poder.

3.1. Compara l'Estatut reial de 1834 i les constitucions de 1837 i 1845.

4. Explicar el Sexenni Democràtic com a període de recerca d'alternatives democràtiques a la monarquia isabelina i especificar els grans conflictes interns i externs que varen desestabilitzar el país.

4.1. Explica les etapes polítiques del Sexenni Democràtic.

4.2. Descriu les característiques essencials de la Constitució democràtica de 1869.

4.3. Identifica els grans conflictes del Sexenni i explica les conseqüències polítiques que se'n deriven.

5. Descriure les condicions de vida de les classes treballadores i els inicis del moviment obrer a Espanya i relacionar-ho amb el desenvolupament del moviment obrer internacional.

5.1. Relaciona l'evolució del moviment obrer espanyol durant el Sexenni Democràtic amb la del moviment obrer internacional.

BLOC 7. LA RESTAURACIÓ BORBÒNICA: IMPLANTACIÓ I CONSOLIDACIÓ D'UN NOU SISTEMA POLÍTIC (1874-1902)

Continguts

Teoria i realitat del sistema canovista: la inspiració en el model anglès, la Constitució de 1876 i el bipartidisme; el torn de partits, el caciquisme i el frau electoral.

L'oposició al sistema: catalanisme, nacionalisme basc, regionalisme gallec i moviment obrer.

Els èxits polítics: estabilitat i consolidació del poder civil; la liquidació del problema carlí; la solució temporal del problema de Cuba.

La pèrdua de les darreres colònies i la crisi del 1898: la guerra de Cuba i la guerra amb els Estats Units; el Tractat de París; el regeneracionisme.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Explicar el sistema polític de la Restauració i distingir-ne la teoria del funcionament real.

1.1. Explica els elements fonamentals del sistema polític ideat per Cánovas.

1.2. Especifica les característiques essencials de la Constitució de 1876.

1.3. Descriu el funcionament real del sistema polític de la Restauració.

1.4. Representa una línia del temps des del 1874 fins al 1902 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

2. Analitzar els moviments polítics i socials exclosos del sistema i especificar-ne l'evolució durant el període estudiat.

2.1. Resumeix l'origen i l'evolució del catalanisme, el nacionalisme basc i el regionalisme gallec.

2.2. Analitza els diferents corrents ideològics del moviment obrer i camperol espanyol, així com l'evolució que experimenten durant el darrer quart del segle XIX.

3. Descriure els principals èxits del regnat d'Alfons XII i la regència de Maria Cristina i inferir-ne les repercussions en la consolidació del nou sistema polític.

3.1. Compara el paper polític dels militars durant el regnat d'Alfons XII amb el paper que tenen en les etapes precedents del segle XIX.

3.2. Descriu l'origen, el desenvolupament i les repercussions de la tercera guerra carlina.

Departament de Ciències Socials 16/17

4. Explicar el desastre colonial i la crisi del 1898 i identificar-ne les causes i les conseqüències.

4.1. *Explica la política espanyola respecte al problema de Cuba.*

4.2. *Assenyala els principals fets del desastre colonial del 1898 i les conseqüències territorials del Tractat de París.*

4.3. *Especifica les conseqüències per a Espanya de la crisi del 1898 en els àmbits econòmic, polític i ideològic.*

BLOC 8. PERVIVÈNCIES I TRANSFORMACIONS ECONÒMIQUES AL SEGLE XIX: UN DESENVOLUPAMENT INSUFICIENT

Continguts

Un lent creixement de la població: alta mortalitat; pervivència d'un règim demogràfic antic; l'excepció de Catalunya.

Una agricultura protegida i estancada: els efectes de les desamortitzacions; els baixos rendiments.

Una deficient industrialització: la indústria tèxtil catalana, la siderúrgia i la mineria.

Les dificultats dels transports: els condicionaments geogràfics; la xarxa de ferrocarrils.

El comerç: proteccionisme enfront de lliurecanvisme.

Les finances: la pesseta com a unitat monetària; el desenvolupament de la banca moderna; els problemes de la hisenda; les inversions estrangeres.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar l'evolució demogràfica d'Espanya al llarg del segle XIX i comparar el creixement de la població espanyola en conjunt amb el creixement de la població de Catalunya i dels països més avançats d'Europa.

1.1. *Identifica els factors del lent creixement demogràfic espanyol al segle XIX.*

1.2. *Compara l'evolució demogràfica de Catalunya amb la de la resta d'Espanya al segle XIX.*

2. Analitzar els diferents sectors econòmics i especificar la situació que hereten, les transformacions de signe liberal que experimenten i les conseqüències que se'n deriven.

2.1. *Explica els efectes econòmics de les desamortitzacions de Mendizábal i Madoz.*

2.2. *Especifica les causes dels baixos rendiments de l'agricultura espanyola del segle XIX.*

2.3. *Describeu l'evolució de la indústria tèxtil catalana, de la siderúrgia i de la mineria al llarg del segle XIX.*

2.4. *Compara la revolució industrial espanyola amb la dels països més avançats d'Europa.*

2.5. *Relaciona les dificultats del transport i el comerç interior amb els condicionaments geogràfics.*

2.6. *Explica els objectius de la xarxa ferroviària i les conseqüències de la Llei general de ferrocarrils de 1855.*

2.7. *Compara els suports, els arguments i les actuacions de proteccionistes i lliurecanvistes al llarg del segle XIX.*

2.8. *Explica el procés que va conduir a la unitat monetària i a la banca moderna.*

2.9. *Explica la reforma Mon-Santillán de la hisenda pública i els efectes que va tenir.*

2.10. *Especifica com les inversions a Espanya de França i Anglaterra varen afectar el model de desenvolupament econòmic espanyol durant el segle XIX.*

BLOC 9. LA CRISI DEL SISTEMA DE LA RESTAURACIÓ I LA CAIGUDA DE LA MONARQUIA (1902-1931)

Continguts

Els intents de modernització del sistema: el revisionisme polític dels primers governs d'Alfons XIII (Maura i Canalejas); l'oposició de republicans i nacionalistes catalans, bascs,

Departament de Ciències Socials 16/17

gallecs i andalusos.

L'impacte dels esdeveniments exteriors: la intervenció al Marroc; la Primera Guerra Mundial; la Revolució Russa.

La creixent agitació social: la Setmana Tràgica de Barcelona; la crisi general de 1917; el "trienni bolxevic" a Andalusia.

La dictadura de Primo de Rivera: directori militar i directori civil; el final de la guerra del Marroc; la caiguda de la dictadura; l'enfonsament de la monarquia.

Creixement econòmic i canvis demogràfics durant el primer terç del segle: els efectes de la Guerra Mundial sobre l'economia espanyola; l'intervencionisme estatal de la dictadura; la transició al règim demogràfic modern; els moviments migratoris; el transvasament de població de l'agricultura a la indústria.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Relacionar el regeneracionisme sorgit de la crisi del 1898 amb el revisionisme polític dels primers governs i especificar-ne les actuacions més importants.

1.1. Defineix en què va consistir el "revisionisme polític" inicial del regnat d'Alfons XIII i explica les principals mesures adoptades.

1.2. Representa una línia del temps des del 1902 fins al 1931 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

1.3. Elabora un esquema amb els factors interns i externs de la fallida del sistema polític de la Restauració.

2. Analitzar les causes de la fallida del sistema polític de la Restauració i identificar els factors interns i els externs que hi varen intervenir.

2.1. Especifica l'evolució de les forces polítiques d'oposició al sistema: republicans i nacionalistes.

2.2. Explica les repercussions de la Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa a Espanya.

2.3. Analitza les causes, els principals fets i les conseqüències de la intervenció d'Espanya al Marroc entre el 1904 i el 1927.

2.4. Analitza la crisi general del 1917: causes, manifestacions i conseqüències.

3. Explicar la dictadura de Primo de Rivera com a solució autoritària a la crisi del sistema i descriure'n les característiques, etapes i actuacions.

3.1. Especifica les causes del cop d'estat de Primo de Rivera i els suports de què va disposar inicialment.

3.2. Descriu l'evolució de la dictadura de Primo de Rivera, des del directori militar al directori civil i el seu final.

3.3. Explica les causes de la caiguda de la monarquia.

4. Explicar l'evolució econòmica i demogràfica durant el primer terç del segle XX i relacionar-la amb la situació heretada del segle XIX.

4.1. Analitza els efectes de la Primera Guerra Mundial sobre l'economia espanyola.

4.2. Descriu la política econòmica de la dictadura de Primo de Rivera.

4.3. Explica els factors de l'evolució demogràfica d'Espanya durant el primer terç del segle XX.

BLOC 10. LA SEGONA REPÚBLICA. LA GUERRA CIVIL EN UN CONTEXT DE CRISI INTERNACIONAL (1931-1939)

Continguts

El bienni reformista: la Constitució de 1931; la política de reformes; l'Estatut de Catalunya; les forces d'oposició a la República.

El bienni radical-cedista: la política restauradora i la radicalització popular; la revolució

Departament de Ciències Socials 16/17

d'Astúries.

El Front Popular: les primeres actuacions del govern; la preparació del cop militar.

La Guerra Civil: la sublevació i el desenvolupament de la guerra; la dimensió internacional del conflicte; l'evolució de les dues zones; les conseqüències de la guerra.

L'edat d'argent de la cultura espanyola: de la generació del 98 a la del 36.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Explicar la Segona República com a solució democràtica a l'enfonsament del sistema polític de la Restauració i emmarcar-la en el context internacional de crisi econòmica i conflictivitat social.

1.1. Explica les causes que varen menar a la proclamació de la Segona República i relaciona les dificultats a les quals va haver de fer front amb la crisi econòmica mundial dels anys 30.

1.2. Diferencia les forces que varen donar suport a la República al començament de les que s'hi varen oposar i descriu les seves raons i principals actuacions.

2. Diferenciar les diverses etapes de la República fins al començament de la Guerra Civil i especificar els principals fets i actuacions de cada etapa.

2.1. Resumeix les reformes impulsades durant el bienni reformista de la República.

2.2. Especifica les característiques essencials de la Constitució de 1931.

2.3. Analitza el projecte de reforma agrària: motius, desenvolupament i efectes.

2.4. Compara les actuacions del bienni radical-cedista amb les del bienni anterior.

2.5. Descriu les causes, el desenvolupament i les conseqüències de la revolució d'Astúries de 1934.

2.6. Explica les causes de la formació del Front Popular i les actuacions des del seu triomf electoral fins al començament de la guerra.

2.7. Representa una línia del temps des del 1931 fins al 1939 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

3. Analitzar la Guerra Civil, identificar-ne les causes i les conseqüències i explicar la intervenció internacional i la successió dels esdeveniments a les dues zones.

3.1. Especifica els antecedents de la Guerra Civil.

3.2. Relaciona la Guerra Civil espanyola amb el context internacional.

3.3. Compara l'evolució política i la situació econòmica dels dos bàndols durant la guerra.

3.4. Especifica els costos humans i les conseqüències econòmiques i socials de la guerra.

3.5. Sintetitzo en un esquema les grans fases de la guerra des del punt de vista militar.

4. Valorar la importància de l'edat d'argent de la cultura espanyola i exposar les aportacions de les generacions i figures més representatives.

4.1. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre l'edat d'argent de la cultura espanyola.

BLOC 11. LA DICTADURA FRANQUISTA (1939-1975)

Continguts

La postguerra: grups ideològics i suports socials del franquisme; les relacions oscil·lants amb l'exterior; la configuració política del nou Estat; la repressió política; l'autarquia econòmica.

Els anys del "desenvolupisme": els plans de desenvolupament i el creixement econòmic; les transformacions socials; la reafirmació política del règim; la política exterior; la creixent oposició al franquisme.

El final del franquisme: la inestabilitat política; les dificultats exteriors; els efectes de la crisi econòmica internacional del 1973.

La cultura espanyola durant el franquisme: la cultura oficial, la cultura de l'exili, la cultura

Departament de Ciències Socials 16/17

interior al marge del sistema.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar les característiques del franquisme i com evoluciona en el temps, i especificar les transformacions polítiques, econòmiques i socials que es varen produir i relacionar-les amb la situació internacional canviant.

1.1. Elabora un esquema amb els grups ideològics i el suports socials del franquisme a l'etapa inicial.

1.2. Diferencia etapes en l'evolució d'Espanya durant el franquisme i resumeix els trets essencials de cada etapa.

1.3. Explica l'organització política de l'Estat franquista.

1.4. Explica les relacions exteriors, l'evolució política i la situació econòmica d'Espanya des del final de la Guerra Civil fins al 1959.

1.5. Explica les relacions exteriors, l'evolució política i les transformacions econòmiques i socials d'Espanya des del 1959 fins al 1973.

1.6. Especifica les causes de la crisi final del franquisme des del 1973.

1.7. Relaciona l'evolució política del règim amb els canvis que es produeixen en el context internacional.

1.8. Explica la política econòmica del franquisme en les diferents etapes i l'evolució econòmica del país

1.9. Descriu les transformacions que experimenta la societat espanyola durant els anys del franquisme, així com les causes d'aquestes transformacions.

1.10. Especifica els diferents grups d'oposició política al règim franquista i comenta com evolucionen en el temps.

1.11. Representa una línia del temps des del 1939 fins al 1975 i hi situa els principals esdeveniments històrics.

2. Descriure la diversitat cultural del període i distingir-ne les diferents manifestacions.

2.1. Cerca informació d'interès (a llibres o a Internet) i elabora una breu exposició sobre la cultura de l'exili durant el franquisme.

BLOC 12. NORMALITZACIÓ DEMOCRÀTICA D'ESPANYA I INTEGRACIÓ A EUROPA (DES DEL 1975)

Continguts

La transició a la democràcia: la crisi econòmica mundial; les alternatives polítiques al franquisme: continuisme, reforma o ruptura; el paper del rei; la Llei per a la reforma política; les primeres eleccions democràtiques.

El període constituent: els Pactes de la Moncloa; les "preautonomies" de Catalunya i el País Basc; la Constitució de 1978 i l'Estat de les autonomies.

Els governs constitucionals: el problema del terrorisme; el fallit cop d'estat de 1981; l'entrada a l'OTAN; la plena integració a Europa.

El paper d'Espanya al món actual.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Descriure les dificultats de la transició a la democràcia des del franquisme en un context de crisi econòmica i explicar les mesures que varen permetre la celebració de les primeres eleccions democràtiques.

1.1. Explica les alternatives polítiques que es proposaven després de la mort de Franco i qui les defensava.

1.2. Descriu el paper exercit pel rei durant la Transició.

1.3. Descriu les actuacions impulsades pel president del Govern Adolfo Suárez per a la reforma política del règim franquista: Llei per a la reforma política de 1976, Llei

Departament de Ciències Socials 16/17

d'amnistia de 1977, etc.

1.4. Explica les causes i els objectius dels Pactes de la Moncloa.

1.5. Descriu com es varen establir les "preautonomies" de Catalunya i el País Basc.

2. Descriure el nou model d'estat democràtic establert en la Constitució de 1978 i especificar les actuacions prèvies encaminades a assolir l'acord social i polític més ampli.

2.1. Explica el procés d'elaboració i aprovació de la Constitució de 1978 i quines característiques essencials té.

3. Analitzar l'evolució econòmica, social i política d'Espanya des del primer govern constitucional de 1979 fins a l'aguda crisi econòmica iniciada el 2008 i assenyalar les amenaces més rellevants a què ha de fer front i els efectes de la plena integració a Europa.

3.1. Elabora un esquema amb les etapes polítiques des del 1979 fins a l'actualitat, segons el partit que té el poder, i assenyala els principals esdeveniments de cada etapa.

3.2. Comenta els fets més rellevants del procés d'integració a Europa i les conseqüències per a Espanya d'aquesta integració.

3.3. Analitza l'evolució econòmica i social d'Espanya des de la segona crisi del petroli del 1979 fins al començament de la crisi financera mundial del 2008.

3.4. Analitza l'impacte de l'amenaça terrorista sobre la normalització democràtica d'Espanya, descriu la gènesi i l'evolució de les diferents organitzacions terroristes que han actuat des de la Transició democràtica fins a l'actualitat (ETA, GRAPO, etc.) i reflexiona sobre altres temes que hi estan relacionats: la ciutadania amenaçada, els moviments associatius de víctimes, la mediació en conflictes, etc.

3.5. Representa una línia del temps des del 1975 fins a l'actualitat i hi situa els principals esdeveniments històrics.

4. Resumir el paper d'Espanya al món actual i especificar la seva posició dins la Unió Europea i les relacions que manté amb altres àmbits geopolítics.

4.1. Explica la posició i el paper de l'Espanya actual a la Unió Europea i al món.

3.4. Procediments d'avaluació i recuperació

Proves escrites: 80% de la nota

Comentaris de text, comentaris de mapes, etc.: 20% de la nota. La presentació dels comentaris, és obligatòria per poder ser avaluat.

RECUPERACIÓ:

Si un alumne suspèn l'avaluació, la recuperació tindrà lloc l'avaluació següent.

En el cas que un alumne suspengui l'assignatura el juny podrà recuperar-la el **setembre**, i l'avaluació consistirà en un **examen final**.

3.5 Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

- Adquisició i ús adequat del llenguatge històric, imprescindible per descriure fets i processos històrics.
- Comprensió de textos i d'informació, diferenciant les idees principals de les secundàries.
- Elaboració d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús de la sintaxi i el lèxic correctes, per dur a terme comentaris de documents de diferent format (textos, imatges, mapes, gràfics...) referents a un fet històric.
- Disposició per al diàleg crític i constructiu, com a eina per a la convivència i la interacció amb els companys.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Utilització d'eines matemàtiques (magnituds, percentatges, taxes) per analitzar i descriure una època de la història.
- Utilització del mètode científic en l'elaboració de tasques en què facin observacions, estableixin hipòtesis i obtenguin conclusions, amb l'objecte de prendre decisions.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics amb la millora de les condicions de vida al llarg de la història.

Competència digital

- Utilització del llenguatge específic en l'ús d'aplicacions informàtiques.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar la informació, de manera crítica, és a dir, acarar-la, avaluar-ne la fiabilitat i adequació, i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts a través del mitjà informàtic en diferents formats (text, àudio, vídeo, imatges), utilitzant els programes/aplicacions que millor s'adaptin a la realització de tasques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne (Moodle, aula virtual, blogs...).
- Respecte pels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Valoració de la selecció d'informació de manera crítica, considerant la fiabilitat de les fonts de les quals procedeix.
- Motivació per l'aprenentatge i la millora en l'ús de les tecnologies.

Aprendre a aprendre

- Reconeixement dels processos per a l'aprenentatge partint del que sap i organització del seu propi aprenentatge a través de la gestió del temps i de la informació d'una manera eficaç.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca, supervisar el propi treball i avaluar els resultats obtinguts.
- Assoliment del fet que l'alumne se senti protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge, a través de la motivació i la curiositat per aprendre.
- Curiositat per aprendre basant-se en experiències vitals i prèvies per utilitzar i aplicar nous coneixements.

Departament de Ciències Socials 16/17
Competències socials i cíviques

- Comprensió dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història d'Espanya.
- Identificació de conceptes ètics (*igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans, justícia...*) en les diferents èpoques i societats al llarg de la història espanyola.
- Realització de debats de contingut històric, en què es respectin les diferències i se superin els prejudicis, per manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Realització de projectes, mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los.
- Utilització de debats sobre temes d'història per saber comunicar-se, presentar i negociar de manera argumentada.
- Adquisició d'un pensament crític i del sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement del patrimoni històric i artístic i reconeixement dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Aplicació de diferents habilitats de pensament amb sensibilitat i sentit estètic per comprendre, valorar, emocionar-se i gaudir de les obres artístiques i les manifestacions culturals.
- Respecte per la diversitat cultural, el diàleg entre cultures i societats.
- Interès, estima, respecte, gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant la realització de tasques que suposin una recreació, innovació i transformació.

3.6. Seqüenciació i temporalització dels continguts

1ª AVALUACIÓ:

Bloc I. Les arrels històriques de l'Espanya contemporània

1. Les arrels històriques d'Espanya
2. Els reis catòlics i els Habsburg (s. XV-XVIII)
3. L'Espanya del segle XVIII

Bloc II. Liberalisme i industrialització al segle XIX

4. La crisi de l'Antic Règim (1788-1833)
5. La construcció de l'Estat liberal (1833-1868)

Departament de Ciències Socials 16/17

6. El sexeni democràtic (1868-1874)
7. Transformacions agràries i expansió industrial al segle XIX
8. Societat i moviments socials al segle XIX

2ª AVALUACIÓ:

9. La restauració monàrquica (1875-1898)

Bloc III.

10. Transformacions econòmiques i socials al primer terç del segle XX
11. La crisi del sistema de la Restauració (1898-1931)
12. La Segona República espanyola (1931-1936)
13. La guerra civil (1936-1939)

3ª AVALUACIÓ:

Bloc IV.

14. Franquisme i democràcia
15. El franquisme: la construcció d'una dictadura (1939-1959)
16. El franquisme: creixement econòmic i immobilisme polític (1959-1975)
17. Transició i demcoràcia

4. Geografia d'Espanya

4.1. Objectius

- Identificar i comprendre els elements bàsics de l'organització territorial aplicant els mètodes i els procediments propis de l'anàlisi geogràfica en el plantejament i la resolució de problemes d'àmbit espacial.
- Processar, interpretar i comunicar adequadament la informació sobre l'espai geogràfic, entès com una realitat diversa i complexa en la qual intervenen múltiples factors, aplicant les tècniques de representació cartogràfica.
- Conèixer i explicar la diversitat i la pluralitat de l'espai geogràfic espanyol. Comprendre aquesta realitat geogràfica com el resultat de la interacció de diversos processos econòmics, socials, culturals i d'organització espacial que, en l'esdevenir històric, han actuat sobre el territori i el medi natural.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Explicar la posició de les Illes Balears i de l'Estat espanyol en el context mediterrani europeu i mundial. Conèixer les característiques territorials de la Unió Europea i analitzar les relacions entre els primers problemes d'abast geogràfic en un món cada vegada més interrelacionat, en el qual coexisteixen la uniformització econòmica i el control i repartiment desigual dels recursos.
- Valorar la funció del medi natural, dels recursos naturals i de les activitats productives en la configuració de l'espai geogràfic espanyol. Reconèixer que els medis naturals estan afectats per l'activitat de les societats humanes i per l'explotació dels recursos, i que el paisatge constitueix la manifestació perceptible d'aquesta acció.
- Conèixer i valorar les característiques del territori de les Illes Balears, com també les transformacions recents que ha sofert el medi natural illenc, i ser conscient de l'impacte mediambiental que planteja l'ocupació territorial, l'explotació dels recursos i l'ordenació de les activitats econòmiques.
- Entendre i analitzar la importància de la dinàmica demogràfica i de la xarxa urbana en la configuració dels processos que defineixen l'espai geogràfic.
- Comprendre les interrelacions que es donen entre els diferents territoris de l'Estat espanyol i entre aquests i altres àmbits geogràfics europeus i mundials. Mostrar actituds de coneixements i respecte tant en relació amb l'espai més pròxim de l'entorn de l'alumnat com amb altres espais geogràfics més allunyats, i cooperar en la superació de les desigualtats que imposen els diferents nivells de desenvolupament.
- Adquirir consciència de la globalitat dels problemes ambientals i actuar localment en les decisions que afecten l'ordenació del territori. Valorar la importància de potenciar la preservació del medi natural i col·laborar en la consecució d'una societat més justa.

4.2 Continguts

BLOC 1. L'ESPAI GEOGRÀFIC.

- Definició i característiques de l'espai geogràfic. Instruments d'informació i de representació geogràfic. La cartografia. El pensament geogràfic. Tendències actuals de geografia. La cartografia. El pensament geogràfic. Tendències actuals de la geografia.
- Globalitat i diversitat en el món actual: processos de mundialització i desigualtat territorials, classificació de les grans àrees geoeconòmiques. Europa en el món. L'àrea mediterrània.
- Trets geogràfics essencials de l'Estat espanyol i de les Illes Balears: situació geogràfica; contrastos i diversitat interna.
- Posició relativa de l'Estat espanyol en el món i en les grans àrees socioeconòmiques i geopolítiques.
- Obtenció, selecció i lectura de documents cartogràfics diversos: plànols, mapes, fotografies aèries, imatges de satèl·lits, de característiques i escales diferents. Identificació dels símbols cartogràfics.
- Realització de sortides de treball de camp amb la finalitat de practicar l'observació directa i la recollida d'informacions de contingut geogràfic.
- Correcció en el llenguatge i utilització adequada de la terminologia específica.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Curiositat envers l'entorn geogràfic i interès per cercar explicacions als fenòmens geogràfics.

BLOC 2. L'ESPAI FÍSIC I NATURAL

- El medi natural com a escenari físic: diversitat geològica, morfològica, edafològica, climàtica i hídrica del territori espanyol.
- El medi natural espanyol com a recurs per a les activitats humanes: matèries primeres, fonts i recursos energètics. Regulació i distribució dels recursos hídrics.
- El medi natural com a ecosistema: problemàtica actual. Situació i condicionants, la protecció dels espais naturals.
- La diversitat de paisatges a l'Estat espanyol: identificació dels seus elements geomorfològics, estructurals, climàtics i biogeogràfics.
- L'espai físic i natural de les Illes Balears. La insularitat. L'acció antròpica sobre el medi natural illenc: degradació i conservació.
- Conscienciació de la importància que té la preservació i conservació del medi natural i del patrimoni geogràfic.
- Elaboració de conclusions, a partir de les informacions obtingudes, sobre els diferents fets geogràfics. Presentació clara i ordenada dels resultats emprant la terminologia científica adequada.

BLOC 3. L'ESPAI DEMOGRÀFIC

- Evolució de la població espanyola. Distribució espacial: els desequilibris regionals.
- Dinàmica de la població espanyola: moviments naturals i migratoris. El fenomen de la immigració actual.
- Estructura de la població. Distribució per edat, sexe i per sectors d'activitat.
- La població a les Illes Balears. Evolució històrica, canvis actuals i perspectives de futur.
- Tractament de dades i informacions així com referències als valors que formen a l'alumnat en la solidaritat, el respecte i la disposició per participar activament en el seu entorn espacial i social.
- Interès per comprendre les relacions que s'estableixen entre els fluxos migratoris i les seves repercussions econòmiques, socials, culturals i lingüístiques.

BLOC 4. L'ESPAI ECONÒMIC

- L'acció dels factors socioeconòmics en el territori espanyol: evolució històrica, panorama actual i perspectives.
- El sector primari als territoris de l'Estat espanyol: la pluralitat dels espais rurals. Dinàmiques recents del món rural. L'activitat pesquera.
- El sector industrial: evolució històrica, factors de localització i tendències territorials actuals de la indústria espanyola.

Departament de Ciències Socials 16/17

- El sector de serveis. El procés de terciarització de l'economia espanyola. L'heterogeneïtat dels serveis i el seu impacte territorial desigual. El comerç, els transports i les comunicacions.
- L'espai turístic. Factors explicatius del desenvolupament turístic espanyol; tipologia de les regions turístiques.
- L'espai econòmic de les Illes Balears. La terciarització de l'economia balear. El turisme: factors i evolució. Medi ambient i turisme: la balearització.
- Esforç per comprendre la incidència de l'activitat de les societats humanes i la manera en què aquestes han explotat els recursos naturals.
- Conscienciació dels problemes derivats de certes actuacions humanes i de actuar pensant en generacions presents i futures, valorant les decisions que afecten la gestió sostenible dels recursos i l'ordenació del territori.

BLOC 5. L'ESPAI URBÀ

- Evolució de l'espai urbà i del procés d'urbanització a l'Estat espanyol. El creixement urbà i les seves transformacions recents.
- Estructura i morfologia urbana. La complexitat del fenomen urbà i de la xarxa urbana a l'Estat espanyol.
- Les relacions camp-ciutat i les possibles alternatives al declivi rural. La rururbanització. El sistema urbà de les Illes Balears. Les capitals insulars. La macrocefàlia de Palma. L'ordenació territorial.
- Conscienciació dels problemes derivats del planejament urbà i de la necessitat de l'existència de polítiques d'ordenació territorial.
- Lectura, interpretació i comentari d'informacions diverses relatives a qüestions de caràcter urbà d'actualitat a partir de documents científics i dels mitjans de comunicació.

BLOC 6. L'ESPAI POLITICOADMINISTRATIU

- L'organització territorial de l'Estat espanyol a la Constitució de 1978. L'administració central, autonòmica i municipal.
- Els desequilibris interterritorials. Contrasts espacials entre les comunitats autònomes, disparitats demogràfiques i desigualtats socioeconòmiques. Polítiques regionals europees.
- La comunitat autònoma de les Illes Balears i les seves particularitats politicoadministratives.
- Preparació i realització de debats, realització d'exposicions personals i presentació de resultats i de conclusions mitjançant la utilització correcta de l'expressió oral.
- Interès per entendre els factors d'unitat i diversitat del territori espanyol atenent als processos històrics així com l'ordenació politicoadministrativa actual.

BLOC 7. L'ESPAI EUROPEU.

- El procés d'integració europea. Estructura territorial i institucional de la Unió Europea. Perspectives i reptes de futur.
- Natura i medi ambient a la Unió Europea: els contrastes físics. Polítiques comunitàries que incideixen en el medi ambient.

Departament de Ciències Socials 16/17

- L'Estat espanyol en el context polític i econòmic europeu. Trets socioeconòmics generals de la Unió Europea i dels estats membres; disparitats regionals, polítiques regionals i cohesió territorial.
- Factors que expliquen la integració espanyola a la Unió Europea. Transformacions socials, polítiques i econòmiques a l'Estat espanyol des de l'entrada a la Unió Europea. Incidència de les polítiques europees sobre l'espai il·lenc.
- Preparació i realització de debats, realització d'exposicions per analitzar els efectes de l'entrada de l'Estat espanyol en la Unió Europea.
- Exposició dels resultats dels treballs realitzats utilitzant una expressió oral i escrita correcta.
- Apreciació del valor de la diversitat geogràfica valorant l'entorn.

4.3 Criteris d'avaluació

- Definir breument els conceptes geogràfics necessaris per comunicar adequadament la informació assolida a cada tema. Expressar oralment i per escrit, en exposicions personals o debats, resultats i conclusions, sobre lectures, treballs i recerques, emprant la terminologia científica adient. Conèixer la importància de l'expressió correcta en la informació geogràfica dels diferents documents gràfics especialment del llenguatge cartogràfic. (tots els blocs)
- Interpretar material cartogràfic específic de la topografia de l'Estat espanyol. Utilitzar documents cartogràfics, plànols, mapes, fotografies aèries, imatges de satèl·lit i les noves tecnologies de la informació i la comunicació en la utilització dels SIG (sistemes d'informació geogràfica). Actuar amb rigor en el mètode d'anàlisi geogràfica sense restringir els seus continguts a un àmbit territorial concret, sinó alternant d'una manera coherent l'aplicació d'aquest mètode a diversos àmbits territorials. (tots els blocs)
- Treure conclusions, a partir de textos que mostrin la introducció de múltiples factors, en la configuració de l'espai geogràfic. Compondre, a partir de dades geogràfiques procedents de diverses fonts (elaboració pròpia, mitjans de comunicació i institucions, fonts bibliogràfiques, gràfics, etc.), la configuració de l'espai geogràfic. (tots els blocs)
- Reconèixer la tendència mundial a la globalitat econòmica, tenint en compte el control i repartiment desigual de recursos. Confeccionar gràfiques a partir de dades estadístiques d'anuaris, bases de dades, censos i premsa, que demostrin la desigualtat en la distribució de la població i els recursos. Comportar-se coherentment en relació amb la tendència cap a la uniformització econòmica global, i intentar participar en la correcció de desequilibris que proca aquesta globalitat. (tots els blocs)
- Descriure la diversitat i la pluralitat de l'espai geogràfic espanyol, com a resultat de la interacció de processos econòmics, socials i culturals. Demostrar les relacions que s'estableixen entre les diverses variables geogràfiques (socials, culturals i econòmiques) que configuren la diversitat de paisatges. Interessar-se per comprendre les relacions entre els principals problemes geogràfics de l'àrea mediterrània, com també les repercussions a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. (blocs 1, 2, 3 i 4)
- Assenyalar les característiques del territori de les Illes Balears com a resultat de l'ocupació territorial i el seu impacte mediambiental. Recollir dades geogràfiques, procedents de

Departament de Ciències Socials 16/17

- diverses fonts, que demostrin el fenomen de la balearització i la rururbanització. (blocs 1, 2 i 3)
- Identificar les característiques territorials del sistema mundial, la Unió Europea i indicar la posició de l'Estat espanyol i de les Illes Balears respecte d'aquests. Recollir informació que caracteritzi l'espai econòmic balear i espanyol, a la Unió Europea i al món, tenint en compte els índexs d'activitat econòmica, l'estructura urbana i els fluxos de circulació. Saber que vivim en un món en evolució constant i que el nostre entorn està afectat per la construcció de la Unió Europea i valorar-ho positivament, com a principal projecte dels governs europeus que és. (blocs 1 i 7)
 - Saber quins són els espais més afectats pels problemes mediambientals i analitzar el que es pot fer des de les diferents administracions. Elaborar propostes d'intervenció per incidir en la millora dels problemes en l'àmbit del medi ambient. (blocs 2 i 6)
 - Conèixer la distribució desigual de la població a l'Estat espanyol i expressar els inconvenients que aquesta genera pel que fa a la distribució de la propietat i de la renda. Demostrar els efectes socials, els nivells de renda, les condicions laborals, la riquesa, etc., que suposa la distribució de la població a l'Estat espanyol. Interessar-se per conèixer les causes de la distribució de la població a l'Estat espanyol, a fi de poder apreciar els desequilibris de renda, d'estructura econòmica, com també la distribució desigual de les infraestructures. (blocs 3 i 4)
 - Relacionar el medi natural, els recursos i les activitats productives, en la configuració de l'espai geogràfic de l'Estat espanyol. Elaborar material cartogràfic que representi els diferents paisatges, a partir del medi natural, de dades de població i d'activitats productives. Valorar la interrelació entre diversos factors geogràfics (usos del sòl, aprofitament i gestió de recursos, xarxes de comunicacions, etc.), per incidir en la millora de la seva gestió i utilització. (bloc 4)
 - Identificar els processos d'urbanització i els sistemes de xarxa urbana, i també els tipus i funcionalitat de les ciutats. Planificar una sortida de treball de camp amb la finalitat de practicar l'observació directa i la recollida d'informació sobre l'emplaçament, l'estructura i la morfologia de la ciutat de Palma. Interessar-se per analitzar els mecanismes de configuració morfològica, funcional i de segregació espacial que es produeixen als espais urbans, i interrelacionar-los amb variables com la planificació urbanística, el valor del sòl, les condicions ambientals, etc. (bloc 5)
 - Descriure l'organització política i administrativa que es dona entre els diferents territoris de l'Estat espanyol, i els desequilibris interterritorials que, entre aquests, es produeixen. Observar les diferents jerarquies d'organització politicoterritorial, administrativa, militar, judicial, electoral i econòmica, destacant-ne les conseqüències derivades de l'existència de fronteres. Apreciar la riquesa, diversitat i pluralitat de l'espai geogràfic espanyol i comprendre com aquesta pluralitat és el resultat de la interacció de factors naturals i de processos econòmics, socials i culturals. (bloc 6)
 - Realitzar sortides a l'entorn, treballs de camp o d'indagació sobre un espai o un tema concret, compilar la informació necessària per plantejar-se qüestions sobre la zona o el tema i presentar un informe estructurat, utilitzant un vocabulari geogràfic correcte. (tots els blocs).

4.4. Procediments d'avaluació i qualificació

Proves escrites: 80%

Activitats d'entrega obligatòria: 15%

Deures, assistència, participació i comportament: 5%

RECUPERACIÓ: L'alumnat que no aprovi per avaluació contínua comptarà amb una prova de suficiència el mes de Juny, a més de la convocatòria extraordinària de **Setembre. 100% examen**

4.5 Seqüenciació i temporalització

Primera avaluació

Tema 0. Introducció al coneixement geogràfic

BLOC I: NATURA I MEDI AMBIENT A ESPANYA

Tema 1. L'espai geogràfic espanyol

Tema 2. La diversitat climàtica

Tema 3. La diversitat hídrica i biogeogràfica

Tema 4. Els paisatges naturals i les interrelacions natura-societat

Segona avaluació

BLOC II: L'ESPAI GEOGRÀFIC I LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES

Tema 5. Els espais del sector primari

Tema 6. Els espais industrials

Tema 7. Els espais dels serveis

BLOC III. POBLACIÓ, ESPAI URBÀ I ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

Tema 8. La població espanyola

Tercera avaluació

Tema 9. L'espai urbà

Tema 10. L'organització territorial i desequilibris regionals

BLOC IV. GEOPOLÍTICA

Tema 11. L'Estat espanyol a Europa i al món

5. Història de l'art

5.1 Objectius

L'ensenyament de la història de l'art al segon curs del batxillerat té els objectius següents:

1. Comprendre i valorar les diferències en la concepció de l'art i l'evolució de les funcions socials que ha exercit al llarg de la història.
2. Entendre les obres d'art com a exponents de la creativitat humana, susceptibles de ser gaudides per si mateixes i de ser valorades com a testimoni d'una època i de la cultura d'aquesta època.
3. Utilitzar mètodes d'anàlisi per estudiar l'obra d'art que permetin conèixer-la, comprendre el llenguatge artístic de les diferents arts visuals i adquirir una terminologia específica i que, a la vegada, ajudin a desenvolupar la sensibilitat i la creativitat.
4. Elaborar comentaris d'obres d'art ordenats, ben estructurats i prou documentats.
5. Reconèixer i caracteritzar les manifestacions artístiques més destacades dels principals estils i artistes de l'art occidental, situar-les en el temps i en l'espai i valorar-ne la influència o la pervivència en etapes posteriors.
6. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, contribuir de forma activa a conservar-lo com a font de riquesa i com a llegat que s'ha de transmetre a les generacions futures i rebutjar els comportaments que el puguin malmetre.
7. Contribuir a la formació del gust personal, la capacitat de gaudi estètic i el sentit crític i aprendre a expressar sentiments i idees pròpies davant la contemplació de les creacions artístiques, a respectar la diversitat de percepcions de l'obra d'art i a superar estereotips i prejudicis.
8. Analitzar autors, obres i temes d'estils particularment rellevants en la producció artística de la història de les Illes Balears.
9. Obtenir informació de fonts diverses sobre aspectes significatius de la història de l'art a fi de comprendre la varietat de manifestacions al llarg del temps.
10. Prendre consciència de la significació especial que té el patrimoni històric i artístic com a manifestació de la memòria col·lectiva i expressió de la pròpia i genuïna identitat de les illes Balears.

5.2 i 5.3 Continguts i Criteris d'avaluació

BLOC 1. ARRELS DE L'ART EUROPEU: EL LLEGAT DE L'ART CLÀSSIC
Continguts
Grècia, creadora del llenguatge clàssic. Principals manifestacions. La visió del classicisme a Roma. L'art a la Hispània romana. L'art romà a les Illes Balears.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art grec i de l'art romà i relacionar-les amb els respectius contextos històrics i culturals.

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1.1. *Explica les característiques essencials de l'art grec i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*
- 1.2. *Defineix el concepte d'ordre arquitectònic i compara els tres ordres de l'arquitectura grega.*
- 1.3. *Describeu els diferents tipus de temple grec, amb referència a les característiques arquitectòniques i la decoració escultòrica.*
- 1.4. *Describeu les característiques del teatre grec i la funció de cada una de les parts que el compon.*
- 1.5. *Explica l'evolució de la figura humana masculina a l'escultura grega a partir del Curoso d'Anàvissos, el Dorífor (Policlet) i l'Apoxiòmenos (Lisip).*
- 1.6. *Explica les característiques essencials de l'art romà i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*
- 1.7. *Especifica les aportacions de l'arquitectura romana en relació amb la grega.*
- 1.8. *Describeu les característiques i les funcions dels principals tipus d'edifici romans.*
- 1.9. *Compara el temple i el teatre romans amb els respectius exemples grecs.*
- 1.10. *Explica els trets principals de la ciutat romana a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*
- 1.11. *Especifica les innovacions de l'escultura romana en relació amb la grega.*
- 1.12. *Describeu les característiques generals dels mosaics i la pintura a Roma a partir d'una font històrica o historiogràfica.*
2. *Explicar la funció social de l'art grec i de l'art romà i especificar el paper exercit per clients i artistes i les relacions entre aquests.*
 - 2.1. *Especifica quins eren els principals clients de l'art grec i explica la consideració social de l'art i dels artistes.*
 - 2.2. *Especifica qui era el principal client de l'art romà i explica la consideració social de l'art i dels artistes.*
3. *Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art grec i de l'art romà aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).*
 - 3.1. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gregues: el Partenó, la tribuna de les cariàtides de l'Erectèon, el temple d'Atena Nike, el teatre d'Epidaure.*
 - 3.2. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures gregues: el Curoso d'Anàvissos, l'Auriga de Delfos, el Discòbol (Miró), el Dorífor (Policlet), una mètopa del Partenó (Fídies), Hermes amb Dionís infant (Praxíteles), l'Apoxiòmenos (Lisip), la Victòria de Samotràcia, la Venus de Milo, el fris de l'altar de Zeus a Pèrgam (detall d'Atena i Gea).*
 - 3.3. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques romanes: la Maison Carrée de Nimes, el Panteó de Roma, el teatre de Mèrida, el Colosseu de Roma, la basílica de Maxenci i de Constantí a Roma, el pont d'Alcàntara, l'aqüeducte de Segòvia, l'arc de Tit i la columna de Trajà a Roma.*
 - 3.4. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures romanes: l'August de Prima Porta, l'estàtua equestre de Marc Aureli, el relleu de l'arc de Tit (detall dels soldats amb el canelobre i altres objectes del temple de Jerusalem), el relleu de la columna de Trajà.*
4. *Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.*
 - 4.1. *Elabora un treball de recerca sobre Fídies.*
 - 4.2. *Elabora un treball de recerca sobre el debat referent a l'autoria grega o romana del grup escultòric de Laocoont i els seus fills.*
5. *Respectar les obres artístiques de l'antiguitat grecoromana i valorar-ne la qualitat en*

Departament de Ciències Socials 16/17

relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni escàs i insubstituïble que cal conservar.

5.1. Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.

6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 2. NAIXEMENT DE LA TRADICIÓ ARTÍSTICA OCCIDENTAL: L'ART MEDIEVAL

Continguts

L'aportació cristiana a l'arquitectura i la iconografia.

Configuració i desenvolupament de l'art romànic. Esglésies i monestirs. La iconografia romànica.

L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana. La catedral i l'arquitectura civil. Modalitats escultòriques. La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.

El peculiar desenvolupament artístic de la península Ibèrica. Art hispanomusulmà. El romànic al Camí de Sant Jaume. El gòtic i la llarga durada d'aquest estil.

L'art gòtic de les Illes Balears.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art medieval i relacionar cada un dels estils d'aquest període amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. Explica les característiques essencials de l'art paleocristià i com evoluciona en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

1.2. Descriu l'origen, les característiques i la funció de la basílica paleocristiana.

1.3. Descriu les característiques i la funció dels baptisteris, els mausoleus i els martyriums paleocristians i de cada una de les parts que els conformen.

1.4. Explica l'evolució de la pintura i el mosaic a l'art paleocristià, amb especial referència a la iconografia.

1.5. Explica les característiques essencials de l'art bizantí a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

1.6. Explica l'arquitectura bizantina a través de l'església de Santa Sofia de Constantinoble.

1.7. Descriu les característiques del mosaic bizantí i dels temes iconogràfics del Pantocràtor, la Mare de Déu i la deïsi, així com la influència que exerceixen en l'art occidental.

1.8. Defineix el concepte d'art preromànic i especifica les manifestacions d'aquest estil a Espanya.

1.9. Identifica les obres següents i les classifica raonadament segons l'estil: San Pedro de la Nave (Zamora), Santa María del Naranco (Oviedo) i San Miguel de la Escalada (Lleó).

1.10. Descriu les característiques generals de l'art romànic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

1.11. Descriu les característiques i la funció de les esglésies i els monestirs en l'art romànic.

1.12. Explica les característiques de l'escultura i la pintura romàniques, amb especial referència a la iconografia.

1.13. Descriu les característiques generals de l'art gòtic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

1.14. Descriu les característiques i l'evolució de l'arquitectura gòtica i especifica els canvis que introdueix respecte de la romànica.

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1.15. *Explica les característiques i l'evolució de l'arquitectura gòtica a Espanya.*
- 1.16. *Describeu les característiques i l'evolució de l'escultura gòtica i especifica les diferències tipològiques, formals i iconogràfiques que presenta respecte de l'escultura romànica.*
- 1.17. *Reconeix i explica les innovacions de la pintura de Giotto i del Trecento italià respecte de la pintura romànica i bizantina.*
- 1.18. *Explica les innovacions de la pintura flamenca del segle XV i esmenta algunes obres dels principals representants d'aquest estil.*
- 1.19. *Explica les característiques generals de l'art islàmic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*
- 1.20. *Describeu els trets essencials de la mesquita i el palau islàmics.*
- 1.21. *Explica l'evolució de l'art hispanomusulmà.*
- 1.22. *Explica les característiques de l'art mudèjar i especifica, amb exemples d'obres concretes, les diferències entre el mudèjar popular i el cortesà.*
2. *Explicar la funció social de l'art medieval i especificar el paper exercit per clients i artistes i les relacions entre aquests.*
- 2.1. *Especificar les relacions entre els artistes i els clients de l'art romànic.*
- 2.2. *Especificar les relacions entre els artistes i els clients de l'art gòtic i com varien aquestes relacions respecte del romànic.*
3. *Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art medieval aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).*
- 3.1. *Identifica, analitza i comenta el mosaic del festeig de l'emperadriu Teodora a San Vitale de Ravenna.*
- 3.2. *Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques romàniques següents: Sant Vicenç de Cardona, San Martín de Frómista, la catedral de Santiago de Compostel·la.*
- 3.3. *Identifica, analitza i comenta les escultures romàniques següents: el dubte de sant Tomàs en un angle del claustre de Santo Domingo de Silos (Burgos), el judici final al timpà de Santa Fe de Concas (França), el sant sopar del capitell historiat del claustre de San Juan de la Peña (Osca), el pòrtic de la Glòria de la catedral de Santiago de Compostel·la.*
- 3.4. *Identifica, analitza i comenta les pintures murals romàniques següents: la volta de l'anunciació als pastors al panteó reial de San Isidoro de Lleó; l'absis de Sant Climent de Taüll (Lleida).*
- 3.5. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gòtiques: la façana occidental de la catedral de Reims, l'interior de la planta superior de la Sainte Chapelle de París, la façana occidental i l'interior de la catedral de Lleó, l'interior de la catedral de Barcelona, l'interior de l'església de San Juan de los Reyes, a Toledo.*
- 3.6. *Identifica, analitza i comenta les escultures gòtiques següents: el grup de l'anunciació i la visitació de la catedral de Reims, el timpà de la portada del Sarmantal de la catedral de Burgos, el retaule de Gil de Siloé a la cartoixa de Miraflores (Burgos).*
- 3.7. *Identifica, analitza i comenta les pintures gòtiques següents: escena de la fugida a Egipte de Giotto, a la capella Scrovegni, de Pàdua; El matrimoni Arnolfini, de Jan van Eyck; El davallament de la creu, de Rogier van der Weyden; El jardí de les delícies, del Bosch.*
- 3.8. *Identifica, analitza i comenta les obres hispanomusulmanes següents: la mesquita de Còrdova; el palau de l'Aljaferia de Saragossa; la Giralda de Sevilla; l'Alhambra de Granada.*
4. *Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.*

Departament de Ciències Socials 16/17

4.1. *Elabora un treball de recerca sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i el judici final en l'art medieval.*

5. Respectar les obres de l'art medieval i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.

5.1. *Explica la importància de l'art romànic al Camí de Sant Jaume.*

5.2. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a les Illes Balears.*

6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació n.º 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 3. DESENVOLUPAMENT I EVOLUCIÓ DE L'ART EUROPEU AL MÓN CONTEMPORANI

Continguts

El Renaixement. Mecenes i artistes. Origen i desenvolupament del nou llenguatge en arquitectura, escultura i pintura. Aportacions dels grans artistes del Renaixement italià.

La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica i a les Illes Balears.

Unitat i diversitat del barroc. El llenguatge artístic al servei del poder civil i de l'eclésiàstic.

L'urbanisme barroc. Esglésies i palaus. Principals tendències.

El barroc hispànic i el balear. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca. L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del segle d'or.

El segle XVIII. La pervivència del barroc. El refinament rococó. Neoclassicisme i Romanticisme.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art de l'edat moderna, des del Renaixement fins al segle XVIII, i relacionar cada un dels estils amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. *Explica les característiques essencials i la periodització del Renaixement italià a partir de fonts històriques o historiogràfiques.*

1.2. *Especifica les característiques de l'arquitectura renaixentista italiana i explica com evoluciona des del Quattrocento al manierisme.*

1.3. *Especifica les característiques de l'escultura renaixentista italiana i explica com evoluciona des del Quattrocento al manierisme.*

1.4. *Especifica les característiques de la pintura renaixentista italiana i explica com evoluciona des del Quattrocento al manierisme.*

1.5. *Compara la pintura italiana del Quattrocento amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.*

1.6. *Explica la peculiaritat de la pintura veneciana del Cinquecento i esmenta els artistes més representatius.*

1.7. *Especifica les característiques peculiars del Renaixement espanyol i el compara amb l'italià.*

1.8. *Describeu l'evolució de l'arquitectura renaixentista espanyola.*

1.9. *Explica la peculiaritat de l'escultura renaixentista espanyola.*

1.10. *Explica les característiques de la pintura d'El Greco a través d'algunes de les seves obres més representatives.*

1.11. *Explica les característiques essencials del barroc.*

1.12. *Especifica les diferències entre la concepció barroca de l'art i la renaixentista.*

1.13. *Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.*

1.14. *Explica les característiques generals de l'urbanisme barroc.*

Departament de Ciències Socials 16/17

- 1.15. *Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació que fan de David Miquel Àngel i Bernini.*
- 1.16. *Describeix les característiques generals de la pintura barroca i especifica les diferències entre l'Europa catòlica i la protestant.*
- 1.17. *Distingeix i caracteritza les grans tendències de la pintura barroca a Itàlia i els principals representants.*
- 1.18. *Especifica les peculiaritats de la pintura barroca flamenca i holandesa.*
- 1.19. *Explica les característiques de l'urbanisme barroc a Espanya i l'evolució de l'arquitectura durant el segle XVII.*
- 1.20. *Explica les característiques de la imatgeria barroca espanyola del segle XVII i compara l'escola castellana amb l'andalusa.*
- 1.21. *Explica les característiques generals de la pintura espanyola del segle XVII.*
- 1.22. *Describeix les característiques i l'evolució de la pintura de Velázquez a través d'algunes de les seves obres més significatives.*
- 1.23. *Explica el segle XVIII com una època de coexistència de vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.*
- 1.24. *Compara el barroc tardà i el rococó i especifica la diferent concepció de la vida i l'art que representen un estil i l'altre.*
- 1.25. *Explica les raons de l'aparició del neoclassicisme i les característiques generals d'aquest estil en arquitectura, escultura i pintura.*
- 1.26. *Comenta l'escultura neoclàssica a través de l'obra de Canova.*
- 1.27. *Especifica les possibles coincidències entre el neoclassicisme i el Romanticisme a la pintura de David.*
- 1.28. *Distingeix el corrent tradicional del classicista de l'arquitectura barroca espanyola del segle XVIII.*
- 1.29. *Explica la figura de Salzillo com a darrer representant de la imatgeria religiosa espanyola en fusta policromada.*
2. **Explicar la funció social de l'art i especificar el paper exercit per mecenes, acadèmies, clients i artistes i les relacions entre aquests.**
- 2.1. *Describeix la pràctica del mecenatge al Renaixement italià i les noves reivindicacions dels artistes en relació amb el seu reconeixement social i la naturalesa de la seva tasca.*
- 2.2. *Describeix el paper exercit per les acadèmies al segle XVIII a tot Europa, en particular, pel Saló de París.*
3. **Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art de l'edat moderna aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).**
- 3.1. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del Renaixement italià: la cúpula de Santa Maria del Fiore i l'interior de l'església de San Lorenzo, ambdues a Florència i obra de Brunelleschi; el palau Mèdici-Riccardi, de Michelozzo, a Florència; la façana de Santa Maria Novella i del palau Rucellai, ambdós a Florència i obra d'Alberti; el temple de San Pietro in Montorio, de Bramante, a Roma; la cúpula i el projecte de planta de Sant Pere del Vaticà, de Miquel Àngel; Il Gesù, a Roma, de Giacomo della Porta i Vignola; Villa Capra (La Rotonda), de Palladio, a Vicenza,.*
- 3.2. *Identifica, analitza i comenta les següents escultures del Renaixement italià: el primer plafó de les portes del Paradís (de la creació del món a l'expulsió del Paradís), de Ghiberti; el David i el Gattamelata, de Donatello; la Pietat del Vaticà, el David i les tombes dels Mèdici, de Miquel Àngel; El rapte de les sabines, de Giambologna.*
- 3.3. *Identifica, analitza i comenta les següents pintures del Renaixement italià: El tribut de la*

Departament de Ciències Socials 16/17

moneda i la Trinitat, de Masaccio; l'Anunciació del convent de San Marco, a Florència, de Fra Angelico; la Mare de Déu del duc d'Urbino, de Piero della Francesca; La Mare de Déu de les roques, El Sant Sopar i La Gioconda, de Leonardo da Vinci; l'Escola d'Atenes, de Rafael; la volta i el judici final de la Capella Sixtina, de Miquel Àngel; La tempesta, de Giorgione; la Venus d'Urbino i Carles V a Mühlberg, de Ticià; El lavatori dels peus, d'Il Tintoretto; les Noces de Canà, d'Il Veronese.

3.4. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del Renaixement espanyol: la façana de la Universitat de Salamanca; el palau de Carles V a l'Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; el monestir de San Lorenzo d'El Escorial, de Juan de Herrera.

3.5. Identifica, analitza i comenta les següents obres escultòriques del Renaixement espanyol: el Sacrifici d'Isaac del retaule de San Benito de Valladolid, d'Alonso Berruguete; el Sant Enterrament, de Juan de Juni.

3.6. Identifica, analitza i comenta les següents pintures d'El Greco: L'espoliació, La Santa Lliga o l'Adoració del nom de Jesús, El martiri de sant Maurici, L'enterrament del senyor d'Orgaz, L'adoració dels pastors, El cavaller de la mà al pit.

3.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del barroc europeu del segle XVII: la façana de Sant Pere del Vaticà, de Carlo Maderno; la columnata de la plaça de Sant Pere del Vaticà, de Bernini; San Carlo alle Quattro Fontane, a Roma, de Borromini; el palau de Versalles, de Le Vau, J. H. Mansart i Le Nôtre.

3.8. Identifica, analitza i comenta les següents escultures de Bernini: David, Apol·lo i Dafne, l'Èxtasi de Santa Teresa, la catedral de Sant Pere.

3.9. Identifica, analitza i comenta les següents pintures del barroc europeu del segle XVII: la Vocació de sant Mateu i La mort de la Mare de Déu, de Caravaggio; El triomf de Bacus i Ariadna, a la volta del palau Farnese, a Roma, d'Annibale Carracci; l'Adoració del nom de Jesús, a la volta d'Il Gesù, a Roma, de Gaulli (Il Baciccia); l'Adoració dels Reis, Les tres gràcies i El jardí de l'amor, de Rubens; La lliçó d'anatomia del doctor Tulp i la Ronda de nit, de Rembrandt.

3.10. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del barroc espanyol del segle XVII: la plaça Major de Madrid, de Juan Gómez de Mora; el retaule de San Esteban de Salamanca, de José Benito Churriguera.

3.11. Identifica, analitza i comenta les següents escultures del barroc espanyol del segle XVII: la Pietat de Gregorio Fernández, la Immaculada del faristol, d'Alonso Cano; Magdalena penitent, de Pedro de Mena.

3.12. Identifica, analitza i comenta les següents pintures del barroc espanyol del segle XVII: El martiri de sant Felip, El somni de Jacob i El lesionat, de Ribera; la Natura morta del Museu del Prado, de Zurbarán; L'aiguader de Sevilla, Els borratxos, La farga de Vulcà, La rendició de Breda, El príncep Baltasar Carles a cavall, La Venus del mirall, Las Meninas i Les filoses, de Velázquez; La Sagrada Família de l'ocellet, La Inmaculada d'El Escorial, Els nens de la petxina i Nens jugant als daus, de Murillo.

3.13. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques del segle XVIII: la façana de l'hospici de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; la façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; el Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sacchetti; el Panteó de París, de Soufflot; el Museu del Prado, de Juan de Villanueva, a Madrid.

3.14. Identifica, analitza i comenta les següents obres escultòriques del segle XVIII: L'oració a l'hort, de Salzillo; Eros i Psique i Paulina Bonaparte, de Canova.

3.15. Identifica, analitza i comenta les següents obres de David: El jurament dels Horacis i

Departament de Ciències Socials 16/17

La mort de Marat.

4. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.

4.1. Elabora un treball de recerca sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.

5. Respectar les obres de l'art de l'edat moderna i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.

5.1. Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres d'art més rellevants dels segles XVI al XVIII que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.

6. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 6 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 4. EL SEGLE XIX: L'ART D'UN MÓN EN TRANSFORMACIÓ

Continguts

La figura de Goya.

La revolució industrial i l'impacte dels nous materials en l'arquitectura. De l'historicisme al modernisme. El modernisme a les Illes Balears. L'escola de Chicago.

El naixement de l'urbanisme modern.

L'evolució de la pintura: Romanticisme, realisme, impressionisme, simbolisme. Els postimpressionistes: el germen de les avantguardes pictòriques del segle XX.

L'escultura: la pervivència del classicisme. Rodin.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Analitzar l'obra de Goya i identificar-hi els trets propis dels corrents de la seva època i els que anticipen diverses avantguardes posteriors.

1.1. Analitza l'evolució de l'obra de Goya com a pintor i gravador des que arriba a la cort fins al seu exili final a Bordeus.

1.2. Compara la visió de Goya en les sèries de gravats Els capritxos i Els disbarats o proverbis.

2. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'arquitectura, l'escultura i la pintura del segle XIX i relacionar cada un dels estils amb els seus respectius contextos històrics i culturals.

2.1. Descriu les característiques i l'evolució de l'arquitectura del ferro al segle XIX en relació amb els avenços i les necessitats de la revolució industrial.

2.2. Explica les diferències entre enginyers i arquitectes a la primera meitat del segle XIX.

2.3. Explica les característiques del neoclassicisme arquitectònic durant l'imperi de Napoleó.

2.4. Explica les característiques de l'historicisme en arquitectura i com evoluciona cap a l'eclecticisme.

2.5. Explica les característiques i les principals tendències de l'arquitectura modernista.

2.6. Especifica les aportacions de l'escola de Chicago a l'arquitectura.

2.7. Descriu les característiques i els objectius de les remodelacions urbanes de París, Barcelona i Madrid a la segona meitat del segle XIX.

2.8. Descriu les característiques del Romanticisme en pintura i distingeix entre el Romanticisme de la línia d'Ingres i el Romanticisme del color de Géricault i Delacroix.

2.9. Compara les visions romàntiques del paisatge a Constable i Turner.

2.10. Explica el realisme i l'aparició d'aquest estil en el context dels canvis socials i culturals de mitjan segle XIX.

2.11. Compara el realisme amb el Romanticisme.

Departament de Ciències Socials 16/17

- 2.12. *Describeu les característiques generals de l'impressionisme i el neoimpressionisme.*
- 2.13. *Defineix el concepte de postimpressionisme i especifica les aportacions de Cézanne i Van Gogh com a precursors dels grans corrents artístics del segle XX.*
- 2.14. *Explica el simbolisme de final del segle XIX com a reacció davant el realisme i l'impressionisme.*
- 2.15. *Relaciona la producció i l'academicisme dominants a l'escultura del segle XIX amb les transformacions que tenen lloc a les ciutats (monuments commemoratius a places, parcs i avingudes i escultures funeràries als nous cementiris).*
- 2.16. *Explica les característiques de la renovació escultòrica empresa per Rodin.*
3. *Explicar l'evolució cap a la independència dels artistes respecte als clients i especificar el paper exercit per les acadèmies, els salons, les galeries privades i els marxants.*
- 3.1. *Explica els canvis que es produeixen al segle XIX en les relacions entre artistes i clients, referits a la pintura.*
4. *Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art del segle XIX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).*
- 4.1. *Identifica, analitza i comenta les següents obres de Goya: El para-sol, La família de Carles IV, El dos de maig (o La càrrega dels mamelucs), Els afusellaments del tres de maig; Desastre núm. 15 ("I no hi ha remei") de la sèrie Els desastres de la guerra; Saturn devorant un fill i La lletera de Bordeus.*
- 4.2. *Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: el temple de la Magdalena, a París, de Vignon; el Parlament de Londres, de Barry i Pugin; l'Auditorium de Chicago, de Sullivan i Adler; la torre Eiffel, a París; el temple de la Sagrada Família, a Barcelona, de Gaudí.*
- 4.3. *Identifica, analitza i comenta les següents pintures del segle XIX: El bany turc, d'Ingres; El rai de la Medusa, de Géricault; La llibertat guiant el poble, de Delacroix; El carro de fenc, de Constable; Pluja, vapor i velocitat, de Turner; L'enterrament d'Ornans, de Courbet; L'àngelus, de Millet; Dinar sobre l'herba, de Manet; Impressió, sol naixent i la sèrie sobre la catedral de Rouen, de Monet; Le Moulin de la Galette, de Renoir; Una tarda de diumenge a l'illa de la Grande Jatte, de Seurat; Jugadors de cartes i Pomes i taronges, de Cézanne; La nit estelada i El segador, de Van Gogh; Visió després del sermó i El mercat (Ta matete), de Gauguin.*
- 4.4. *Identifica, analitza i comenta les següents obres de Rodin: El pensador i Els burgesos de Calais.*
5. *Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.*
- 5.1. *Elabora un treball de recerca sobre les exposicions universals del segle XIX i la importància que tenen des del punt de vista arquitectònic.*
- 5.2. *Elabora un treball de recerca sobre la influència de la fotografia i el gravat japonès en el desenvolupament de l'impressionisme, amb referències a obres concretes.*
6. *Respectar les obres de l'art del segle XIX i valorar-ne la qualitat en relació amb l'època en què es varen crear i la importància com a patrimoni que cal conservar.*
- 6.1. *Confecciona un catàleg, amb breus comentaris, de les obres més rellevants de l'art del segle XIX que es conserven a la pròpia comunitat autònoma.*
7. *Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.*
- El criteri d'avaluació núm. 7 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.*

BLOC 5. LA RUPTURA DE LA TRADICIÓ: L'ART A LA PRIMERA MEITAT DEL

Departament de Ciències Socials 16/17
SEGLE XX
Continguts

El fenomen de les avantguardes a les arts plàstiques: fauvisme, cubisme, futurisme, expressionisme, pintura abstracta, dadaisme i surrealisme.
Renovació del llenguatge arquitectònic: el funcionalisme del moviment modern i l'arquitectura orgànica.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de les avantguardes artístiques de la primera meitat del segle XX i relacionar cada una de les avantguardes amb els respectius contextos històrics i culturals.

1.1. Defineix el concepte d'avantguarda artística en relació amb el ritme accelerat de canvis en la societat de l'època i la llibertat creativa dels artistes iniciada la centúria anterior

1.2. Descriu l'origen i les característiques del fauvisme.

1.3. Descriu el procés de gestació i les característiques del cubisme i distingeix el cubisme analític del sintètic.

1.4. Descriu l'ideari i els principis bàsics del futurisme.

1.5. Identifica els antecedents de l'expressionisme al segle XIX, explica les característiques generals i especifica les diferències entre els grups alemanys Die Brücke i Der Blaue Reiter.

1.6. Descriu el procés de gestació i les característiques de la pintura abstracta, distingeix el vessant cromàtic i el geomètric i especifica alguns dels corrents més significatius, com el suprematisme rus o el neoplasticisme.

1.7. Descriu les característiques del dadaisme com a actitud provocadora en un context de crisi.

1.8. Explica l'origen, les característiques i els objectius del surrealisme.

1.9. Explica la importància dels pintors espanyols Picasso, Miró i Dalí en el desenvolupament de les avantguardes artístiques.

1.10. Explica la renovació temàtica, tècnica i formal de l'escultura a la primera meitat del segle XX i distingeix les obres que estan relacionades amb les avantguardes pictòriques i les que utilitzen recursos o llenguatges independents.

1.11. Explica el procés de configuració i els trets essencials del moviment modern en arquitectura.

1.12. Especifica les aportacions de l'arquitectura orgànica al moviment modern.

2. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art de la primera meitat del segle XX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

2.1. Identifica, analitza i comenta les obres següents: L'alegria de viure, de Matisse; Les senyorettes del carrer d'Avinyó, Retrat d'Ambroise Vollard, Natura morta amb cadira de reixeta i Guernica, de Picasso; La ciutat que emergeix, de Boccioni; El crit, de Munch; El carrer, de Kirchner; Lírica i Sobre blanc II, de Kandinsky; Quadrat negre, de Malevitx; Composició II, de Mondrian; L.H.O.O.Q., de Duchamp; L'elefant de les Cèlebes, d'Ernst; La clau dels camps, de Magritte; El carnaval d'Arlequí i Dones i ocells a la llum de la lluna, de Miró; El joc lúgubre i La persistència de la memòria, de Dalí.

2.2. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques següents: El profeta, de Gargallo; Formes úniques de continuïtat a l'espai, de Boccioni; Font, de Duchamp; Dona pentinant-se davant un mirall, de Julio González; Mademoiselle Pogany I, de Brancusi; Llagosta, nansa i cua de peix, de Calder; Figura repenjada, d'Henry Moore.

2.3. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques següents: edifici de la Bauhaus a Dessau (Alemanya), de Gropius; el pavelló d'Alemanya a Barcelona, de Mies van der

Departament de Ciències Socials 16/17

Rohe; Ville Savioie, a Poissy (França), de Le Corbusier; Casa Kaufman (Casa de la Cascada), de Frank Lloyd Wright.

3. Elaborar i exposar, individualment o en grup, treballs de recerca utilitzant tant mitjans tradicionals com les tecnologies de la informació i la comunicació.

3.1. *Elabora un treball de recerca sobre el GATEPAC (Grupo de Arquitectos y Técnicos Españoles para el Progreso de la Arquitectura Contemporánea).*

4. Respectar les manifestacions de l'art de la primera meitat del segle XX i valorar-ne la importància com a expressió de la profunda renovació del llenguatge artístic en el qual se sosté la llibertat creativa actual.

4.1. *Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la pròpia comunitat autònoma i justifica l'elecció.*

5. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació nùm. 5 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

BLOC 6. LA UNIVERSALITZACIÓ DE L'ART DES DE LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX

Continguts

El predomini del moviment modern o estil internacional en arquitectura. L'arquitectura al marge de l'estil internacional: *high tech*, arquitectura postmoderna i desconstrucció.

Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.

Nous sistemes visuals: fotografia, cinema i televisió, cartellisme, còmic.

La combinació de llenguatges expressius.

L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artístiques.

Art i cultura visual de masses.

El patrimoni artístic com a riquesa cultural. La preocupació per la conservació d'aquest patrimoni.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Reconèixer i explicar les concepcions estètiques i les característiques essencials de l'art des de la segona meitat del segle XX i emmarcar-les en les noves relacions entre clients, artistes i públic que caracteritzen el món actual.

1.1. *Explica el paper exercit en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.*

1.2. *Explica les raons de la pervivència i la difusió internacional del moviment modern en arquitectura.*

1.3. *Distingeix i descriu les característiques d'altres tendències arquitectòniques al marge del moviment modern o estil internacional, en particular el high tech, l'arquitectura postmoderna i la desconstrucció.*

1.4. *Explica i compara l'informalisme europeu i l'expressionisme abstracte nord-americà.*

1.5. *Explica l'abstracció postpictòrica.*

1.6. *Explica el minimalisme.*

1.7. *Explica l'art cinètic i l'art òptic (op art).*

1.8. *Explica l'art conceptual.*

1.9. *Explica l'art pobre (arte povera).*

1.10. *Distingeix i explica alguns dels principals corrents figuratius: art pop, nova figuració i hiperrealisme.*

1.11. *Explica en què consisteixen les següents manifestacions d'art no durador: happening, art corporal (body art) i art natura (land art).*

1.12. *Descriu els plantejaments generals de la postmodernitat referida a les arts plàstiques.*

Departament de Ciències Socials 16/17

2. Explicar el desenvolupament i l'extensió dels nous sistemes visuals, com la fotografia, el cinema, la televisió, el cartellisme o el còmic, i especificar la manera com combinen diversos llenguatges expressius.

2.1. Explica breument el desenvolupament dels nous sistemes visuals i les característiques del llenguatge expressiu que empren: fotografia, cartellisme, cinema, còmic, produccions televisives, videoart, art per ordinador.

3. Descriure les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies i explicar quins efectes tenen tant per a la creació artística com per a la difusió de l'art.

3.1. Especifica les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art.

4. Identificar la presència de l'art en la vida quotidiana i distingir els àmbits molt diversos en els quals es manifesta.

4.1. Defineix el concepte de cultura visual de masses i en descriu els trets essencials.

4.2. Identifica l'art en els diferents àmbits de la vida quotidiana.

5. Explicar què és el patrimoni mundial de la UNESCO i descriure'n l'origen i la finalitat.

5.1. Explica l'origen del patrimoni mundial de la UNESCO i els objectius que persegueix.

6. Analitzar, comentar i classificar obres significatives de l'art creades a partir de la segona meitat del segle XX aplicant un mètode que inclogui diferents enfocaments (tècnic, formal, semàntic, cultural, sociològic i històric).

6.1. Identifica, analitza i comenta les obres següents: l'Unité d'Habitation a Marsella, de Le Corbusier; el Seagram Building, a Nova York, de Mies van der Rohe i Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; el Teatre de l'Òpera de Sydney, de J. Utzon; el Centre Pompidou de París, de R. Piano i R. Rogers; l'AT & T Building, a Nova York, de Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.

6.2. Identifica (l'autor i el corrent artístic, no necessàriament el títol), analitza i comenta les obres següents: Pintura (Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia de Madrid), de Tàpies; Crit núm. 7, d'Antonio Saura; One: number 31, 1950, de J. Pollock; Ctesiphon III, de F. Stella; Equivalent VIII, de Carl André; Horta 200, de Vasarely; Una i tres cadires, de J. Kosuth; Iglú amb arbre, de Mario Merz; Marilyn Monroe (serigrafia de 1967), d'A. Warhol; El papa que crida (estudi a partir del retrat del papa Innocenci X), de Francis Bacon; La Gran Via madrilenya el 1974, d'Antonio López.

7. Respectar les manifestacions de l'art de tots els temps i valorar-les com a patrimoni cultural heretat que s'ha de conservar i transmetre a les generacions futures.

7.1. Elabora un treball de recerca relacionat amb els béns artístics d'Espanya inscrits en el catàleg del patrimoni mundial de la UNESCO.

8. Utilitzar la terminologia específica de l'art en les exposicions orals i escrites i denominar amb precisió els principals elements i tècniques.

El criteri d'avaluació núm. 8 és aplicable a tots els estàndards d'aprenentatge.

5.4 Tractament de les competències bàsiques

Comunicació lingüística

Departament de Ciències Socials 16/17

- Adquisició i ús adequat del llenguatge artístic, imprescindible per descriure una obra d'art.
- Comprensió de textos i d'informació de caràcter artístic, a fi de poder distingir les idees principals de les secundàries.
- Elaboració d'exposicions orals i escrites coherents, amb un ús correcte de la sintaxi i el lèxic, per comentar documents tant escrits com visuals referents a una obra d'art.
- Disposició per al diàleg crític i constructiu com a eina per a la convivència i la interacció amb els companys.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

- Adquisició de les nocions matemàtiques necessàries per comprendre els processos de canvi presents a l'hora de dur a terme les obres d'art.
- Ús d'eines matemàtiques (proporcions) per analitzar i descriure una obra d'art.
- Utilització del mètode científic en tasques en què es duen a terme observacions, s'estableixen hipòtesis i s'obtenen conclusions, amb l'objectiu de prendre decisions.
- Associació de l'aparició de noves tecnologies i avenços científics amb les millores en les condicions de realització de les obres artístiques al llarg de la història.
- Valoració del coneixement científic en relació amb els processos de recuperació i restauració d'obres artístiques del passat.

Competència digital

- Utilització del llenguatge específic en l'ús d'aplicacions informàtiques.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per cercar, obtenir i processar la informació de manera crítica, és a dir, comparar-la, avaluar-ne la fiabilitat i adequació i transformar-la en coneixement.
- Creació de continguts digitals en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) utilitzant els programes o aplicacions que millor s'adaptin a les tasques.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la interacció professor-alumne (Moodle, aula virtual, blogs, etc.).
- Respecte dels principis ètics en l'ús de les fonts informàtiques i reconeixement dels riscos associats a l'ús de recursos en línia i l'addicció a determinats aspectes de la tecnologia digital.
- Valoració crítica de la selecció d'informació, considerant la fiabilitat de les fonts de les quals procedeix.
- Motivació per aprendre a usar les tecnologies i millorar-ne l'ús.

Aprendre a aprendre

- Coneixement dels processos d'aprenentatge partint del que sap i organització del propi aprenentatge mitjançant la gestió eficaç del temps i de la informació.
- Obtenció d'estratègies de planificació per resoldre una tasca, supervisar la pròpia feina i avaluar els resultats obtinguts.
- Ús de la motivació i la curiositat per aprendre a fi d'aconseguir sentir-se protagonista del procés i el resultat de l'aprenentatge.

Competències socials i cíviques

Departament de Ciències Socials 16/17

- Comprensió dels diferents codis de conducta de les societats a través de l'estudi de la història de l'art.
- Identificació de conceptes ètics (igualtat, no-discriminació, democràcia, drets humans, justícia, etc.) en la interpretació d'obres d'art de diferents èpoques i societats.
- Organització de debats de contingut artístic, en els quals es respectin les diferències i se superin els prejudicis, a fi de manifestar solidaritat i participar en la presa de decisions de forma democràtica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Elaboració de projectes relacionats amb la història de l'art mostrant creativitat i imaginació a l'hora de planificar-los, analitzar-los, organitzar-los i gestionar-los.
- Utilització de debats sobre temes de la història de l'art per saber comunicar-se, presentar informació i negociar de manera argumentada.
- Adquisició de pensament crític i de sentit de responsabilitat.

Consciència i expressions culturals

- Coneixement del patrimoni històric i artístic i dels diferents estils i gèneres artístics, tant històrics com actuals.
- Aplicació de diferents habilitats de pensament amb sensibilitat i sentit estètic per emocionar-se amb les obres d'art i les manifestacions culturals i comprendre-les, valorar-les i gaudir-ne.
- Identificació de la relació entre manifestacions artístiques i culturals i la societat, la qual cosa implica prendre consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, de les modes i dels gusts.
- Respecte per la diversitat cultural i el diàleg entre cultures i societats.
- Gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals i demostració d'interès i respecte per aquestes.
- Potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació mitjançant tasques que suposin recreació, innovació i transformació.
- Promoció de la participació en activitats culturals de l'entorn immediat, la qual cosa implica comportaments favorables a la convivència.

5.5. Temporalització i seqüenciació dels continguts

1ª AVALUACIÓ

L'Art

Art Prehistòric i Art del Pròxim Orient

Art Egipci

Art Clàssic: Grècia

Art Clàssic: Roma

2ª AVALUACIÓ

Departament de Ciències Socials 16/17

Art Bizantí

Art Islàmic

Art Preromànic

Art Romànic

Art Gòtic

Art Renaixentista

3ª AVALUACIÓ

Art Barroc i Rococó

Neoclassicisme i Romanticisme

Del Realisme al Modernisme

Primeres Avantguardes

Segona meitat de s. XX

5.6. Procediments de qualificació i recuperació

Continguts: 70% (proves escrites). Si un alumne no pot assistir a un examen es fixarà un dia al llarg de cada avaluació per realitzar els examens que faltin.

Procediments: 30 % (comentari d'obres d'art, treballs, exposicions...). S'Han d'entregar les feines per ser avaluat.

RECUPERACIÓ: L'últim examen de cada avaluació inclourà tots els temes treballats durant dita avaluació per tant aquesta prova servirà de recuperació. Si un alumne suspèn el mes de juny l'assignatura podrà recuperar-la el mes de setembre. La prova consistirà en un examen final.

6. Valors ètics

6.1 Primer cicle d'ESO (1^r, 2ⁿ i 3^r curs)

6.1.1. Objectius

- Conèixer la dimensió individual i social de la condició humana i acceptar la pròpia identitat respectant les diferències amb els altres.
- Desenvolupar l'autoestima, l'afectivitat i l'autonomia personal en les relacions amb les altres persones, així com una actitud contrària a la violència, als estereotips i als prejudicis.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Appreciar els valors i les normes de la convivència per aprendre a actuar amb rigor tenint-los en compte i preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania, i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- Fomentar habilitats emocionals, comunicatives i socials per actuar amb autonomia i participar activament en les relacions de grup, mostrant sempre actituds constructives i altruistes.
- Descobrir que la diversitat enriqueix i que no ha de ser un obstacle per a la convivència, i mostrar respecte pels costums i per les maneres de viure de persones i poblacions diferents de la pròpia.
- Assumir els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques i valorar el paper de l'Administració pública per garantir els serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir a mantenir-los i complir les seves obligacions cíviques.
- Reconèixer-se membres d'una ciutadania global i identificar i valorar la pluralitat de les societats actuals com a enriquidora de la convivència.
- Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i els grups més desfavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.
- Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la protecció de l'entorn immediat.
- Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitat.
- Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.
- Reconèixer els principals conflictes socials i morals del món actual, analitzar-ne les causes i els efectes i jutjar-los des de les teories ètiques.

6.1.2. Continguts

BLOC 1. LA DIGNITAT DE LA PERSONA

- El concepte de persona.
- Característiques principals de la persona.
- La dimensió moral de la persona.
- Desenvolupament moral a l'adolescència.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Autonomia i heteronomia morals.
- Concepció kantiana de la persona.
- La personalitat i els valors ètics.
- El concepte de virtut en el pensament d'Aristòtil.
- La intel·ligència emocional.

BLOC 2. LA COMPRENSIÓ, EL RESPECTE I LA IGUALTAT EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

- Dimensió social de la persona.
- El procés de socialització.
- La intel·ligència emocional en les relacions interpersonals. Goleman.
- L'assertivitat.
- Les virtuts ètiques.

BLOC 3. LA REFLEXIÓ ÈTICA

- Ètica i moral.
- La dimensió moral de l'ésser humà.
- Ètica i llibertat.
- Els valors i les normes ètiques.
- El relativisme moral. Els sofistes.
- L'intel·lectualisme moral. Sòcrates.
- L'eudemonisme. Aristòtil.
- L'hedonisme. Epicur.

BLOC 4. LA JUSTÍCIA I LA POLÍTICA

- La relació entre l'ètica, la justícia i la política. La teoria política d'Aristòtil.
- L'estat de dret i la divisió de poders.
- La participació ciutadana en la vida política.
- Fonaments ètics de la Declaració universal dels drets humans.
- Fonaments ètics de la Constitució espanyola de 1978.

BLOC 5. ELS VALORS ÈTICS, EL DRET, LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS I ALTRES TRACTATS INTERNACIONALS SOBRE DRETS HUMANS

- Ètica, dret i justícia. Legalitat i legitimitat.
- El jusnaturalisme. Locke.
- El convencionalisme jurídic. Els sofistes.

Departament de Ciències Socials 16/17

- La Declaració universal dels drets humans: origen històric, estructura i importància ètica i política.
- La Declaració universal dels drets humans i el concepte de dignitat personal.
- Desenvolupament històric dels drets humans: les tres generacions.
- Origen històric i importància dels drets de la dona i els drets dels infants.
- La defensa dels drets humans en el món actual. Problemes i reptes.

BLOC 6. ELS VALORS ÈTICS EN RELACIÓ AMB LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

- Implicacions ètiques de la ciència i la tecnologia.
- Principals perills de la recerca científica i tecnològica.
- Els perills de la tecnodpendència.
- La bioètica i els problemes que presenta.

6.3. Criteris d'avaluació /estandars d'aprenentatge avaluables

- Construir un concepte de persona sent conscients que és indefinible i valorar la dignitat de les persones pel fet de ser lliures.
- Assenyala les dificultats per definir el concepte de persona, n'analitza el significat etimològic i valora algunes definicions aportades per filòsofs.
- Descriu les característiques principals de la persona: substància independent, racional i lliure.
- Explica i valora la dignitat de la persona, que, com a ens autònom, es converteix en un "ésser moral".
- Comprendre la crisi de la identitat personal que sorgeix a l'adolescència i les causes que la provoquen i descriure les característiques dels grups que formen els adolescents i la influència que exerceixen sobre els membres, amb la finalitat de prendre consciència de la necessitat de desenvolupar la pròpia autonomia personal i controlar la conducta per seguir creixent moralment i passar a la vida adulta.
- Està informat, de fonts diverses, sobre les característiques dels grups d'adolescents i la influència que exerceixen sobre els membres a l'hora de determinar la seva conducta, i fa un resum de la informació obtinguda.
- Elaborar conclusions sobre la importància que té per a l'adolescent desenvolupar l'autonomia personal i tenir el control de la pròpia conducta de conformitat amb els valors ètics lliurement triats.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Identificar els conceptes d'heteronomia i autonomia a través de la concepció kantiana de persona, amb la finalitat de valorar-ne la importància i aplicar-los a la realització de la vida moral.
- Explica la concepció kantiana del concepte de persona com a subjecte autònom capaç de dictar les pròpies normes morals.
- Comenta i valora la idea de Kant de concebre la persona com un fi en si mateix i rebutjar la possibilitat que sigui tractada pels altres com a instrument per aconseguir finalitats alienes a ella.
- Descriure en què consisteix la personalitat i valorar la importància d'enriquir-la amb valors i virtuts ètiques mitjançant l'esforç i la voluntat personal.
- Identifica en què consisteix la personalitat i els factors genètics, socials, culturals i mediambientals que intervenen a l'hora de construir-la i aprecia la capacitat d'autodeterminació en l'ésser humà.
- Justificar la importància que té l'ús de la raó i la llibertat en l'ésser humà per determinar "com vol ser" i triar els valors ètics que vol incorporar a la seva personalitat.
- Descriu i valora el paper rellevant de la raó i la llibertat per configurar, amb els seus propis actes, l'estructura de la seva personalitat.
- Elabora una llista dels valors ètics que considera desitjables per integrar-los a la seva personalitat i explica les raons d'aquesta tria.
- Entendre la relació entre els actes, els hàbits i el desenvolupament del caràcter mitjançant la comprensió del concepte de virtut d'Aristòtil i, especialment, en referència a les virtuts ètiques, per la importància que tenen en el desenvolupament de la personalitat.
- Assenyala en què consisteix la virtut i les característiques que té segons Aristòtil i indica com es relaciona amb els actes, els hàbits i el caràcter.
- Enumera alguns dels beneficis que, segons Aristòtil, aporten les virtuts ètiques a l'ésser humà, identifica algunes d'aquestes virtuts i les ordena d'acord amb un criteri racional.
- Analitzar en què consisteix la intel·ligència emocional i valorar la importància que té en el desenvolupament moral de l'ésser humà.
- Defineix la intel·ligència emocional, descriu les característiques que presenta i valora la importància que té en la construcció moral de l'ens humà.
- Explica en què consisteixen les emocions i els sentiments i com es relacionen amb la vida moral.
- Mitjançant un debat en grup, troba la relació que hi ha entre algunes virtuts i valors ètics i el desenvolupament de les capacitats d'autocontrol emocional i automotivació, com la sinceritat, el respecte, la prudència, la templança, la justícia i la perseverança, entre altres.
- Valorar la importància del desenvolupament de la intel·ligència emocional, la influència que exerceix en la construcció de la personalitat i el caràcter moral que té, i ser capaç d'utilitzar la introspecció per reconèixer emocions i sentiments propis, amb la finalitat de millorar les habilitats emocionals.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Comprèn en què consisteixen les habilitats emocionals que, segons Goleman, ha de desenvolupar l'ésser humà i elabora, en col·laboració amb el grup, un esquema explicatiu d'aquesta qüestió.
- Relaciona el desenvolupament de les habilitats emocionals amb l'adquisició de les virtuts ètiques, com la perseverança, la prudència, l'autonomia personal, la templança, la força de voluntat, l'honestetat amb un mateix, el respecte a la justícia i la fidelitat als propis principis ètics, entre altres.
- Utilitza la introspecció com a mitjà per reconèixer els propis sentiments, emocions i estats d'ànim, amb la finalitat de tenir-ne més autocontrol i ser capaç d'automotivar-se, de convertir-se en l'amo de la seva pròpia conducta.
- Comprendre i apreciar la capacitat de l'ésser humà d'influir de manera conscient i voluntària en la construcció de la seva pròpia identitat, conformement a un valors ètics, i així millorar l'autoestima.
- Reconeix i valora la capacitat que té de modelar la seva pròpia identitat i fer de si mateix una persona justa, sincera, tolerant, amable, generosa, respectuosa, solidària, honesta, lliure, etc.; en una paraula: una persona digna de ser apreciada per ella mateixa.
- Dissenya un projecte de vida personal conforme al model de persona que vol ser i els valors ètics que vol adquirir i fa que la seva pròpia vida tenguin un sentit.
- Conèixer els fonaments de la naturalesa social de l'ésser humà i la relació dialèctica que s'estableix entre aquest i la societat, i valorar la importància d'una vida social dirigida pels valors ètics.
- Explica per què l'ésser humà és social per naturalesa i valora les conseqüències que té aquest fet en la seva vida personal i moral.
- Reflexiona, en petits grups, sobre la influència mútua que s'estableix entre l'individu i la societat.
- Aporta raons que fonamenten la necessitat d'establir uns valors ètics que guïïn les relacions interpersonals i empra la iniciativa personal per elaborar, mitjançant suports informàtics, una presentació gràfica de les seves conclusions sobre aquest tema.
- Descriure i valorar la importància de la influència de l'entorn social i cultural en el desenvolupament moral de la persona mitjançant l'anàlisi del paper que exerceixen els agents socials.
- Descriu el procés de socialització i valora la importància que té en la interiorització individual dels valors i les normes morals que regeixen la conducta de la societat en la qual viu.
- Exemplifica, en col·laboració amb el grup, la influència que tenen en la configuració de la personalitat humana els valors morals inculcats pels agents socials, entre els quals la família, l'escola, els amics i els mitjans de comunicació de massa, i elabora un esquema i unes conclusions utilitzant suports informàtics.
- Justifica i valora la necessitat de la crítica racional com a mitjà indispensable per adequar els costums, les normes, els valors, etc., del seu entorn als valors ètics universals establerts en la Declaració universal dels drets humans i rebutja tot el que pot atemptar contra la dignitat humana i els drets fonamentals de les persones.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Distingir, en la persona, els àmbits de la vida privada i de la vida pública —la primera regulada per l'ètica i la segona, pel dret—, amb la finalitat d'identificar els límits de la llibertat personal i de la social.
- Defineix els àmbits de la vida privada i de la pública, així com el límit de la llibertat humana en tots dos casos.
- Distingeix els àmbits d'acció que corresponen a l'ètica dels que corresponen al dret i exposa les seves conclusions mitjançant una presentació elaborada amb mitjans informàtics.
- Reflexiona sobre el problema de la relació entre el camp privat i el públic i la possibilitat que sorgeixi un conflicte de valors ètics entre tots dos, així com sobre la forma de trobar una solució basada en els valors ètics, exemplifica de manera concreta aquests casos i exposa les possibles solucions fonamentades èticament.
- Assenyalar i valorar la importància de les habilitats de la intel·ligència emocional assenyalades per Goleman en relació amb la vida interpersonal i el vincle que mantenen amb els valors ètics que enriqueixen les relacions humanes.
- Comprèn la importància que, per a Goleman, tenen les capacitats de reconèixer les emocions alienes i de controlar les relacions interpersonals i elabora un resum esquemàtic d'aquest tema.
- Utilitzar la conducta assertiva i les habilitats socials amb la finalitat d'incorporar a la pròpia personalitat alguns valors i virtuts ètiques necessaris per desenvolupar una vida social més justa i enriquidora.
- Explica en què consisteix la conducta assertiva, la compara amb el comportament agressiu o inhibid i adopta com a principi moral fonamental, en les relacions interpersonals, el respecte a la dignitat de les persones.
- Mostra, en les relacions interpersonals, una actitud de respecte cap als drets que qualsevol ésser humà té de sentir, pensar i actuar de forma diferent, d'equivocar-se, de gaudir del temps de descans, de tenir una vida privada, de prendre les pròpies decisions, etc., i, específicament, de ser valorat de forma especial pel simple fet de ser persona, sense discriminar ni menysprear ningú.
- Empra, en diàlegs curts reals o inventats, habilitats socials com l'empatia, l'escolta activa i la interrogació assertiva, entre altres, amb la finalitat d'aprendre a utilitzar-les de forma natural en la relació amb els altres.
- Exercita, mitjançant diàlegs orals, algunes tècniques de comunicació interpersonal, com la forma adequada de dir no, el disc ratllat, el banc de boira, etc., amb l'objecte de dominar-les i poder-les utilitzar en el moment adequat.
- Justificar la importància que tenen els valors i les virtuts ètiques per aconseguir unes relacions interpersonals justes, respectuoses i satisfactòries.
- Identifica l'adquisició de les virtuts ètiques, entre les quals la prudència, la lleialtat, la sinceritat, la generositat, etc., com una condició necessària per aconseguir unes bones relacions interpersonals
- Elaborar una llista amb alguns valors ètics que han d'estar presents en les relacions entre l'individu i la societat, com la responsabilitat, el compromís, la tolerància, el pacifisme, la lleialtat, la solidaritat, la prudència, el respecte mutu i la justícia, entre altres.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Destaca el deure moral i cívic que té tothom d'ajudar qualsevol persona la vida, la llibertat i la seguretat de la qual estiguin en perill de forma imminent i de col·laborar, segons les pròpies possibilitats, a prestar els primers auxilis en casos d'emergència.
- Distingir entre ètica i moral, assenyalar-ne les semblances i les diferències i valorar la importància de la reflexió ètica com un saber pràctic necessari per guiar de forma racional la conducta de l'ésser humà cap a la seva plena realització.
- Reconeix les diferències que hi ha entre l'ètica i la moral quant a l'origen i la finalitat.
- Aporta raons que justifiquen la importància de la reflexió ètica com una guia racional de conducta necessària en la vida de l'ésser humà i expressa de forma apropiada els arguments en els quals es fonamenta.
- Destacar el significat i la importància de la naturalesa moral de l'ésser humà, analitzar les seves etapes de desenvolupament i prendre consciència de la necessitat que té de normes ètiques, lliurement i racionalment assumides, com a guia del seu comportament.
- Distingeix la conducta instintiva de l'animal del comportament racional i lliure de l'ésser humà, destaca la magnitud de les seves diferències i valora les conseqüències que tenen en la vida de les persones.
- Assenyala en què consisteix l'estructura moral de la persona com a ésser racional i lliure, raó per la qual aquesta és responsable de la seva conducta i de les conseqüències que se'n deriven.
- Explica les tres etapes del desenvolupament moral de l'home segons la teoria de Piaget o la de Köhler i les característiques pròpies de cadascuna, i destaca com es passa de l'heteronomia a l'autonomia.
- Reconèixer que la llibertat constitueix l'arrel de l'estructura moral de la persona i valorar el paper de la intel·ligència i la voluntat com a factors que incrementen la capacitat d'autodeterminació.
- Descriu la relació existent entre la llibertat i els conceptes de persona i estructura moral.
- Analitza i valora la influència que tenen en la llibertat personal la intel·ligència, que ens permet conèixer les possibles opcions que podem triar, i la voluntat, que ens dona la fortalesa suficient per fer el que hem decidit fer.
- Analitza alguns factors biològics, psicològics, socials, culturals i ambientals que influeixen en el desenvolupament de la intel·ligència i la voluntat, especialment el paper de l'educació, i exposa les seves conclusions de forma clara mitjançant una presentació elaborada amb suports informàtics i audiovisuals.
- Justificar i apreciar el paper dels valors en la vida personal i social i destacar-ne les característiques, la classificació i la jerarquia, amb la finalitat de comprendre'n la naturalesa i la importància.
- Explica què són els valors, descriu les principals característiques que presenten i valora la importància que tenen en la vida individual i col·lectiva de les persones.
- Cerca i selecciona informació sobre l'existència de diferents classes de valors, com els religiosos, els afectius, els intel·lectuals, els vitals, etc.
- Elabora, en grup, una jerarquia de valors i explica la seva fonamentació racional mitjançant una exposició en què s'usen mitjans informàtics o audiovisuals.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Destaca la importància dels valors ètics, les especificacions d'aquests i la influència que exerceixen en la vida personal i social de l'ésser humà, així com la necessitat que siguin reconeguts i respectats per tothom.
- Descriu les característiques distintives dels valors ètics utilitzant exemples concrets i valora la relació essencial que mantenen amb la dignitat humana i la conformació d'una personalitat justa i satisfactòria.
- Empra el seu esperit emprenedor per dissenyar, en grup, una campanya destinada a difondre la importància de respectar els valors ètics tant en la vida personal com en la vida social.
- Establir el concepte de norma ètica i apreciar-ne la importància, identificar-ne les característiques i conèixer la naturalesa del seu origen i la validesa que tenen, mitjançant el coneixement del debat ètic que va existir entre Sòcrates i els sofistes.
- Defineix el concepte de norma i de norma ètica i les distingeix de les normes morals, jurídiques, religioses, etc.
- Exposar qui eren els sofistes i alguns dels fets i les raons en els quals es fonamentava la seva teoria relativista de la moral, i assenyalar les conseqüències que aquesta té en la vida de les persones.
- Coneix els motius que varen empènyer Sòcrates a afirmar l'intel·lectualisme moral i explica en què consisteix i quina crítica li va fer Plató.
- Compara el relativisme i l'objectivisme moral, valora la vigència d'aquestes teories ètiques actualment i expressa les seves opinions de forma argumentada.
- Prendre consciència de la importància dels valors i les normes ètiques com a guia de la conducta individual i de la social, i assumir la responsabilitat de difondre'ls i promoure'ls pels beneficis que aporten a la persona i a la comunitat.
- Destaca algunes de les conseqüències negatives que, per a l'individu i la comunitat, té l'absència de valors i normes ètiques, com l'egoisme, la corrupció, la mentida, l'abús de poder, la intolerància, la insolidaritat, la violació dels drets humans, etc.
- A partir de la seva iniciativa personal i la col·laboració en grup, organitza i desenvolupa una campanya al seu entorn amb la finalitat de promoure el reconeixement dels valors ètics com a elements fonamentals del ple desenvolupament personal i social.
- Explicar les característiques i els objectius de les teories ètiques, així com la classificació d'aquestes en ètiques de finalitats i procedimentals, i assenyalar els principis més destacats de l'hedonisme d'Epicur.
- Enumera els elements distintius de les teories ètiques, argumenta la classificació d'aquestes com a ètiques de finalitats i elabora un esquema amb les característiques més destacades.
- Enumera els aspectes fonamentals de la teoria hedonista d'Epicur i els valors ètics que defensa i destaca les característiques que la identifiquen com una ètica de finalitats.
- Elaborar, en col·laboració amb el grup, arguments a favor i/o en contra de l'epicureisme i exposar les seves conclusions amb els arguments racionals corresponents.
- Entendre els principals aspectes de l'eudemonisme aristotèlic, identificar-lo com una ètica de finalitats i valorar-ne la importància i la vigència actuals.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Explica el significat del terme eudemonisme i el significat per a Aristòtil de la felicitat entesa com a bé suprem, i n'extreu unes conclusions.
- Distingeix els tres tipus de tendències que hi ha a l'ésser humà, segons Aristòtil, i com es relacionen amb el que ell considera bé suprem de la persona.
- Aporta raons per classificar l'eudemonisme d'Aristòtil dins la categoria de l'ètica de finalitats.
- Comprendre els elements més significatius de l'ètica utilitarista i la relació que manté amb l'hedonisme d'Epícur, classificar-la com una ètica de finalitats i elaborar arguments que donin suport a la valoració personal d'aquest plantejament ètic.
- Ressenya les idees fonamentals de l'ètica utilitarista: el principi d'utilitat, el concepte de plaer, la compatibilitat de l'egoisme individual amb l'altruisme universal i la ubicació del valor moral en les conseqüències de l'acció, entre altres.
- Enumera les característiques que fan de l'utilitarisme i de l'epicureisme unes ètiques de finalitat.
- Argumenta racionalment les seves opinions sobre l'ètica utilitarista.
- Comprendre i valorar la importància de la relació existent entre els conceptes d'ètica, política i justícia mitjançant l'anàlisi i la definició d'aquests termes i destacar el vincle que els uneix en el pensament d'Aristòtil.
- Explica i valora les raons que dona Aristòtil per establir un vincle necessari entre ètica, política i justícia
- Utilitza i selecciona informació sobre els valors ètics i cívics, i identifica i valora les semblances, les diferències i les relacions que hi ha entre aquests valors.
- Conèixer i valorar la política d'Aristòtil i les seves característiques essencials, entendre el seu concepte de justícia i la relació d'aquesta amb el bé comú i la felicitat i elaborar un judici crític sobre la perspectiva d'aquest filòsof.
- Elabora, partint de la seva iniciativa personal, una presentació en suport informàtic sobre la política aristotèlica com una teoria organicista, amb una finalitat ètica i que atribueix la funció educativa a l'Estat.
- Selecciona i usa informació, en col·laboració amb el grup, per entendre i valorar la importància que Aristòtil dona a la justícia com el valor ètic en el qual es fonamenta la legitimitat de l'Estat i la relació que manté amb la felicitat i el bé comú, i exposa les seves conclusions personals degudament fonamentades.
- Justificar racionalment la necessitat dels valors i principis ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans com a fonament universal de les democràcies durant els segles XX i XXI, i destacar-ne les característiques i la relació amb els conceptes d'estat de dret i de divisió de poders.
- Fonamenta racionalment i èticament l'elecció de la democràcia com un sistema que està per damunt altres formes de govern pel fet d'incorporar, com a principis, els valors ètics assenyalats en la Declaració universal dels drets humans.
- Defineix el concepte d'estat de dret i el relaciona amb la defensa dels valors ètics i cívics en la societat democràtica.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Descriu el significat dels conceptes de democràcia, ciutadà, sobirania, autonomia personal, igualtat, justícia, representativitat, etc., i la relació existent entre aquests conceptes.
- Explica la divisió de poders proposada per Montesquieu i la funció que exerceixen el poder legislatiu, l'executiu i el judicial a l'estat democràtic com a instruments per evitar el monopoli del poder polític i com a mitjà que permet als ciutadans controlar l'Estat.
- Reconèixer la necessitat de la participació activa dels ciutadans en la vida política de l'Estat amb la finalitat d'evitar els riscos d'una democràcia que violi els drets humans.
- Assumeix i explica el deure moral i civil que tenen els ciutadans de participar activament en l'exercici de la democràcia amb la finalitat que es respectin els valors ètics i cívics en el si de l'Estat.
- Defineix la magnitud d'alguns dels riscos que existeixen als governs democràtics quan no es respecten els valors ètics de la Declaració universal dels drets humans, com la degeneració en demagògia, la dictadura de les majories i l'escassa participació ciutadana, entre altres, i exposa possibles mesures per evitar-los.
- Conèixer i valorar els fonaments de la Constitució espanyola de 1978 i identificar els valors ètics dels quals parteix i els conceptes preliminars que estableix.
- Identifica i aprecia els valors ètics més destacats en els quals es fonamenta la Constitució espanyola i assenjala l'origen de la seva legitimitat i la finalitat que persegueix mitjançant la lectura comprensiva i comentada del preàmbul.
- Descriu els conceptes preliminars delimitats en la Constitució espanyola i la seva dimensió ètica, com la nació espanyola, la pluralitat ideològica i les funcions atribuïdes a les forces armades, a través de la lectura comprensiva i comentada dels articles 1-9.
- Mostrar respecte per la Constitució espanyola, identificar-hi, mitjançant una lectura explicativa i comentada, els drets i els deures que té l'individu com a persona i ciutadà i valorar-ne l'adequació a la Declaració universal dels drets humans, amb la finalitat d'assumir de forma conscient i responsable els principis de convivència que han de regir a l'Estat espanyol.
- Assenjala i comenta la importància i els límits dels drets i les llibertats públiques fonamentals de la persona establerts en la Constitució, com la llibertat ideològica, religiosa i de culte; el caràcter aconfessional de l'Estat espanyol; el dret a la lliure expressió d'idees i pensaments, i el dret a la reunió pública i a la lliure associació.
- Assenyalar i apreciar l'adequació de la Constitució espanyola als principis ètics defensats per la Declaració universal dels drets humans mitjançant la lectura comentada i reflexiva de les seccions "Els drets i els deures dels ciutadans" (articles 30-38) i "Els principis rectors de la política social i econòmica" (articles 39-52).
- Coneix i aprecia l'adequació de la Constitució espanyola a la Declaració universal dels drets humans i assenjala els valors ètics en els quals es fonamenten els drets i els deures dels ciutadans, així com els principis rectors de la política social i econòmica.
- Explica i assumeix els deures ciutadans que estableix la Constitució, els ordena per ordre d'importància i justifica l'ordre triat.
- Aporta raons per justificar la importància que té, per al bon funcionament de la democràcia, el fet que els ciutadans siguin conscients no tan sols dels seus drets, sinó també de les seves obligacions com a deures cívics, jurídics i ètics.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Reconeix la responsabilitat fiscal dels ciutadans com un deure ètic que contribueix al desenvolupament del bé comú i la relació que manté amb els pressuposts generals de l'Estat.
- Assenyalar la vinculació existent entre l'ètica, el dret i la justícia a través del coneixement de les semblances, les diferències i les relacions d'aquests conceptes i analitzar el significat dels termes de legalitat i legitimitat.
- Cerca i selecciona informació de pàgines web per identificar les diferències, les semblances i els vincles existents entre l'ètica i el dret i entre la legalitat i la legitimitat, i elabora i presenta conclusions fonamentades.
- Explicar el problema de la justificació de les normes jurídiques mitjançant l'anàlisi de les teories del dret natural o jusnaturalisme, el convencionalisme i el positivisme jurídic i identificar l'aplicació d'aquestes teories al pensament jurídic d'alguns filòsofs, amb la finalitat d'anar conformant una opinió argumentada sobre la fonamentació ètica de les lleis.
- Elaborar, en grup, una presentació en suport digital sobre l'objectiu i les característiques de la teoria jusnaturalista del dret i identifica, en el pensament de Locke, un exemple d'aquesta teoria, relacionat amb l'origen de les lleis jurídiques, la validesa que tenen i les funcions que atribueix a l'Estat.
- Destaca i valora, en el pensament sofista, la distinció entre phýsis i nomós, descriu l'aportació que fa al convencionalisme jurídic i elabora conclusions argumentades sobre aquest tema.
- Analitza informació sobre el positivisme jurídic de Kelsen, principalment pel que fa a la validesa de les normes i els criteris que utilitza, especialment el d'eficàcia, i a la relació que estableix entre l'ètica i el dret.
- Recorre al seu esperit emprenedor i a la iniciativa personal per elaborar, en grup, una presentació en suport informàtic en què compara les tres teories del dret i explica les seves conclusions.
- Analitzar el moment històric i polític que va impulsar l'elaboració de la Declaració universal dels drets humans i la creació de l'ONU, amb la finalitat d'entendre-les com una necessitat del seu temps, el valor de les quals continua vigent com a fonament ètic universal de la legitimitat del dret i dels estats.
- Explica la funció de la Declaració universal dels drets humans com un codi ètic reconegut pels països integrants de l'ONU amb la finalitat de promoure la justícia, la igualtat i la pau a tot el món.
- Contrasta informació dels esdeveniments històrics i polítics que varen donar lloc a la Declaració universal dels drets humans, entre els quals les ideologies nacionalistes i racistes que defensaven la superioritat d'uns homes sobre els altres fins a arribar a l'extrem de l'Holocaust jueu i a la discriminació i l'extermini de totes les persones que no pertanyien a una determinada ètnia, model físic, religió, idees polítiques, etc.
- Assenyala els objectius que va tenir la creació de l'ONU i la data en la qual es va signar la Declaració universal dels drets humans, i valora la importància d'aquest fet per a la història de la humanitat.
- Identificar, en el preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, el respecte a la dignitat de les persones i els seus atributs essencials com el fonament del qual deriven tots els drets humans.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Explica, mitjançant la lectura del preàmbul de la Declaració universal dels drets humans, en què consisteix la dignitat que aquesta Declaració reconeix a l'ésser humà com a persona posseïdora d'uns drets universals, inalienables i innats.
- Interpretar i apreciar el contingut i l'estructura interna de la Declaració universal dels drets humans amb la finalitat de conèixer-la i propiciar-ne la valoració i el respecte.
- Elabora un esquema sobre l'estructura de la Declaració universal dels drets humans, que es compon d'un preàmbul i 30 articles, que es poden classificar de la manera següent:
- Elabora una campanya, en col·laboració amb el grup, amb la finalitat de difondre, al seu entorn escolar, familiar i social, la Declaració universal dels drets humans com a fonament del dret i la democràcia.
- Comprendre el desenvolupament històric dels drets humans com una conquesta de la humanitat i valorar la importància dels problemes que suposa actualment l'exercici dels drets de la dona i de l'infant a gran part del món, conèixer les causes d'aquests problemes i prendre'n consciència amb la finalitat de promoure'n la solució.
- Descriu els fets més influents en el desenvolupament històric dels drets humans, partint dels drets de la primera generació —els drets civils i polítics— i passant pels de la segona generació —econòmics, socials i culturals— i els de la tercera —els drets dels pobles a la solidaritat, el desenvolupament i la pau.
- Dóna raons sobre l'origen històric del problema dels drets de la dona i reconeix els patrons econòmics i socioculturals que han fomentat la violència i la desigualtat entre sexes.
- Justifica la necessitat d'actuar en defensa dels drets dels infants i lluitar contra la violència i l'abús de què són víctimes els infants al segle XXI, com l'abús sexual, el treball infantil, la utilització d'infants com a soldats, etc.
- Elabora, en col·laboració amb el grup, una campanya contra la discriminació de la dona i la violència masclista adreçada al seu entorn familiar, escolar i social i avalua els resultats obtinguts.
- Avaluar, utilitzant el judici crític, la magnitud dels problemes als quals s'enfronta actualment l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans i valorar la tasca que duen a terme institucions i ONG que defensen els drets humans auxiliant les persones que, per naturalesa, tenen aquests drets, però que no tenen l'oportunitat d'exercir-los.
- Investiga, mitjançant informació obtinguda de diferents fonts, els problemes i els reptes que té l'aplicació de la Declaració universal dels drets humans quant a l'exercici dels drets següents:
- Indaga, mitjançant un treball col·laboratiu, la tasca que duen a terme institucions i voluntaris a tot el món perquè es compleixin els drets humans, com ara Amnistia Internacional i ONG com Mans Unides, Metges sense Fronteres i Càritas, entre altres, i elabora i exposa les seves conclusions.
- Reconèixer la importància que té la dimensió moral de la ciència i la tecnologia, així com la necessitat d'establir límits ètics i jurídics amb la finalitat d'orientar-ne l'activitat d'acord amb els valors defensats per la Declaració universal dels drets humans.
- Utilitza informació de diferents fonts per analitzar la dimensió moral de la ciència i la tecnologia i avaluar l'impacte positiu o negatiu que poden tenir en tots els àmbits de la vida humana, com el social, l'econòmic, el polític, l'ètic i l'ecològic, entre altres.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Aporta arguments que fonamenten la necessitat de posar límits ètics i jurídics a la recerca i a la pràctica científica i tecnològica, amb la dignitat humana i els valors ètics reconeguts en la Declaració universal dels drets humans com a criteri normatiu.
- Recorre a la iniciativa personal per exposar les seves conclusions sobre el tema tractat ordenades racionalment i de forma argumentada, utilitzant mitjans informàtics i audiovisuals.
- Entendre i valorar el problema de la tecnodependència i l'alienació humana a la qual aquesta condueix.
- Destaca el problema i el perill que representa per a l'ésser humà la tecnodependència, n'assenyala els símptomes i les causes i en valora les conseqüències negatives, com una addicció incontrolada als dispositius electrònics, als videojocs i a les xarxes socials, que condueixen les persones cap a una progressiva deshumanització.
- Utilitzar els valors ètics continguts en la Declaració universal dels drets humans en el camp científic i tecnològic amb la finalitat d'evitar que els avenços s'apliquin de forma inadequada i solucionar els dilemes morals que de vegades es presenten, especialment en el terreny de la medicina i la biotecnologia.
- Analitza informació seleccionada de diverses fonts amb la finalitat de saber en què consisteixen alguns dels avenços en medicina i biotecnologia que plantegen dilemes morals, com la utilització de cèl·lules mare, la clonació i l'eugènica, entre altres, i assenyala alguns perills que aquests comporten si es prescindeix del respecte a la dignitat humana i als seus valors fonamentals.
- Presenta una actitud de tolerància i respecte davant les diferents opinions que s'expressen en la confrontació d'idees amb la finalitat de solucionar els dilemes ètics, sense oblidar la necessitat d'utilitzar el rigor en la fonamentació racional i ètica de totes les alternatives de solució plantejades.
- Reconèixer que, actualment, hi ha casos en què la recerca científica no és neutral, sinó que està determinada per interessos polítics, econòmics, etc., mitjançant l'anàlisi de la idea de progrés i de la interpretació equivocada que se'n fa quan els objectius que es pretenen aconseguir no respecten un codi ètic fonamentat en la Declaració universal dels drets humans.
- Obté i selecciona informació, mitjançant un treball col·laboratiu, d'alguns casos en què la recerca científica i tecnològica no ha estat guiada pels valors ètics de la Declaració universal dels drets humans ni hi és compatible, la qual cosa genera impactes negatius en l'àmbit humà i en el mediambiental, i n'assenyala les causes.
- Raona, en col·laboració amb el grup, sobre la idea de progrés en la ciència i la relació que manté amb els valors ètics i el respecte a la dignitat humana i al seu entorn, i n'extreu unes conclusions i les exposa.
- Selecciona i contrasta informació, en col·laboració amb el grup, sobre algunes de les amenaces que, per al medi ambient i la vida, suposa l'aplicació indiscriminada de la ciència i la tecnologia, com l'explotació descontrolada dels recursos naturals, la destrucció d'hàbitats, la contaminació química i industrial, la pluja àcida, el canvi climàtic, la desertificació, etc.

6.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

La matèria de valors ètics contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

Afavoreix la utilització tant del llenguatge verbal oral com de l'escrit i la valoració crítica dels missatges explícits i implícits que apareixen en diverses fonts, i possibilita també l'enriquiment del vocabulari.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

S'estudien la percepció i el coneixement de l'espai físic i natural en què es desenvolupen l'activitat i la convivència humanes, tant en grans àmbits com a l'entorn immediat, així com la interacció que es produeix entre tots dos.

Aprendre a aprendre

Fomenta la consciència de les pròpies capacitats. També fomenta l'estímul de les virtuts i habilitats socials, la feina en equip, la informació i la opinió, que afavoreixen també els aprenentatges posteriors.

Competències socials i cíviques

Propicia l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. També contribueix a millorar les relacions interpersonals pel fet de formar l'alumne perquè prengui consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació i assumpció de responsabilitats.

Consciència i expressions culturals

Es relaciona principalment amb el fet de conèixer i valorar les manifestacions i els assoliments rellevants i el significat que tenen en diferents grups i societats.

6.5. Procediments d'avaluació i qualificació

1r d'ESO	2n d'ESO	3r d'ESO
Procediments:50% (tasca diària, quadern,	Procediments:50% (tasca diària, quadern,	Procediments:50% (tasca diària, quadern,

Departament de Ciències Socials 16/17

treballs, exposicions, debats) Actitud: 50% (participació a classe, puntualitat, actitud, comportament) RECUPERACIÓ: Si es suspèn una avaluació aquesta es recuperarà de manera global a final de cada avaluació i al mes de juny. Es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre.	treballs, exposicions, debats) Actitud: 50% (participació a classe, puntualitat, actitud, comportament) RECUPERACIÓ: Si es suspèn una avaluació aquesta es recuperarà de manera global a final de cada avaluació i al mes de juny. Es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre.	treballs, exposicions, etc) Actitud: 50% (participació a classe, puntualitat, actitud, comportament) RECUPERACIÓ: Si es suspèn una avaluació aquesta es recuperarà de manera global a final de cada avaluació i al mes de juny. Es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre.
---	---	--

6.6. Temporalització i seqüenciació

	1 ^r ESO	2n ESO	3 ^r ESO
1 ^a Avaluació	Persona i emocions Llibertat i autonomia	Persona, emocions i context socials Llibertat, autonomia i autoestima	Identitat i persona: El concepte kantian de persona. El concepte de Virtut. La llibertat.
2 ^a Avaluació	Som amb els altres Poder i democràcia	Som amb els altres. El jo la seva socialització. Poder i Democràcia. Vivim en una aparença?	Ètica i moral: Relativisme moral (Sofistes) i universalisme moral (Sòcrates) La socialització. Poder i política: Divisió de poders. Constitució: drets i deures.
3 ^a Avaluació	Drets Humans	Drets humans. Ètica Ecològica.	Drets humans Reflexió sobre la tecnologia.

7. Valors ètics 4rt ESO

7.1. Objectius

Departament de Ciències Socials 16/17

- Reconèixer la condició humana en la seva dimensió individual i social, acceptant la pròpia identitat, les característiques i experiències personals respectant les diferències amb les altres persones i desenvolupant l'autoestima.
- Desenvolupar i expressar els sentiments i les emocions, així com les habilitats comunicatives i socials que permeten participar en activitats de grup amb actitud solidària i tolerant, utilitzant el diàleg i la mediació per abordar els conflictes.
- Desenvolupar la iniciativa personal mitjançant l'assumpció de responsabilitats i practicar maneres de convivència i participació basades en el respecte, la cooperació i el rebuig a la violència, als estereotips i als prejudicis.
- Conèixer, assumir i valorar positivament els drets i les obligacions que deriven de la Declaració Universal dels Drets Humans i de la Constitució espanyola, identificant els valors que els fonamenten, acceptant-los com a criteris per valorar èticament les conductes personals i col·lectives i les realitats socials.
- Conèixer, assumir i valorar l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, en una aproximació general i dedicant atenció especial al preàmbul i als valors cívics fonamentals.
- Conèixer les institucions autonòmiques, insulars i municipals.
- Identificar la pluralitat de les societats actuals, reconèixer-ne la diversitat com a enriquidora de la convivència i defensar la igualtat de drets i oportunitats de totes les persones, rebutjant les situacions d'injustícia i les discriminacions que hi ha per raó de sexe, origen, creences, diferències socials, orientació afectivosexual o de qualsevol altre tipus, com una vulneració de la dignitat humana i causa pertorbadora de la convivència.
- Analitzar la situació intercultural pròpia de l'àmbit socioeducatiu a les Illes Balears i intentar comprendre els valors ètics d'altres tradicions culturals.
- Reconèixer els drets de les dones, valorar la diferència de sexes i la igualtat de drets entre ells i rebutjar els estereotips i prejudicis que suposin discriminació entre homes i dones.
- Conèixer i apreciar els principis que fonamenten els sistemes democràtics i el funcionament de l'Estat espanyol i de la Unió Europea, prenent consciència del patrimoni comú i de la diversitat social i cultural.
- Conèixer els fonaments de la manera de vida democràtica i aprendre a obrar d'acord amb aquests en els diferents àmbits de convivència. Assumir els deures ciutadans en el manteniment dels béns comuns i el paper de l'Estat com a garant dels serveis públics.
- Valorar la importància de la participació en la vida política o altres maneres de participació ciutadana, com la cooperació, l'associacionisme i el voluntariat.
- Conèixer les causes que provoquen la violació dels drets humans, la pobresa i la desigualtat, així com la relació entre els conflictes armats i el subdesenvolupament, valorar les accions encaminades a la consecució de la pau i la seguretat i la participació activa com a mitjà per aconseguir un món més just.
- Reconèixer-se membres d'una ciutadania global. Mostrar respecte crític pels costums i les maneres de vida de poblacions diferents de la pròpia i manifestar comportaments solidaris amb les persones i els col·lectius desfavorits.
- Identificar i analitzar les principals teories ètiques, reconèixer els principals conflictes socials i morals del món actual i desenvolupar una actitud crítica davant els models que es

Departament de Ciències Socials 16/17

transmeten a través dels mitjans de comunicació. Aplicar les principals teories ètiques als problemes morals més importants de la societat balear.

- Conèixer els valors ètics recollits en l'ordenament jurídic de les Illes Balears, concretament en l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears.
- Adquirir un pensament crític, desenvolupar un criteri i habilitats per defensar les pròpies posicions en debats, a través de l'argumentació documentada i raonada, així com valorar les raons i els arguments dels altres.

7.2. Continguts

BLOC 1.

- Reconeixement dels sentiments propis i aliens, resolució dialogada i negociada dels conflictes.
- Preparació i realització de debats sobre problemes de l'entorn immediat o de caràcter global, sobre qüestions d'actualitat i dilemes èticocívics, considerant les posicions i alternatives que hi ha.
- Anàlisi comparativa i avaluació crítica d'informacions proporcionades pels mitjans de comunicació sobre un mateix fet o qüestió d'actualitat.
- Reconeixement de les injustícies i les desigualtats, en particular en la societat balear.
- Interès per la recerca i pràctica de formes de vida més justes.
- Participació en projectes que impliquin solidaritat dins i fora del centre.

BLOC 2. IDENTITAT I ALTERITAT. EDUCACIÓ AFECTIVOEMOCIONAL

- Identitat personal, llibertat i responsabilitat.
- Els interrogants de l'ésser humà. Respecte per les diferències personals.
- Intel·ligència, sentiments i emocions.
- Les relacions interpersonals. Rebuig de la violència com a solució als conflictes interpersonals.
- Habilitats i actituds socials per a la convivència.
- Respecte per la dignitat humana i els drets fonamentals de les persones.

BLOC 3. TEORIES ÈTIQUES. ELS DRETS HUMANS

- Les teories ètiques.
- Els drets humans com a referència universal per a la conducta humana. Drets cívics i polítics. Drets econòmics, socials i culturals. Evolució, interpretacions i defensa efectiva dels drets humans.
- Les diferències socials i culturals. Rebuig de les actituds d'intolerància, injustícia i exclusió.

Departament de Ciències Socials 16/17

BLOC 4. ÈTICA I POLÍTICA. LA DEMOCRÀCIA. ELS VALORS CONSTITUCIONALS

- Democràcia i participació ciutadana.
- Institucions democràtiques: fonament i funcionament. L'ordenament jurídic com a instrument de regulació de la convivència.
- Els valors constitucionals. Correspondència entre drets i deures ciutadans.
- Els partits polítics i la vida parlamentària a les Illes Balears.

BLOC 5. PROBLEMES SOCIALS DEL MÓN ACTUAL

- Factors que generen problemes i discriminacions a diferents col·lectius. Valoració ètica des dels drets humans. Propostes d'actuació.
- La globalització i els problemes del desenvolupament. Poder i mitjans de comunicació.
- Ciutadania global. Desenvolupament humà sostenible. Cooperació. Els moviments compromesos en la defensa dels drets humans.
- Interculturalitat i integració social a la comunitat autònoma de les Illes Balears.
- Els conflictes armats i l'actuació de la comunitat internacional en la seva resolució. Operacions per establir, mantenir o consolidar la pau. La defensa al servei de la pau. La cultura de la pau.

BLOC 6. LA IGUALTAT ENTRE HOMES I DONES

- Dignitat de la persona, igualtat en llibertat i diversitat.
- Causes i factors de la discriminació de les dones. Igualtat de drets i de fet.
- Alternatives a la discriminació. Prevenció i protecció integral de la violència contra les dones.

7.3. Criteris d'avaluació

- Descobrir els seus sentiments en les relacions interpersonals, raonar les motivacions de les seves conductes i eleccions i practicar el diàleg en les situacions de conflicte.
- Diferenciar els trets bàsics que caracteritzen la dimensió moral de les persones (les normes, la jerarquia de valors, els costums, etc.) i els principals problemes morals.
- Identificar i expressar les principals teories ètiques.
- Reconèixer els drets humans com a principal referència ètica de la conducta humana i identificar l'evolució dels drets cívics, polítics, econòmics, socials i culturals, manifestant actituds a favor de l'exercici actiu i el seu compliment.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Comprendre i expressar el significat històric i filosòfic de la democràcia com a manera de convivència social i política.
- Reconèixer els valors fonamentals de la democràcia a la Constitució espanyola i la noció de sistema democràtic com a forma d'organització política a les Illes Balears, a l'Estat espanyol i al món.
- Analitzar les causes que provoquen els principals problemes socials del món actual, utilitzant de manera crítica la informació que proporcionen els mitjans de comunicació i identificar solucions compromeses amb la defensa de maneres de vida més justes.
- Reconèixer l'existència de conflictes i el paper que hi desenvolupen les organitzacions internacionals i les forces de pacificació. Valorar la cultura de la pau, la importància de les lleis i la participació humanitària per pal·liar les conseqüències dels conflictes.
- Distingir igualtat i diversitat i les causes i els factors de discriminació. Analitzar el camí recorregut cap a la igualtat de drets de les dones i rebutjar-ne la discriminació i les situacions de violència de les quals són víctimes.
- Justificar les pròpies posicions utilitzant sistemàticament l'argumentació i el diàleg, i participar democràticament i cooperativament en les activitats del centre i de l'entorn.

7.4. Procediments d'avaluació i qualificació

Proves escrites: 50% (1 o 2 exàmens per trimestre, i/o treballs)

Actitud:50% (participació a classe, actitud, comportament)

RECUPERACIÓ: Si es suspèn una avaluació aquesta es recuperarà de manera global a final de cada avaluació i al mes de juny. Es podrà recuperar l'assignatura a la convocatòria extraordinària de Setembre.

7.5. Temporalització i seqüenciació dels continguts

1a avaluació

Ètica i Moral

Els fonaments morals de la dimensió humana

Història de les teories ètiques

2a avaluació

Drets Humans, ciutadania i democràcia

Ideologies polítiques.

3a avaluació

8. FILOSOFIA 4RT D'ESO

8.1 OBJECTIUS:

Es pretén oferir una visió de conjunt, certament bàsica però amb un afany igualment exhaustiu, del sentit de la filosofia, la seva història, les branques en què es divideix i els principals problemes que planteja. Un altre dels objectius de l'assignatura és despertar la inquietud intel·lectual dels alumnes i la seva capacitat d'anàlisi crítica de la societat.

8.2 CONTINGUTS:

tema 1 De què parla la filosofia? tema 2 Qui som jo? tema 3 l' ésser humà; tema 4 Cercam la veritat tema 5 Perduts en l' Univers tema 6 Individu, socialització i cultura tema 7 Societat i estat tema 8 Som lliures? tema 9 l' aventura de la creativitat.

8.3 CRITERIS D' AVALUACIÓ :

S' avaluarà a partir de la feina feta a classe i a casa, l' actitud positiva cap a l' assignatura i els treballs que s' assignin al llarg del curs.

8.4 TRACTAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES:

La filosofia permetrà els alumnes una visió integradora del seu lloc en la societat i despertarà la seva vocació de ciutadans implicats en el benestar de les seves comunitats.

9. Filosofia 1 Batxillerat

9.1. Objectius

- Reconèixer el caràcter propi de la filosofia i distingir-la d'altres tipus de sabers, com la ciència, la religió, l'art, etc.
- Identificar i apreciar el sentit dels problemes filosòfics.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Usar i identificar correctament la terminologia bàsica de les diferents disciplines filosòfiques.
- Comentar textos filosòfics analitzant-ne l'estructura, interpretant-ne el significat i fent-ne una reflexió crítica.
- Desenvolupar estratègies per accedir a la informació de forma rigorosa, seleccionar-la adequadament i utilitzar-la correctament en l'elaboració de treballs de recerca o presentacions.
- Valorar el diàleg i el debat com a mitjans per aproximar-se a la veritat i com a exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió.
- Adoptar una actitud crítica davant opinions contraposades.
- Adquirir habilitats de comunicació i argumentació coherent de les pròpies opinions, tant de forma oral com escrita.
- Desenvolupar actituds de solidaritat i participació en la vida comunitària i una consciència cívica, crítica i autònoma, inspirada en els drets humans i compromesa amb la construcció d'una societat democràtica, justa i equitativa i amb la defensa de la natura.

9.2. Continguts

BLOC I. CONTINGUTS COMUNS

- Comentari de textos filosòfics i textos pertanyents a altres branques del saber relacionats amb les temàtiques filosòfiques.
- Composició escrita d'arguments de reflexió filosòfica i de discursos orals, emprant les regles bàsiques de la retòrica i l'argumentació.
- Ús dels procediments i de les tecnologies de la informació i la comunicació de la feina intel·lectual adequats a la filosofia.

BLOC II. EL SABER FILOSÒFIC

- La filosofia: sentit, necessitat i història.
- El saber racional. L'explicació preracional: mite i màgia. L'explicació racional: la raó i els sentits.
- El saber filosòfic a través de la seva història.
- Característiques de la filosofia.
- Les disciplines teoricopràctiques del saber filosòfic.
- Funcions i vigència de la filosofia.

BLOC III. EL CONEIXEMENT

- El problema filosòfic del coneixement. La veritat.
- La teoria del coneixement.
- Graus i eines del coneixement: raó, enteniment, sensibilitat.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Racionalitat teòrica i pràctica.
- L'abstracció.
- Els problemes implicats en el coneixement: les possibilitats i els límits que té, els interessos, l'irracional.
- La veritat com a propietat de les coses. La veritat com a propietat de l'enteniment: coherència i adequació.
- Alguns models filosòfics d'explicació del coneixement i l'accés a la veritat.
- Filosofia, ciència i tecnologia. La filosofia de la ciència.
- Objectius i instruments de la ciència.
- El mètode hipoteticodeductiu.
- La visió aristotèlica de la feina científica.
- La recerca científica en la modernitat. Matemàtiques i tècnica com a eines de coneixement i interpretació fonamentals.
- La recerca contemporània i la reformulació dels conceptes clàssics.
- Tècnica i tecnologia: saber i praxi.
- Reflexions filosòfiques sobre el desenvolupament científic i tecnològic: el problema de la inducció.

BLOC IV. LA REALITAT

- L'explicació metafísica de la realitat.
- La metafísica com a explicació teòrica de la realitat.
- La pregunta per l'ésser com a punt de partida de la filosofia. Plató versus Aristòtil.
- La interrogació metafísica sobre la veritable realitat: el problema aparença-realitat.
- La pregunta per l'origen i l'estructura del que és real.

BLOC V. L'ÉSSER HUMÀ DES DE LA FILOSOFIA

- Les implicacions filosòfiques de l'evolució. La construcció de la pròpia identitat. La dialèctica naturalesa-cultura en el procés d'antropogènesi.
- Filosofia i biologia. La dialèctica naturalesa-cultura en el procés de construcció de la identitat humana.
- La reflexió filosòfica sobre l'ésser humà i el sentit de l'existència.
- La visió grega: l'heroi homèric, concepte socràtic, dualisme platònic, l'animal racional i polític aristotèlic, materialisme i individualisme hel·lenista.
- El pensament medieval: creació a imatge divina, nova concepció del cos i l'ànima, de la mort, de la llibertat.
- El Renaixement: antropocentrisme i humanisme.
- La modernitat i el segle XIX: raó, emocions i llibertat.
- L'ésser humà en la filosofia contemporània.

Departament de Ciències Socials 16/17

- La reflexió filosòfica sobre el cos. Algunes claus sobre el sentit de l'existència humana.
- La qüestió del sentit, l'essència i l'existència, el jo, la llibertat, la mort, la destinació, l'atzar, la història, la necessitat de transcendència.

BLOC VI. LA RACIONALITAT PRÀCTICA

- L'ètica. Principals teories sobre la moral humana.
- L'ètica com a reflexió sobre l'acció moral: caràcter, consciència i maduresa moral.
- Relativisme i universalisme moral.
- L'origen de l'ètica occidental: Sòcrates versus sofistes.
- La recerca de la felicitat.
- La bona voluntat: Kant.
- La justícia com a virtut eticopolítica.
- Els fonaments filosòfics de l'Estat.
- Principals interrogants de la filosofia política.
- La justícia segons Plató.
- El convencionalisme en els sofistes.
- El realisme polític: Maquiavel.
- El contractualisme: Hobbes, Locke, Rousseau i Montesquieu.
- La pau perpètua de Kant.
- Els fonaments filosòfics del capitalisme al s. XIX: John Stuart Mill.
- Alienació i ideologia segons Marx.
- La disputa política entre Popper i l'Escola de Frankfurt.
- La funció del pensament utòpic.
- Legalitat i legitimitat.
- L'estètica filosòfica i la capacitat simbòlica de l'ésser humà.
- La realitat des de l'art, la literatura i la música.
- La capacitat simbòlica: E. Cassirer.
- La creativitat: H. Poincaré.
- L'estètica filosòfica: funció i característiques.
- L'art com a instrument de comprensió i expressió simbòlica de la realitat.
- El sentiment, l'experiència i el judici estètic. La bellesa. Creació artística i societat. Abstracció artística i pensament metafísic. L'art com a justificació o com a crítica de la realitat.
- La filosofia i l'art. Filosofia i literatura. La filosofia i la música.
- Retòrica, argumentació i lògica: la comunicació des de la filosofia.

Departament de Ciències Socials 16/17

- La importància de la comunicació i la relació que manté amb el llenguatge, la veritat i la realitat.
- La lògica proposicional.
- La retòrica i la composició del discurs.
- L'argumentació: regles i eines del diàleg i la demostració d'arguments.
- Filosofia del llenguatge: el problema filosòfic dels conceptes universals i l'error argumentatiu de la generalització precipitada.
- La filosofia i l'empresa com a projecte racional.
- La manera metafísica de demanar per dissenyar un projecte, vital i d'empresa.
- Els processos de qüestionament i la importància de la definició d'objectius.
- El procés d'anàlisi racional del conjunt d'un sistema, dels elements que l'integren i de l'ordre racional que es deriva de l'estructura lògica d'un projecte, vital i empresarial.
- La importància del diàleg i de la defensa argumentativa de projectes, finalitats i mitjans.
- El disseny d'un projecte, vital i laboral. El paper de l'estètica en el desenvolupament del pensament creatiu i innovador.
- La importància de l'ètica per establir el sistema de valors en el treball. La raó crítica com a reguladora de l'acció humana.

9.3. Criteris d'avaluació /estandars avaluable d'aprenentatge

- Llegir comprensivament i analitzar, de forma crítica, textos significatius breus pertanyents a pensadors destacats.
- Analitza de forma crítica textos pertanyents a pensadors destacats, identifica les problemàtiques i les solucions exposades, hi distingeix les tesis principals i l'ordre de l'argumentació i relaciona els problemes que s'hi plantegen amb el que s'ha estudiat a la unitat, amb el que han aportat altres filòsofs o corrents i/o amb sabers diferents de la filosofia.
- Argumentar i raonar els propis punts de vista sobre temàtiques estudiades a la unitat de forma oral i escrita, amb claredat i coherència.
- Argumenta i raona les seves opinions, de forma oral i escrita, amb claredat, coherència i demostrant un esforç creatiu i acadèmic en la valoració personal dels problemes filosòfics analitzats.
- Seleccionar i sistematitzar informació obtinguda de diverses fonts.
- Selecciona i sistematitza informació obtinguda tant de llibres especialitzats com d'Internet i emprà les possibilitats de les tecnologies de la informació i la comunicació per consolidar i ampliar la informació.
- Elabora llistes de vocabulari de conceptes, en comprèn el significat, els aplica amb rigor i els organitza en esquemes o mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils per comprendre la filosofia.

Departament de Ciències Socials 16/17

- analitzar plantejaments filosòfics, argumentar sobre aquests i elaborar, de forma cooperativa, esquemes, mapes conceptuals, taules cronològiques i altres procediments útils emprant mitjans i plataformes digitals.
- Elabora amb rigor esquemes, mapes conceptuals, taules cronològiques, etc., i demostra que comprèn els eixos conceptuals estudiats.
- Conèixer i comprendre l'especificitat i la importància del saber racional en general i del filosòfic en particular com a saber de comprensió i interpretació de la realitat i valorar que la filosofia és, a la vegada, un saber i una actitud que estimula la crítica, l'autonomia, la creativitat i la innovació.
- Reconeix les preguntes i els problemes que han caracteritzat la filosofia des del seu origen i els compara amb el plantejament d'altres sabers, com el científic o el teològic.
- Explica l'origen del saber filosòfic i el diferencia dels sabers preracionals, com el mite i la màgia.
- Identificar la dimensió teòrica i pràctica de la filosofia i els seus objectius, característiques, disciplines, mètodes i funcions, i relacionar-los paral·lelament amb altres sabers de comprensió de la realitat.
- Identifica, relaciona i distingeix el vessant pràctic i el teòric de l'activitat filosòfica i identifica les diferents disciplines que conformen la filosofia.
- Contextualitzar històricament i culturalment les problemàtiques analitzades, expressar per escrit les aportacions més importants del pensament filosòfic des del seu origen, identificar els principals problemes plantejats i les solucions aportades i expressar les pròpies opinions respecte a aquestes qüestions.
- Reconeix les principals problemàtiques filosòfiques característiques de cada etapa cultural europea.
- Expressa per escrit les tesis fonamentals d'alguns dels corrents filosòfics més importants del pensament occidental.
- Comprendre i usar amb precisió el vocabulari tècnic filosòfic fonamental i elaborar un glossari de termes de forma cooperativa mitjançant les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Comprèn i utilitza amb rigor conceptes filosòfics com raó, sentits, mite, logos, arkhé, necessitat, contingència, essència, substància, causa, existència, crítica, metafísica, lògica, gnoseologia, objectivitat, dogmatisme i criticisme, entre altres.
- Analitzar de forma crítica fragments de textos significatius i breus sobre l'origen, la caracterització i la vigència de la filosofia, identificar les problemàtiques i les solucions exposades, distingir-hi les tesis principals i l'ordre de l'argumentació i relacionar els problemes que apareixen en els textos amb el que s'ha estudiat a la unitat i amb el plantejament d'altres intents de comprensió de la realitat, com el científic i el teològic, o altres tipus de filosofia, com l'oriental.
- Llegeix i analitza, de forma crítica, fragments de textos breus i significatius sobre l'origen de l'explicació racional i sobre les funcions i les característiques del pensament filosòfic i identifica les problemàtiques filosòfiques plantejades.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Conèixer de forma clara i ordenada les problemàtiques implicades en el procés de coneixement humà analitzades des del camp filosòfic i els seus graus, eines i fonts, i exposar per escrit els models explicatius del coneixement més significatius.
- Identifica i expressa, de forma clara i raonada, els elements i les problemàtiques que comporta el procés de coneixement de la realitat, com ara els graus, les possibilitats i els límits
- Explicar el problema de l'accés a la veritat, reflexionar-hi i identificar les problemàtiques i les postures filosòfiques que han sorgit al voltant de l'estudi d'aquest problema.
- Coneix i explica diferents teories sobre el coneixement i la veritat, com l'idealisme, el realisme, el racionalisme, l'empirisme, el perspectivisme, el consens o l'escepticisme, i contrasta les semblances i les diferències entre els conceptes clau que empren.
- Explica i contrasta diferents criteris i teories sobre la veritat tant des del punt de vista metafísic com gnoseològic emprant amb rigor termes com gnoseologia, raó, sentits, abstracció, objectivitat, certesa, dubte, evidència, escepticisme, autoritat, probabilitat, prejudici, coherència o adequació, consens, incertesa, interès i irracional, entre altres, i elabora un glossari de conceptes de forma col·laborativa usant Internet.
- Analitzar de forma crítica fragments de textos significatius sobre l'anàlisi filosòfica del coneixement humà i dels elements, possibilitats i límits que té, i valorar els esforços de la filosofia per aproximar-se a la veritat i allunyar-se del dogmatisme, l'arbitrarietat i els prejudicis.
- Analitza fragments de textos breus de Descartes, Hume, Kant, Nietzsche, Ortega y Gasset, Habermas, Popper, Kuhn, entre altres.
- Conèixer i explicar la funció de la ciència, els models d'explicació, les seves característiques i els mètodes i la tipologia del saber científic, exposar les diferències i les coincidències de l'ideal i de la recerca científica amb el saber filosòfic, com la problemàtica de l'objectivitat o l'adequació teoria-realitat, i argumentar les pròpies opinions de forma raonada i coherent.
- Explica els objectius, les funcions i els principals elements de la ciència emprant termes com fet, hipòtesi, llei, teoria i model.
- Construeix una hipòtesis científica, n'identifica els elements i raona l'ordre lògic del procés de coneixement.
- Utilitza amb rigor termes epistemològics com inducció, hipoteticodeductiu, mètode, verificació, predicció, realisme, causalitat, objectivitat, relativitat, caos i indeterminisme, entre altres.
- Relacionar i identificar les implicacions de la tecnologia com a saber pràctic transformador de la natura o de la realitat humana i reflexionar, des de la filosofia de la tecnologia, sobre les relacions que manté amb la ciència i amb els éssers humans.
- Extreure conclusions raonades sobre la inquietud humana per transformar i dominar la naturalesa per posar-la al servei de l'ésser humà, així com sobre les conseqüències d'aquesta actuació, i participa en debats sobre les implicacions de la tecnologia en la realitat social.
- Analitzar de forma crítica fragments de textos filosòfics relacionats amb la reflexió filosòfica sobre la ciència, la tècnica i la filosofia, identificar-hi les problemàtiques i les solucions proposades, distingir-hi les tesis principals i l'ordre de l'argumentació, relacionar els problemes que s'hi plantegen amb el que s'ha estudiat a la unitat i raonar la resposta.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Analitza fragments de textos breus i significatius de pensadors com Aristòtil, Popper, Kuhn, entre altres.
- Entendre i valorar la relació entre la filosofia i la ciència.
- Identifica problemes comuns al camp filosòfic i al científic, com els límits i les possibilitats del coneixement, la qüestió de l'objectivitat i la veritat, la racionalitat tecnològica, etc., i hi reflexiona de forma argumentada,
- Cerca i selecciona, a Internet, informació procedent de fonts solvents sobre les problemàtiques esmentades i duu a terme un projecte de grup sobre algun tema que aprofundeixi en la relació entre la filosofia i la ciència.
- Reconèixer i valorar la metafísica, disciplina filosòfica que estudia la totalitat de la realitat, i distingir-la de les ciències que versen sobre aspectes particulars de la realitat.
- Sap què és la metafísica, empra l'abstracció per comprendre'n els continguts i l'activitat i raona sobre aquests.
- Conèixer i explicar, des d'un enfocament metafísic, els principals problemes que planteja la realitat.
- Descriu les principals interpretacions metafísiques i els problemes que suscita el coneixement metafísic de la realitat.
- Comprèn i utilitza amb rigor conceptes metafísics com ésser, sistema metafísic, realitat, aparença, matèria i esperit, unitat, dualitat, multiplicitat, esdevenir, necessitat, contingència, transcendència, categoria i abstracció, materialisme, espiritualisme, existencialisme o essencialisme, entre altres.
- Analitza críticament teories metafísiques divergents d'interpretació de la realitat.
- Analitza i comprèn fragments de textos breus i significatius sobre les problemàtiques metafísiques que planteja la realitat de pensadors com Plató, Aristòtil, Tomàs d'Aquino, Descartes, Marx i Nietzsche, entre altres, compara els diferents enfocaments, estableix semblances i diferències entre aquests i disserta de forma coherent sobre les diferents postures històriques.
- Conèixer i comparar les explicacions donades des de les grans cosmovisions sobre l'univers.
- Explica i compara dues de les grans cosmovisions de l'univers: el paradigma organicista aristotèlic i el model mecanicista newtonià.
- Descriu els caràcters essencials de la interpretació contemporània relativista i quàntica de la realitat i explica les implicacions filosòfiques que hi estan associades.
- Utilitza amb rigor termes epistemològics i científics com cosmovisió, paradigma, univers, naturalesa, finalisme, organicisme, determinisme, ordre, causalitat, conservació, principi, mecanicisme, matèria, relativitat, quàntic, espai, temps, atzar, determinisme, indeterminisme, probabilitat i caos, entre altres.
- Elaborar taules i/o mapes conceptuals per comparar els diferents caràcters adjudicats històricament a l'univers, entès com a totalitat del real, contextualitzar històricament i culturalment cada cosmovisió i ampliar la informació mitjançant Internet i/o fonts bibliogràfiques.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Elabora esquemes, taules i/o mapes conceptuals en què compara els diferents caràcters adjudicats històricament a l'univers, entès com a totalitat del real, contextualitza històricament i culturalment cada cosmovisió i amplia la informació mitjançant Internet i/o fonts bibliogràfiques.
- Llegir i analitzar de forma crítica textos filosòfics, epistemològics i científics sobre la comprensió i la interpretació de la realitat, tant des del punt de vista metafísic com físic, emprant amb precisió els termes tècnics estudiats, relacionant els problemes plantejats en els textos amb el que s'ha estudiat a les unitats i raonant la pròpia postura.
- Analitza textos filosòfics i científics, clàssics i contemporanis, que aborden les mateixes problemàtiques i comprova la vigència de les idees exposades.
- Reflexiona, argumentant de forma raonada i creativa les pròpies idees, sobre les implicacions filosòfiques que afecten la visió de l'ésser humà en cada una de les cosmovisions filosofocientífiques estudiades.
- Reconèixer en què consisteix l'antropologia filosòfica.
- Utilitza amb rigor vocabulari específic de la temàtica, com evolució, dialèctica, procés, progrés, emergència, atzar, selecció natural, apte, reduccionisme, creacionisme, evolució cultural, vitalisme, determinisme genètic, naturalesa i cultura.
- Conèixer i explicar les implicacions filosòfiques de l'evolució i relacionar-les amb continguts metafísics i pensadors ja estudiats.
- Coneix i explica les consideracions filosòfiques implicades en la teoria de l'evolució, com la consideració dinàmica i dialèctica de la vida o l'indeterminisme, entre altres.
- Analitza fragments breus i significatius d'E. Morin, K. Popper, R. Dawkins, J. Mosterín, A. Gehlen, M. Harris, M. Ponty, entre altres.
- Reflexionar de forma argumentada sobre la interacció dialèctica entre el component natural i el cultural que caracteritzen l'ésser humà i reconèixer que el que s'ha adquirit culturalment és una condició per a la innovació i la creativitat que caracteritzen l'espècie humana.
- Identifica i exposa en què consisteix el component natural innat de l'ésser humà i com es relaciona amb els elements culturals que sorgeixen en els processos d'antropogènesi i humanització a fi de donar lloc a la identitat pròpia de l'ésser humà.
- Disserta sobre l'ésser humà com a resultat de la dialèctica evolutiva entre el que és genèticament innat i el que és culturalment adquirit, condició per a la innovació i la capacitat creativa que caracteritzen la nostra espècie.
- Localitza informació a Internet sobre les recerques actuals relacionades amb l'evolució humana i reflecteix la informació seleccionada i sistematitzada de forma cooperativa.
- Valorar els coneixements adquirits en aquesta unitat i rebutjar els prejudicis antropocèntrics i per motius físics i actituds d'intolerància, injustícia i exclusió.
- Argumenta de forma coherent, fonamentant-se en les dades objectives apreses, sobre les implicacions d'adoptar prejudicis antropocentristes per jutjar els éssers humans i les cultures.
- Reflexionar sobre les concepcions filosòfiques sobre l'ésser humà que hi ha hagut al llarg de la història de la filosofia occidental, comparar les semblances i les diferències entre els successius plantejaments, analitzar críticament la influència del context sociocultural en la

Departament de Ciències Socials 16/17

concepció filosòfica i valorar alguns plantejaments divergents que han obert camí cap a la consideració actual de la persona.

- Contrasta i relaciona les principals concepcions filosòfiques sobre l'ésser humà que hi ha hagut al llarg de la història.
- Analitza de forma crítica textos significatius i breus dels grans pensadors.
- Utilitza amb rigor termes com dualisme i monisme antropològic, areté, ment, cos, esperit, creacionisme, antropocentrisme, teocentrisme, ànima, humanisme, persona, dignitat, sentit, estat de naturalesa, estat de civilització, existència, llibertat, emoció, passió, determinisme, alienació, nihilisme, existència, inconscient, mort, història o transcendència, entre altres.
- Comparar la visió filosòfica occidental de l'ésser humà amb la visió filosòfica oriental — budisme, taoisme i hinduisme— i argumentar les pròpies opinions sobre les semblances i les diferències.
- Coneix i explica les principals concepcions filosòfiques sobre l'ésser humà que hi ha hagut, històricament, en el context de la filosofia occidental.
- Dissertar, de forma oral i escrita, sobre les temàtiques intrínsecament filosòfiques en l'àmbit del sentit de l'existència, com la qüestió del sentit, l'essència i l'existència, el jo, la llibertat, la mort, el destí, l'atzar, la història o la necessitat de transcendència, entre altres.
- Disserta, de forma oral i escrita, sobre les grans qüestions metafísiques que donen sentit a l'existència humana.
- Conèixer algunes teories filosòfiques occidentals sobre el cos humà, reflexionar-hi de forma cooperativa i argumentar els propis punts de vista.
- Argumenta i raona, de forma oral i escrita, sobre els seus propis punts de vista sobre l'ésser humà des de la filosofia i sobre diferents temàtiques filosòfiques relacionades amb el sentit de l'existència humana.
- Coneix les teories filosòfiques sobre la relació ment-cos: monisme, dualisme, emergentisme, etc., argumenta sobre aquestes teories i en compara les semblances i les diferències de forma cooperativa.
- Identificar l'especificitat de la dimensió pràctica de la raó com a orientadora de l'acció humana.
- Reconeix la funció de la racionalitat pràctica per dirigir l'acció humana, si bé reconeix els vincles ineludibles que té amb la raó teòrica i la intel·ligència emocional.
- Explica l'origen de l'ètica occidental en el pensament grec i contrasta, de forma raonada, la concepció socràtica amb la dels sofistes.
- Reconèixer l'objecte i la funció de l'ètica.
- Explica de forma raonada l'objecte i la funció de l'ètica.
- Conèixer i explicar les principals teories ètiques sobre la justícia i la felicitat i sobre el desenvolupament moral.
- Expressa de forma crítica les argumentacions de les principals teories ètiques sobre la felicitat i la virtut, raona les seves pròpies idees i aporta exemples del compliment o no d'aquestes teories.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Expressa de forma crítica les argumentacions de les principals teories ètiques sobre la justícia, raona les seves pròpies idees i aporta exemples del compliment o no d'aquestes teories.
- Analitza textos breus d'alguns dels filòsofs representants de les principals teories ètiques sobre el desenvolupament psicològic moral de l'individu.
- Utilitza amb rigor termes com ètica, moral, acció moral, autonomia, responsabilitat, convenció moral, maduresa moral, virtut moral, subjectivisme, relativisme i universalisme moral, utilitarisme, deure moral, ètica de màxims, ètica de mínims, consens, justícia, eudemonisme, hedonisme, emotivisme i utilitarisme.
- Explicar la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia política, com l'origen i la legitimitat de l'Estat, les relacions individu-Estat o la naturalesa de les lleis.
- Identifica la funció, les característiques i els principals interrogants de la filosofia política.
- Utilitza amb rigor conceptes clau de la filosofia política com democràcia, Estat, justícia, dret, drets naturals, estat democràtic i de dret, legalitat, legitimitat, convenció, contractualisme, alienació, ideologia i utopia, entre altres.
- Conèixer les principals teories i conceptes filosòfics en què s'ha basat la construcció de la idea d'Estat i les funcions d'aquest i valorar el paper de la filosofia com a reflexió crítica.
- Explica de forma coherent els plantejaments filosòfics de Plató, Aristòtil, els sofistes, Maquiavel, Locke, Montesquieu, Rousseau, Hobbes, Kant, John Stuart Mill, Popper o Habermas, entre altres.
- Analitza la relació individu-Estat i hi reflexiona sobre la base del pensament de Marx i de l'Escola de Frankfurt.
- Analitza de forma crítica textos significatius i breus d'alguns dels autors estudiats en què s'argumenta sobre el concepte d'Estat i els elements i les característiques d'aquest.
- Valora i utilitza la capacitat argumentativa, de forma oral i escrita, com a eina contra l'arbitrarietat, l'autoritarisme i la violència.
- Dissertar de forma oral i escrita sobre la utilitat del pensament utòpic i analitzar-ne i valorar-ne la funció per proposar possibilitats alternatives, projectar idees innovadores i avaluar el que ja s'ha experimentat.
- Reflexiona per escrit sobre les possibilitats del pensament utòpic, argumentant les pròpies idees.
- Distingir els conceptes de legalitat i legitimitat.
- Descriu i compara els conceptes de legalitat i legitimitat.
- Reconèixer la capacitat simbòlica com a element distintiu de l'espècie humana.
- Explica les tesis fonamentals d'E. Cassirer sobre la capacitat simbòlica humana i les de H. Poincaré sobre el procés creatiu.
- Conèixer el camp de l'estètica i reflexionar sobre les aportacions filosòfiques de tres de les construccions simbòliques culturals fonamentals.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Comprèn i utilitza conceptes com estètica, creativitat, creació, símbol, signe, art, experiència estètica, mimesi, bellesa, gust, subjectivitat, judici estètic i avantguarda.
- Contrasta i relaciona algunes construccions simbòliques fonamentals en el context de la cultura occidental i analitza, de forma cooperativa, textos literaris, audicions musicals i visualitzacions d'obres d'art per explicar els continguts de la unitat.
- Relacionar la creació artística amb altres camps, com els de l'ètica, el coneixement i la tècnica.
- Disserta sobre la relació entre la creació artística, la ciència i l'ètica i la possibilitat que tenen de transformar la realitat humana.
- Analitzar textos en els quals es compregui el valor de l'art, la literatura i la música com a vehicles de transmissió del pensament filosòfic, utilitzant amb precisió el vocabulari específic propi de l'estètica filosòfica.
- Coneix i descriu alguns dels elements fonamentals de la reflexió estètica sobre l'art a partir de textos significatius de filòsofs com Plató, Hume, Kant, Nietzsche, Walter Benjamin, Gadamer, Marcuse o Adorno, entre altres, i aplica aquestes idees a l'estudi de diverses obres d'art.
- Entén el valor filosòfic de la literatura analitzant textos breus de pensadors i literats com Plató, Calderón de la Barca, Pío Baroja, Machado, Voltaire, Goethe, Sartre, Unamuno, Borges o Camus, entre altres.
- Coneix la visió filosòfica de la música a través de l'anàlisi de textos filosòfics breus sobre la visió pitagòrica, de Plató, Schopenhauer, Nietzsche o Adorno, entre altres, i mitjançant audicions significatives.
- Reflexionar per escrit sobre alguns dels temes significatius estudiats, argumentant les pròpies posicions i ampliar, a través d'Internet, la informació apresada.
- Disserta de forma clara i coherent sobre el valor de les arts per transmetre idees filosòfiques.
- Entendre la importància de la comunicació per al desenvolupament de l'ésser humà i les societats.
- Coneix i empra amb rigor conceptes com símbol, comunicació, llenguatge formal, lògica, judici lògic, raonament, demostració, discurs, eloquència, orador, retòrica, exordio, inventio, dispositio, argumentació, elocutio, compositio, actio, fal·làcia, debat, negociació, persuasió i concepte universal, entre altres.
- Conèixer en què consisteix la lògica proposicional i apreciar-ne el valor per mostrar el raonament correcte i l'expressió del pensament com a condició fonamental per a les relacions humanes.
- Utilitza els elements i les regles del raonament de la lògica d'enunciats.
- Conèixer les dimensions que formen part de la composició del discurs retòric i aplicar-les a la composició de discursos.
- Comprèn i explica l'estructura i l'estil de la retòrica i de l'argumentació.
- Coneix l'estructura i l'ordre del discurs i escriu breus discursos retòrics establint coherentment l'exposició i l'argumentació.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Conèixer i utilitzar les regles i les eines bàsiques del discurs basat en l'argumentació demostrativa.
- Construeix un diàleg argumentatiu en el qual demostra les seves pròpies tesis mitjançant les regles i les eines de l'argumentació.
- Distingeix un argument verídic d'una fal·làcia.
- Analitza i comenta textos breus i significatius de Plató, Aristòtil, Ciceró, Quintilià i Tàcit, així com d'autors contemporanis, sobre l'art de la retòrica i l'argumentació.
- Conèixer les possibilitats de la filosofia a l'hora de crear un projecte, en general i en l'àmbit empresarial en particular, i valorar-ne el paper potenciador de l'anàlisi, la reflexió i el diàleg.
- Utilitza conceptes amb sentit filosòfic i els aplica al context empresarial: principis, saber, ordre lògic, finalitat, demostració, raonament, inducció, deducció, argumentació, sentit, significat, creativitat, diàleg, objectiu/subjectiu, emocions, globalitat i valor, entre altres.
- Comprendre la importància de la manera de demanar radical de la metafísica per impulsar una idea o un projecte, vital o empresarial, la qual facilita els processos de qüestionament i definició de les preguntes radicals i les respostes a aquestes preguntes.
- Planteja correctament els interrogants filosòfics radicals en què s'ha de basar la creació d'un projecte, tant vital com laboral, com per exemple "Què som?", "Què faig?", "Per què?", "Per a què?", "Quin és el meu objectiu?", "Quin sentit o raó de ser té?", i sap defensar amb arguments les respostes.
- Comprendre el valor de la teoria del coneixement, la raó crítica i la lògica per introduir racionalitat a l'origen i al desenvolupament d'un projecte.
- Dissenya un projecte, vital o empresarial, sobre la base de la filosofia, valorant l'íntima relació entre els pensaments i les accions, entre la raó i les emocions, a través del diàleg, l'argumentació i el llenguatge filosòfic.
- Valorar les tècniques del diàleg filosòfic, l'argumentació i la retòrica per organitzar la comunicació entre les parts, resoldre negociacions i conflictes, generar un diàleg basat en la capacitat d'argumentar correctament, i definir i comunicar correctament l'objectiu d'un projecte.
- Coneix i utilitza les eines de l'argumentació i el diàleg per resoldre dilemes i conflictes dins un grup humà.
- Valorar la capacitat de l'estètica filosòfica per afavorir el pensament creatiu i innovador que permet adaptar-se i anticipar-se als canvis, generar innovació i evitar l'estancament.
- Valora la necessitat de fer possible les tasques innovadores, així com la funció i la importància de les persones emprenedores i innovadores per construir i fer que avanci una cultura i per transformar la realitat.
- Comprendre i apreciar la funció axiològica de l'ètica per establir un sistema de valors que permeti millorar el clima laboral i entendre que els valors ètics són clau per aconseguir l'equilibri entre innovació, sostenibilitat i competitivitat.
- Elabora un decàleg de valors ètics que han de regir el món laboral, de cara a la societat i a la naturalesa.

Departament de Ciències Socials 16/17

- Conèixer i valorar la importància de la raó crítica per fer avançar un projecte personal i col·lectiu.
- Comprèn i valora la importància de la raó crítica per fer avançar un projecte personal i col·lectiu.
- Valorar la funció i la importància de les persones emprenedores i innovadores per construir i fer que avanci una cultura i per transformar la realitat.
- Valora i disserta sobre la importància de la feina per desenvolupar-nos com a éssers humans, per fer avançar una cultura i per transformar la realitat.

9.4. Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

La matèria de filosofia contribueix al desenvolupament de les competències clau següents:

Comunicació lingüística

Pensant amb ordre i criteri i exposant les opinions pròpies amb raons, respectant les dels altres i valorant-les per enriquir la pròpia visió de la realitat.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

Coneixent les regles matemàtiques de presa de decisions democràtiques, així com els conceptes matemàtics en què es basen les diferents definicions tradicionals de justícia.

Identificant problemes filosòfics plantejats per la ciència actual sobre l'ésser humà i la seva condició biològica i cultural i abordant-los de manera crítica.

Relacionant les dimensions física i biològica, social i cultural dels éssers humans i emprant aquests coneixements de forma intel·ligent quan sigui necessari.

Competència digital

Sabent cercar i usar eines informàtiques per exposar activitats i/o el propi pensament.

Aprendre a aprendre

Adquirint estratègies que serveixin a l'individu per desenvolupar el propi pensament i l'autonomia i la iniciativa personals.

Competències socials i cíviques

Identificant problemes filosòfics i abordant-los críticament mitjançant la definició i l'ús rigorós de conceptes, l'anàlisi d'idees, el diàleg i l'argumentació.

Reconeixent i valorant les relacions entre política i ciutadania.

Aconseguint l'habilitat de practicar els valors democràtics.

Consciència i expressions culturals

Distingint les característiques que defineixen la ciència enfront del saber artístic.

9.5. Procediments d'avaluació i qualificació

Proves escrites: 90% (1 o 2 exàmens per trimestre)

Procediments: 10% (exposicions, i/o comentaris de text, etc)

RECUPERACIÓ: Si es suspèn alguna avaluació, aquesta es recuperarà a final de curs amb una prova global de suficiència. No es recuperarà l'assignatura si a alguna avaluació no s'obté un mínim de 3,5 i la mitjana de les tres avaluacions no supera el 4,5. Al setembre es seguirà el mateix criteri.

9.6. Temporalització i seqüenciació

1a AVALUACIÓ

Què és la filosofia? Branques de la filosofia.

Reflexió sobre l'origen de l'ésser humà. Dimensió natural i cultural de l'ésser humà.

Diversitat Cultural.

2a AVALUACIÓ

Relació ment i cervell. Freud i l'inconscient.

El problema filosòfic del coneixement.

Què és la realitat?

3a AVALUACIÓ

Racionalitat pràctica: ètica i filosofia política.

Estètica: reflexió sobre la bellesa.

10. Història de la filosofia 2on Batxillerat

10.1. Objectius

L'ensenyament de la història de la filosofia en l'etapa de batxillerat tindrà com a objectius desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

Departament de Ciències Socials 16/17

- Llegir de manera comprensiva textos filosòfics d'autoria diversa, comparar-los entre si, situar-los en els seu context històric, analitzar-los, interpretar-los i fer-ne un comentari crític.
- Conèixer i utilitzar adequadament la terminologia bàsica dels autors estudiats.
- Desenvolupar hàbits de treball intel·lectual i estratègies d'accés, recollida, selecció i organització d'informacions pertinents per realitzar treballs escrits, exposicions orals o debats sobre algun tema d'interès filosòfic.
- Exposar correctament, de paraula i per escrit, el pensament filosòfic dels autors estudiats i expressar el pensament propi amb correcció lingüística, rigor, ordre, claredat, coherència i creativitat.
- Practicar correctament el diàleg i el debat, i valorar-los com a mitjà d'aproximació a la veritat i com a via privilegiada per a l'exercici actiu del respecte, la tolerància i la comprensió mútua.
- Reconèixer i comprendre des d'una perspectiva històrica els problemes filosòfics estudiats en el curs anterior, valorant-los com a temptatives de solució a problemes plantejats en un determinat context històric i en connexió amb altres realitzacions culturals.
- Conèixer els principals trets dels períodes en què es divideix la història de la filosofia occidental i relacionar els aspectes socials, econòmics i polítics de cada un d'aquests amb les produccions de la tècnica, la ciència i la filosofia.
- Desenvolupar i consolidar una actitud crítica davant d'opinions contraposades, a partir de la comprensió de la relació que es dona entre teories i corrents filosòfics que s'han succeït al llarg de la història, analitzant la semblança i diferències en la manera de plantejar els problemes i en les solucions proposades.
- Valorar la utilitat de la reflexió filosòfica al llarg de la història per apropar-se a la solució de problemes filosòfics, morals, socials i polítics, i reconèixer la seva significació per a la comprensió del món actual.
- Apreciar la capacitat de la raó per a regular l'acció humana individual i col·lectiva a través del coneixement i anàlisi de les principals teories ètiques i de les diverses teories de la societat, l'Estat i la ciutadania elaborades al llarg de la història, i consolidar la pròpia competència social i ciutadana com resultat dels compromisos cívics assumits a partir de la reflexió ètica.
- Identificar i jutjar críticament l'ús de conceptes, creences, teories o formes de pensar que hagin conduït o condueixin a posicions de caràcter intolerant, excloent o discriminatori com són ara l'androcentrisme, l'etnocentrisme o altres.
- Descobrir els condicionaments històrics i culturals de la pròpia concepció del món i enfortir l'actitud crítica davant les diferents opinions, teories o doctrines filosòfiques mitjançant l'anàlisi dels supòsits o prejudicis que els han condicionat.

10.2. Continguts

- Lectura, anàlisi i comentari de textos filosòfics, emprant amb propietat i rigor els principals termes i conceptes filosòfics.
- Exposició escrita, i, en el seu cas, oral, d'aspectes del pensament dels autors estudiats, de la seva relació amb qüestions actuals, o de les pròpies reflexions sobre els principals problemes filosòfics, incorporant-hi críticament el pensament dels diferents filòsofs.
- Planificació i execució de petits treballs d'investigació relacionats amb algun apartat del currículum.
- Pràctica del diàleg i del debat sobre els problemes filosòfics tractats, mitjançant l'exposició raonada del propi pensament i la recepció atenta i crítica dels arguments dels altres.

BLOC 1. LA FILOSOFIA ANTIGA I MEDIEVAL

- Els orígens del pensament filosòfic occidental.
- Plató.
- Aristòtil.
- L'hel·lenisme, Roma i el cristianisme.
- La filosofia escolàstica. El lul·lisme.

BLOC 2. LA FILOSOFIA MODERNA

- El renaixement. La revolució científica.
- Descartes i el racionalisme.
- L'empirisme. Hume.
- La il·lustració.
- Kant i l'idealisme.

BLOC 3. LA FILOSOFIA CONTEMPORÀNIA

- Marx i el marxisme.
- Nietzsche i la crisi de la raó.
- Hannah Arendt
- La filosofia analítica.
- Altres corrents filosòfics del segle XX.
-

10.3. Criteris d'avaluació

- Llegir, analitzar i comentar textos filosòfics breus, determinant el tema tractat, identificant el problema plantejat, explicitant les idees principals o la tesi sostinguda, analitzant l'estructura lògica i retòrica del discurs, i situant el text dins del context corresponent (tots els blocs).

Departament de Ciències Socials 16/17

- Interpretar el sentit dels textos filosòfics relacionant-los amb el conjunt de l'obra de l'autor, comparant-lo amb el pensament d'altres autors, i situar-los, en qualsevol cas, en el pertinent context històric (tots els blocs).
- Identificar els supòsits implícits que sustenten els textos i valorar la consistència dels seus arguments i conclusions, com també la vigència de les seves aportacions en l'actualitat (tots els blocs).
- Confeccionar un vocabulari bàsic a partir de la lectura de textos, la recerca del significat dels termes i la definició dels conceptes tenint en compte el context en què s'usen (tots els blocs).
- Realitzar activitats de documentació sobre diversos aspectes de la història del pensament i organitzar la informació obtinguda en fitxes, arxius o quadern, amb esquemes o diagrames, mapes conceptuals o quadres cronològics, etc., per tal de preparar i confeccionar treballs posteriors (tots els blocs).
- Exposar oralment o per escrit el pensament dels autors estudiats així com la relació entre el pensament filosòfic d'aquests autors i les pròpies idees sobre qüestions d'actualitat tractades per diferents mitjans de comunicació: premsa, revistes, televisió, cinema, Internet, etc (tots els blocs).
- Participar en diàlegs i debats sobre qüestions filosòfiques que suscitin l'interès de l'alumnat aportant les pròpies reflexions, aprofitant les aportacions dels companys i establint relacions significatives amb altres posicions sostingudes al llarg de la història de la filosofia (tots els blocs).
- Relacionar les qüestions filosòfiques estudiades amb les condicions històriques, socials i culturals en les quals sorgiren i amb els problemes coetanis als quals intentaren donar resposta (blocs 1, 2 i 3).
- Ordenar i situar cronològicament les diverses teories filosòfiques analitzades en el desenvolupament dels nuclis i en l'estudi dels textos, relacionant-les unes amb altres (blocs 1, 2 i 3).
- Reconèixer i repudiar les conceptualitzacions de caràcter exclouent i discriminatori, com l'esclavisme, l'androcentrisme i l'etnocentrisme, que apareixen eventualment en els discursos filosòfics de diferents èpoques, i valorar positivament els intents de superar-les (blocs 1, 2 i 3).
- Criticar la pròpia concepció del món descobrint la seva supeditació a determinats factors històrics, polítics, socials i culturals, i les assumpcions implícites que la condicionen (blocs 1, 2 i 3).
- Appreciar la capacitat de la raó per formular explicacions temptatives de la realitat, i en particular de la societat i per orientar l'acció humana individual i col·lectiva a través del coneixement i l'anàlisi de les principals teories ètiques i de les diverses teories de la societat, l'Estat i la ciutadania elaborades al llarg de la història, i consolidar la pròpia competència social i ciutadana com a resultat dels compromisos cívics assumits a partir de la reflexió ètica (blocs 1, 2 i 3).

10.4. Procediments d'avaluació i qualificació

Departament de Ciències Socials 16/17

Proves escrites: 90% (1 o 2 exàmens per trimestre)

Procediments: 10% (comentaris de text)

RECUPERACIÓ: Si es suspèn qualque avaluació, aquesta es recuperarà a final de curs amb una prova global de suficiència. No es recuperarà l'assignatura si a qualque avaluació no s'obté un mínim de 3,5 i la mitjana de les tres avaluacions no supera el 4,5. Al setembre es seguirà el mateix criteri.

10.5 Temporalització i seqüenciació

1a AVALUACIÓ.- Bloc 1. La filosofia antiga i medieval

Els orígens del pensament filosòfic. Presocràtics. Gir antropològic: els sofistes. Sòcrates i Plató. Aristòtil. L'hel·lenisme, Sant Agustí i el cristianisme. La filosofia escolàstica i Tomàs d'Aquino.

2a AVALUACIÓ.- Bloc 2. La filosofia moderna

El Renaixement i Maquiavel. La revolució científica. Descartes i el racionalisme. L'empirisme de Hume. La Il·lustració i Kant.

3a AVALUACIÓ.- Bloc 3. La filosofia contemporània

Marx i el marxisme. Nietzsche i la crisi de la raó. Altres corrents filosòfics del segle XX: Escola de Frankfurt. Hanna Arendt, la condició humana, i l'origen dels totalitarismes.

11. ECONOMIA. 1R BATXILLERAT

11.1 OBJECTIUS ESPECÍFICS

Segons el que s'indica al Decret 34/2015, de 15 de maig pel qual s'estableix el currículum de l'educació Secundària Obligatòria a les Illes Balears (BOIB Núm. 73 de 16 de maig de 2015, Sec. 1-Pàg. 25371)

- Identificar el cicle de l'activitat econòmica. Distingir els diferents sistemes econòmics i formar-se un judici personal sobre les bondats i els defectes de cadascun. Analitzar el sistema econòmic de les Illes Balears.
- Manifestar interès per conèixer i interpretar, amb sentit crític i solidari, els grans problemes econòmics actuals, en especial les desigualtats econòmiques mundials i la sobreexplotació de recursos naturals, i els derivats de la globalització econòmica.
- Relacionar fets econòmics significatius amb el context social, polític, cultural i natural on succeeixen. Traslladar aquesta reflexió a les situacions quotidianes.
- Descriure el funcionament del mercat, els seus límits i fallades i formular un judici crític del sistema i del paper regulador del sector públic.
- Conèixer i comprendre els trets característics de la situació i les perspectives de l'economia de les Illes Balears, d'Espanya i d'Europa en el context econòmic internacional utilitzant tècniques elementals de tractament i representació de dades.
- Formular judicis personals sobre els problemes econòmics de l'actualitat. Comunicar les seves opinions als altres, argumentar amb precisió i rigor, i acceptar la discrepància i els punts de vista distints com a via d'enteniment i enriquiment personal.
- Interpretar els missatges, les dades i les informacions que apareixen en els diversos mitjans de comunicació i/o Internet sobre problemes econòmics actuals, i contrastar les mesures correctores de política econòmica que es proposen.
- Analitzar i valorar críticament les repercussions del creixement econòmic sobre el medi ambient i la qualitat de vida de les persones. Comprendre l'estructura bàsica de l'economia de les Illes Balears i reflexionar sobre la necessitat d'una economia sostenible.
- Abordar de forma autònoma i raonada problemes econòmics de les Illes Balears utilitzant els procediments d'indagació de les ciències socials, i diverses fonts i mitjans d'informació, entre les quals les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Conèixer i comprendre l'ús i el significat de les principals macromagnituds com a indicadors de la situació econòmica d'un país. Analitzar i comparar **les diferents** magnituds macroeconòmiques d'Espanya i de les Illes Balears.

11.2 CONTINGUTS

BLOC 1. ECONOMIA I ESCASSETAT. L'ORGANITZACIÓ DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA

UD 1. La raó de ser de l'economia

UD 2: Organització i creixement

BLOC 2. L'ACTIVITAT PRODUCTIVA

UD 3. Producció i distribució

BLOC 3. EL MERCAT I EL SISTEMA DE PREUS

UD 4. El funcionament del mercat

UD 5. Tipus de mercat

BLOC 4. LA MACROECONOMIA

UD 7. Els indicadors econòmics: la producció

UD 8. Els indicadors econòmics: ocupació i preus

UD 9. Les forces internes del mercat

BLOC 5. ASPECTES FINANCERS DE L'ECONOMIA

UD 11. El diner, els bancs i la política monetària

UD 12. El sistema financer espanyol. La borsa

BLOC 6. EL CONTEXT INTERNACIONAL DE L'ECONOMIA

UD 13. Comerç Internacional

UD 14. Integració econòmica: la Unió Europea

BLOC 7. DESEQUILIBRIS ECONÒMICS I EL PAPER DE L'ESTAT EN L'ECONOMIA

UD 6: Els errors del mercat

UD 10: Les polítiques macroeconòmiques. La política fiscal

UD 15. La globalització i els desequilibris de l'economia mundial (tema que serà tractat com a tema transversal durant tot el curs, fent al·lusió a la realitat i notícies econòmiques i empresarials que aniran sortint durant el curs i d'interès per a la matèria).

11.3. TEMPORALITZACIÓ

S'imparteix 4 classes setmanals de 55 minuts. La distribució temporal es farà de la següent manera:

TEMPORALITZACIÓ PER BLOCS

Bloc temàtic	Avaluació
BLOC1. Economia i escassetat. l'organització de l'activitat econòmica	1a
BLOC2. L'activitat productiva	1a
BLOC3. El mercat i el sistema de preus	1a
BLOC4. La macroeconomia	2a
BLOC5. Aspectes financers de l'economia	3a
BLOC6. El context internacional de l'economia	3a
BLOC7. Desequilibris econòmics i el paper de l'Estat en l'economia	1a/2a

TEMPORALITZACIÓ PER UNITATS DIDÀCTIQUES

AVALUACIONS	UNITATS DIDÀCTIQUES													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1a Avaluació	X	X	X	X	X									
2n Avaluació						X	X	X	X	X				
3a Avaluació											X	X	X	X

11.4. CRITERIS D'AVUACIÓ I ESTÀNDARS D'APRENENTATGE AVALUABLES
BLOC 1.

1. Explicar el problema dels recursos escassos i les necessitats il·limitades.

1.1. Reconeix l'escassetat i la necessitat d'elegir i de prendre decisions com els elements més determinants que s'han d'afrontar en tot sistema econòmic.

2. Observar els problemes econòmics d'una societat, analitzar les formes de resolució d'aquests problemes des del punt de vista dels diferents sistemes econòmics i expressar-ne una valoració crítica.

2.1. Analitza els diferents plantejaments i les diferents formes d'abordar els elements clau en els principals sistemes econòmics.

2.2. A partir de casos concrets, analitza els canvis més recents en l'escenari econòmic mundial i els relaciona amb les circumstàncies tècniques, econòmiques, socials i polítiques que els expliquen.

2.3. Compara diferents formes d'abordar la resolució de problemes econòmics a partir d'exemples de situacions econòmiques actuals de l'entorn internacional.

3. Comprendre el mètode científic que s'utilitza en l'àrea de l'economia així com identificar les fases de la recerca científica en economia i els models econòmics.

3.1 Distingeix les proposicions econòmiques positives de les proposicions econòmiques normatives.

BLOC 2.

1. Analitzar les característiques principals del procés productiu.

1.1. Expressa una visió integral del funcionament del sistema productiu partint de l'estudi de l'empresa i la seva participació en sectors econòmics, així com la seva connexió i interdependència.

2. Explicar les raons del procés de divisió tècnica de la feina.

2.1. Relaciona el procés de divisió tècnica de la feina amb la interdependència econòmica en un context global.

2.2. Indica les diferents categories de factors productius i les relacions entre productivitat, eficiència i tecnologia.

3. Identificar els efectes de l'activitat empresarial per a la societat i la vida de les persones.

3.1. Estudia i analitza les repercussions de l'activitat de les empreses, tant en un entorn proper com en un entorn internacional.

4. Expressar els principals objectius i funcions de les empreses a partir de referències reals de l'entorn proper i transmetre la utilitat que es genera amb l'activitat que duen a terme.

4.1. Analitza i interpreta els objectius i les funcions de les empreses.

4.2. Explica la funció de les empreses de crear o incrementar la utilitat dels béns.

5. Relacionar i distingir l'eficiència tècnica i l'eficiència econòmica.

5.1. Determina i interpreta l'eficiència tècnica i econòmica a partir dels casos plantejats.

6. Calcular i emprar els costos i els beneficis de les empreses, així com representar i interpretar gràfics relatius als conceptes esmentats.

6.1. Comprèn i utilitza diferents tipus de costos, tant fixos com variables, totals, mitjans i marginals, i representa i interpreta gràfics de costos.

6.2. Analitza i interpreta els beneficis d'una empresa a partir de supòsits d'ingressos i costos d'un període.

7. Analitzar, representar i interpretar la funció de producció d'una empresa a partir d'un cas donat.

7.1. Representa i interpreta gràfics de producció total, mitjana i marginal a partir de supòsits donats.

BLOC 3.

1. Interpretar, a partir del funcionament del mercat, les variacions en les quantitats de béns i serveis demanades i oferides en funció de diferents variables.

1.1. Representa gràficament els efectes de les variacions de les diferents variables en el funcionament dels mercats.

1.2. Expressa les claus que determinen l'oferta i la demanda.

1.3. Analitza les elasticitats de la demanda i de l'oferta i interpreta els canvis en els preus i les quantitats, així com els efectes que tenen sobre els ingressos totals.

2. Analitzar el funcionament de mercats reals i observar les diferències que presenten amb els models, així com les conseqüències que tenen per als consumidors, les empreses o els estats.

2.1. *Analitza i compara el funcionament dels diferents tipus de mercats i n'explica les diferències.*

2.2. *Aplica l'anàlisi dels diferents tipus de mercats a casos reals identificats a partir de l'observació de l'entorn més immediat.*

2.3. *Valora, de forma crítica, els efectes que es deriven sobre els que participen en els diversos mercats.*

BLOC 4.

1. Diferenciar i emprar les principals magnituds macroeconòmiques, analitzar les relacions que hi ha entre elles i valorar els inconvenients i les limitacions que presenten com a indicadors de la qualitat de vida.

1.1. *Valora, interpreta i comprèn les principals magnituds macroeconòmiques com a indicadors de la situació econòmica d'un país.*

1.2. *Relaciona les principals macromagnituds i les utilitza per establir comparacions amb caràcter global.*

1.3. *Analitza de forma crítica els indicadors estudiats i en valora l'impacte, els efectes i les limitacions per mesurar la qualitat de vida.*

2. Interpretar dades i indicadors econòmics bàsics i l'evolució que presenten.

2.1. *Utilitza i interpreta la informació continguda en taules i gràfics de diferents variables macroeconòmiques i l'evolució que presenten en el temps.*

2.2. *Valora estudis de referència com a font de dades específiques i comprèn els mètodes d'estudi utilitzats pels economistes.*

2.3. *Empra variables econòmiques en aplicacions informàtiques, les analitza i interpreta, i presenta les valoracions de caràcter personal que en fa.*

3. Valorar l'estructura del mercat laboral i la relació que té amb l'educació i la formació, i analitzar de forma especial la desocupació.

3.1 *Valora i interpreta dades i gràfics de contingut econòmic relacionats amb el mercat de treball.*

3.2. *Valora la relació entre l'educació i la formació i les probabilitats d'obtenir una ocupació i salaris millors.*

3.3. *Investiga i reconeix àmbits d'oportunitats i tendències d'ocupació.*

4. Estudiar les diferents opcions de polítiques macroeconòmiques per fer front a la inflació i a la desocupació.

4.1. *Analitza les dades de la inflació i la desocupació a Espanya i les diferents alternatives per lluitar contra aquests dos fenòmens.*

BLOC 5.

1. Reconèixer el procés de creació dels diners, els canvis de valor que experimenten i la forma en què es mesuren.

1.1. *Analitza i explica el funcionament dels diners i del sistema financer en una economia.*

2. Descriure les diferents teories explicatives sobre les causes de la inflació i els efectes que té sobre els consumidors, les empreses i el conjunt de l'economia.

2.1. *Reconeix les causes de la inflació i valora les repercussions econòmiques i socials que té.*

3. Explicar el funcionament del sistema financer i conèixer les característiques dels principals productes i mercats del sistema.

3.1. *Valora el paper del sistema financer com a element canalitzador de l'estalvi a la inversió i identifica els productes i mercats que el componen.*

4. Analitzar els diferents tipus de política monetària.

4.1. *Raona de forma crítica, en contextos reals, sobre les accions de política monetària i l'impacte econòmic i social que tenen.*

5. Identificar el paper del Banc Central Europeu, així com l'estructura de la política monetària que aplica.

5.1. Identifica els objectius i la finalitat del Banc Central Europeu i raona sobre el paper que té i la manera com funciona.

5.2. Descriu els efectes de les variacions dels tipus d'interès en l'economia.

BLOC 6.

1. Analitzar els fluxos comercials entre dues economies.

1.1. Identifica els fluxos comercials internacionals.

2. Examinar els processos d'integració econòmica i descriure les passes que s'han produït en el cas de la Unió Europea.

2.1. Explica i reflexiona sobre el procés de cooperació i integració econòmica produït a la Unió Europea i valora les repercussions i implicacions que ha tingut per a Espanya en un context global.

3. Analitzar i valorar les causes i les conseqüències de la globalització econòmica i el paper dels organismes econòmics internacionals en la regulació del fenomen.

3.1. Expressa les raons que justifiquen l'intercanvi econòmic entre països.

3.2. Descriu les implicacions i els efectes de la globalització econòmica per als països i reflexiona sobre la necessitat d'establir mecanismes per regular-la i coordinar-la.

BLOC 7.

1. Reflexionar sobre l'impacte del creixement i les crisis cícliques en l'economia i sobre els efectes que tenen en la qualitat de vida de les persones, el medi ambient i la distribució de la riquesa en els àmbits local i mundial.

1.1. Identifica i analitza els factors i les variables que influeixen en el creixement econòmic, el desenvolupament i la redistribució de la renda.

1.2. Diferencia els conceptes de creixement i de desenvolupament.

1.3. Reconeix i explica les conseqüències del creixement sobre el repartiment de la riquesa, el medi ambient i la qualitat de vida.

1.4. Analitza de forma pràctica els models de desenvolupament dels països emergents i les oportunitats que tenen els països en vies de desenvolupament per créixer i progressar.

1.5. Reflexiona sobre els problemes mediambientals i la relació que tenen amb l'impacte econòmic internacional, i analitza les possibilitats d'un desenvolupament sostenible.

1.6. Desenvolupa actituds positives en relació amb el medi ambient i valora i considera aquesta variable en la presa de decisions econòmiques.

1.7. Identifica els béns ambientals com un factor de producció escàs, que proporciona inputs i acumula materials de rebuig i residus, la qual cosa suposa valorar els costos associats.

2. Explicar i il·lustrar amb exemples significatius les finalitats i les funcions de l'Estat en els sistemes d'economia de mercat, identificar els principals instruments que utilitza i valorar els avantatges i els inconvenients del paper de l'Estat en l'activitat econòmica.

2.1. Comprèn i explica les diferents funcions de l'Estat: fiscals, estabilitzadores, redistributives, reguladores i proveïdores de béns i serveis públics.

2.2. Identifica els principals errors del mercat, les causes que els provoquen, els efectes que tenen per als agents que intervenen en l'economia i les diferents opcions d'actuació de l'Estat.

11.5. CRITERIS QUALIFICACIÓ: INSTRUMENTS I QUANTIFICACIÓ

1. **Proves escrites/treballs.** Es faran proves escrites i treballs a cada avaluació. Aquests es qualificaran numèricament, del 0 al 10. Es calcularà la mitjana aritmètica de tots els treballs i proves. La nota mínima per a superar aquesta part haurà de ser d'un 5, encara que es farà

mitjana a partir de 4. El valor d'aquesta part ponderarà un **80%** en la nota final de cada avaluació.

Si un alumne no ha vingut a classe el dia que es va realitzar una prova objectiva haurà de justificar el motiu al més aviat possible i per escrit amb el document corresponent: certificat del metge o similar, per poder fer la prova un altre dia. Si no ho justifica, la prova s'avaluarà amb zero punts. Els treballs presentats fora de termini o que estiguin copiats d'un altre company/a o d'Internet serà avaluat amb zero punts.

Les faltes d'ortografia podran disminuir la nota de les diferents proves, treballs en **0,1** punts per falta fins a un màxim **d'1 punt** de la nota final. Si aquesta nota final fos inferior a 5 a causa de les faltes d'ortografia, s'haurà de recuperar amb un treball o prova al final de cada avaluació.

2. **Actitud** (entrega amb puntualitat i correcció de treballs i activitats; interès per l'assignatura i participació; expressió oral i escrita; assistència i puntualitat; respecte per les normes del centre; respecte als companys i al professor). També es qualificarà del 0 a 10. La nota d'aquest apartat ponderarà un **20%** en la nota final de cada avaluació.

Es podrà descomptar fins a **1 punt** de la nota de cada avaluació per actituds negatives (fer deures d'altres matèries, no fer les activitats de classe, xerrar, interrompre la classe, etc...).

La nota final de l'assignatura serà la mitjana aritmètica de les notes finals de cada avaluació. Les notes finals s'arrodoniran per aproximació, per tal de deixar els decimals a zero.

RECUPERACIÓ:

Les proves o treballs s'hauran de recuperar al final de cada avaluació. La seva valoració serà entre 0 i 10 i la nota mínima serà de 5. En el cas que no s'hagi superat una o més avaluacions, aquesta o aquestes es podran recuperar a juny. Només s'haurà de superar la part de prova o treball suspès, és a dir, les notes de les proves o treballs aprovats faran mitjana amb la nota de recuperació. Així mateix, la nota de recuperació farà també mitjana amb la part d'Actitud de cada avaluació. El mateix criteri es seguirà per als alumnes suspesos amb dret a setembre.

11.6. METODOLOGIA

Explicacions i conceptes teòrics/pràctics exposats per part del professor.

Lliurament del material i exercicis que consideri oportú el professor.

Utilització del llibre de text "Economia" de l'editorial McGraw-Hill.

Es recolzarà la presentació de l' unitat didàctica amb esquemes o mapes conceptuals quan els alumnes tinguin dificultats.

Utilització de l'anàlisi gràfic per comprendre les solucions dels problemes bàsics econòmics i anàlisi del comportament dels diferents agents econòmics.

Càlcul i resolució matemàtica de problemes diversos.

Analitzar els temes d'actualitat que sorgeixen al llarg del curs (notícies).

S'intentarà en tot moment que els alumnes participen activament i per això es faran constants al·lusions a l'actualitat econòmica.

Contextualitzar en la mesura possible els continguts a la realitat econòmica, a través d'exemples trobats pels alumnes i el professor.

S'intentarà fomentar l'hàbit de lectura de la premsa econòmica diària en relació a temes empresarials, així com també dels informatius de televisió i ràdio, per part dels alumnes.

Resolució de problemes pràctics i discussions de les solucions.

Utilització dels equips informàtics.

Utilització de la pissarra per a les explicacions i conceptes teòrics/pràctics exposats per part del professor.

Les explicacions en l'aula i exàmens s'impartiran en català i el material lliurat podrà ser tant en castellà com en català.

Se faran grups en classe i se jugarà al joc del Monopoly, representa l'esperit empresarial i competitiu del món dels negocis.

LA DISTRIBUCIÓ ESPAI-TEMPS

L'espai per treballar serà l'aula de classe.

L'organització de l'espai de l'aula i la constitució de grups depèn de les activitats. Hi ha activitats que exigeixen una feina individualitzada que permeti la reflexió de l'alumne i altres vegades s'organitzen les activitats en grups petits per afavorir la cooperació i el respecte a punts de vista i opinions diferents a les pròpies.

S'ha de tenir en compte el ritme de l'alumne però marcant els terminis i/o durada de les activitats.

AMPLIACIÓ I REFORÇ

Programar activitats en funció dels continguts i en funció de les característiques dels alumnes. Adaptar el material didàctic i els recursos materials a les característiques i necessitats dels alumnes, realitzant tasques individualitzades i diferents tipus d'activitats i exercicis.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

L'alumne té llibre de text recomanat: "Economia" de McGraw Hill.

Als alumnes se'ls facilitarà fotocòpies sobre temes concrets, exercicis pràctics i material (teoria/pràctica) que consideri oportú el professor.

Utilització de la pissarra per a les explicacions i conceptes teòrics/pràctics exposats per part del professor i correcció exercicis pràctics.

Equips informàtics.

Premsa i revistes especialitzades en matèria econòmiques.

11.7 CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

Les competències clau del batxillerat que es treballen són:

- Comunicació lingüística.
- Matemàtiques.
- Ciència i tecnologia.
- Digital.
- Aprendre a aprendre.
- Socials i cíviques.
- Sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor.
- Consciència i expressions culturals.

12. ECONOMIA 4rt ESO

12.1. OBJECTIUS ESPECÍFICS

1. Comprendre els conceptes bàsics de l'economia. Analitzar l'efecte de les decisions econòmiques en la vida dels ciutadans i prendre consciència de l'existència de diferents models econòmics.
2. Descriure els diferents tipus d'empreses i analitzar el teixit empresarial de les Illes Balears d'acord amb aquesta classificació. Identificar i analitzar els aspectes més importants del funcionament de les empreses en una economia de mercat.
3. Ser capaços de gestionar la seva economia personal mitjançant l'elaboració d'un pressupost i l'anàlisi del grau de compliment d'aquest. Valorar la rellevància de l'estalvi i comprendre la necessitat de planificar aspectes financers al llarg de la vida.
4. Reconèixer el funcionament bàsic del sistema financer i conèixer les característiques bàsiques de les principals operacions bancàries.
5. Valorar positivament l'anàlisi de la realitat econòmica mitjançant l'estudi de les principals macromagnituds i comprendre'n el funcionament. Per aconseguir-ho, cal interpretar dades i gràfics relacionats amb les macromagnituds i tenir una opinió sobre els resultats.
6. Conèixer i valorar els efectes per a la societat de la desigualtat de la renda i el paper de l'Estat en la redistribució d'aquesta.
7. Comprendre els avantatges i els inconvenients que la globalització econòmica i el procés d'integració econòmica i monetària de la Unió Europea han provocat en la qualitat de vida de les persones i el medi ambient.
8. Reflexionar sobre la necessitat d'una economia sostenible. Analitzar i valorar críticament les repercussions del creixement econòmic sobre el medi ambient i la qualitat de vida de les persones.

12.2. CONTINGUTS

BLOC 1. IDEES ECONÒMIQUES BÀSIQUES

1. Economia, la ciència útil.

BLOC 2. ECONOMIA I EMPRESA

2. Producció i creixement.
3. Mercats i empresa.
4. L'empresa en el seu context.

BLOC 3. ECONOMIA PERSONAL

5. Planificació financera.

BLOC 4. ECONOMIA I INGRESSOS I DESPESES DE L'ESTAT

10. Els comptes de l'Estat.

BLOC 5. ECONOMIA I TIPUS D'INTERÈS, INFLACIÓ I DESOCUPACIÓ

6. Salut financera.
7. Els diners i les seves formes.
8. Producció i preus.

9. El mercat del treball.

BLOC 6. ECONOMIA INTERNACIONAL

11. El comerç internacional i la Unió Europea.

12. La globalització i els desequilibris de l'economia mundial.

12.3. TEMPORALITZACIÓ PER BLOCS

S'imparteix 3 classes setmanals de 55 minuts. La distribució temporal es farà de la següent manera:

AVALUACIONS	UNITATS DIDÀCTIQUES										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1a Avaluació	X	X	X	X							
2n Avaluació					X	X	X	X			
3a Avaluació									X	X	X

12.4. CRITERIS D'AVALUACIÓ /ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE AVALUABLES

BLOC 1. IDEES ECONÒMIQUES BÀSIQUES

1. Explicar l'economia com a ciència social i valorar l'impacte permanent de les decisions econòmiques en la vida dels ciutadans.

1.1. Reconeix l'escassetat de recursos i la necessitat de triar i prendre decisions com les claus dels problemes bàsics de tota economia, i comprèn que qualsevol elecció suposa renunciar a altres alternatives i que qualsevol decisió té conseqüències.

1.2. Diferencia formes diverses d'abordar i resoldre problemes econòmics i n'identifica els avantatges i els inconvenients, així com les limitacions.

2. Conèixer la terminologia econòmica bàsica i l'ús dels models econòmics i familiaritzar-s'hi.

2.1. Comprèn i utilitza correctament diferents termes de l'àrea de l'economia.

2.2. Diferencia entre economia positiva i economia normativa.

2.3. Representa i analitza gràficament el cost d'oportunitat mitjançant la frontera de possibilitats de producció.

3. Prendre consciència dels principis bàsics de l'economia que s'han d'aplicar en les relacions econòmiques bàsiques tenint en compte els recursos i les necessitats.

3.1. Representa les relacions que s'estableixen entre les economies domèstiques i les empreses.

3.2. Aplica raonaments bàsics per interpretar problemes econòmics provinents de les relacions econòmiques del seu entorn.

BLOC 2. ECONOMIA I EMPRESA

1. Descriure els diferents tipus d'empreses i les formes jurídiques que poden presentar, i relacionar-los amb les exigències de capital que impliquen i amb les responsabilitats legals dels propietaris i gestors, així com amb les interrelacions que les empreses tenen amb l'entorn immediat.

1.1. Distingeix les diferents formes jurídiques de les empreses i les relaciona amb les exigències requerides de capital per constituir-les i amb les responsabilitats legals per a cada tipus.

1.2. Valora les formes jurídiques d'empreses més apropiades en cada cas segons les característiques concretes aplicant el raonament sobre la classificació de les empreses.

1.3. Identifica els diferents tipus d'empreses i d'empresaris que actuen en el seu entorn, així com la forma com s'interrelacionen amb l'àmbit més proper i els efectes socials i mediambientals, positius i negatius, que s'observen.

2. Analitzar les característiques principals del procés productiu.
 - 2.1. Indica els diferents tipus de factors productius i les relacions entre productivitat, eficiència i tecnologia.
 - 2.2. Identifica els diferents sectors econòmics, així com els reptes i les oportunitats que presenten.
3. Identificar les fonts de finançament de les empreses.
 - 3.1. Explica les possibilitats de finançament del dia a dia de les empreses i diferencia el finançament extern i l'intern, a curt i a llarg termini, així com el cost de cada una i les implicacions en la marxa de l'empresa.
4. Determinar per a un cas senzill l'estructura d'ingressos i costos d'una empresa, i calcular-ne el benefici.
 - 4.1. Diferencia els ingressos i els costos generals d'una empresa, n'identifica el benefici o la pèrdua i aplica raonaments matemàtics per interpretar els resultats.
5. Diferenciar els impostos que afecten les empreses i la importància de complir les obligacions fiscals.
 - 5.1. Identifica les obligacions fiscals de les empreses segons l'activitat i assenyala el funcionament bàsic dels impostos i les principals diferències entre ells.
 - 5.2. Valora l'aportació que suposa la càrrega impositiva a la riquesa nacional.

BLOC 3. ECONOMIA PERSONAL

1. Elaborar un pressupost personal en el qual es distingeixin els diferents tipus d'ingressos i despeses, controlar el grau de compliment del pressupost i les possibles necessitats d'adaptar-lo.
 - 1.1. Elabora un pressupost o pla financer personalitzat en què identifica cada un dels ingressos i de les despeses, i en fa el seguiment.
 - 1.2. Empra eines informàtiques per preparar i desenvolupar un pressupost o pla financer personalitzat.
 - 1.3. Usa gràfics d'anàlisi que li permeten comparar una realitat personalitzada amb les previsions establertes.
2. Decidir amb racionalitat davant les alternatives econòmiques de la vida personal després de relacionar-les amb el benestar propi i social.
 - 2.1. Comprèn les necessitats de planificació i de gestió dels assumptes financers al llarg de la vida. Aquesta planificació es vincula a la previsió feta en cada una de les etapes d'acord amb les decisions preses i l'evolució de l'activitat econòmica nacional.
3. Expressar una actitud positiva cap a l'estalvi i emprar-lo com a mitjà per assolir diferents objectius.
 - 3.1. Coneix i explica la rellevància de l'estalvi i del control de la despesa.
 - 3.2. Analitza els avantatges i els inconvenients de l'endeutament, en valora el risc i selecciona la decisió més adequada per a cada moment.
4. Reconèixer el funcionament bàsic dels doblers, diferenciar els diferents tipus de comptes bancaris i de targetes emeses com a mitjans de pagament, i valorar l'oportunitat d'usar-los amb garanties i responsabilitat.
 - 4.1. Comprèn els termes fonamentals i descriu el funcionament de les operacions amb els comptes bancaris.
 - 4.2. Valora i comprova la necessitat de llegir detingudament els documents que presenten els bancs, així com la importància de la seguretat quan la relació es produeix per Internet.
 - 4.3. Reconeix el fet que es poden negociar les condicions que presenten les entitats financeres i analitza el procediment de reclamació davant les entitats.
 - 4.4. Identifica i explica les diferents modalitats de targetes que hi ha, així com els aspectes més importants de la seguretat quan s'opera amb targetes.
5. Conèixer el concepte d'assegurança i la finalitat que tenen les assegurances.
 - 5.1. Identifica i diferencia els diferents tipus d'assegurances segons els riscos o les situacions adverses en les diferents etapes de la vida.

BLOC 4. ECONOMIA I INGRESSOS I DESPESES DE L'ESTAT

1. Reconèixer i analitzar la procedència de les principals fonts d'ingressos i despeses de l'Estat, i interpretar gràfics que en mostrin la distribució.

1.1. Identifica les vies d'on procedeixen els ingressos de l'Estat i les principals àrees de les despeses de l'Estat, i en comenta les relacions.

1.2. Analitza i interpreta dades i gràfics de contingut econòmic relacionats amb els ingressos i les despeses de l'Estat.

1.3. Distingeix el comportament dels ingressos i les despeses públiques en els diferents cicles econòmics, així com els efectes que es poden produir al llarg del temps.

2. Diferenciar i explicar els conceptes de deute públic i dèficit públic.

2.1. Comprèn i expressa les diferències entre els conceptes de deute públic i dèficit públic, així com la relació que es produeix entre ells.

3. Determinar l'impacte de la desigualtat de la renda per a la societat i estudiar les eines per redistribuir-la.

3.1. Coneix i descriu els efectes de la desigualtat de la renda i els instruments per redistribuir-la.

BLOC 5. ECONOMIA I TIPUS D'INTERÈS, INFLACIÓ I DESOCUPACIÓ

1. Diferenciar les magnituds de tipus d'interès, inflació i desocupació, així com analitzar les relacions existents entre elles.

1.1. Descriu les causes de la inflació i valora les principals repercussions econòmiques i socials que té.

1.2. Explica el funcionament dels tipus d'interès i les conseqüències de la variació que poden presentar per a l'evolució de l'economia.

2. Interpretar dades i gràfics vinculats als conceptes de tipus d'interès, inflació i desocupació.

2.1. Valora i interpreta dades i gràfics de contingut econòmic relacionats amb els tipus d'interès, la inflació i la desocupació.

3. Valorar diferents opcions de polítiques macroeconòmiques per fer front a la desocupació.

3.1. Descriu les causes de la desocupació i en valora les principals repercussions econòmiques i socials.

3.2. Analitza les dades de desocupació a Espanya i les polítiques contra la desocupació.

3.3. Investiga i reconeix àmbits d'oportunitats i tendències d'ocupació.

BLOC 6. ECONOMIA INTERNACIONAL

1. Valorar l'impacte de la globalització econòmica, del comerç internacional i dels processos d'integració econòmica en la qualitat de vida de les persones i el medi ambient.

1.1. Analitza el grau d'interconnexió de les diferents economies de tots els països del món i aplica la perspectiva global per emetre'n una valoració crítica.

1.2. Explica les raons que justifiquen l'intercanvi econòmic entre països i que influeixen en aquest intercanvi.

1.3. Analitza esdeveniments econòmics contemporanis en el context de la globalització i el comerç internacional.

1.4. Coneix i enumera avantatges i inconvenients del procés d'integració econòmica i monetària de la Unió Europea.

1.5. Reflexiona sobre els problemes mediambientals i la relació que tenen amb l'impacte econòmic internacional, i analitza les possibilitats d'un desenvolupament sostenible.

5. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ: INSTRUMENTS I QUANTIFICACIÓ

1. Proves escrites/treballs. Es faran proves escrites i treballs a cada avaluació. Aquests es qualificaran numèricament, del 0 al 10. Es calcularà la mitjana aritmètica de tots els treballs i

proves. La nota mínima per a superar aquesta part haurà de ser d'un 5, encara que es farà mitjana a partir de 4. El valor d'aquesta part ponderarà un **80%** en la nota final de cada avaluació.

Si un alumne no ha vingut a classe el dia que es va realitzar una prova objectiva haurà de justificar el motiu al més aviat possible i per escrit amb el document corresponent: certificat del metge o similar, per poder fer la prova un altre dia. Si no ho justifica, la prova s'avaluarà amb zero punts. Els treballs presentats fora de termini o que estiguin copiats d'un altre company/a o d'Internet serà avaluat amb zero punts.

Les faltes d'ortografia podran disminuir la nota de les diferents proves, treballs en **0,1** punts per falta fins a un màxim d'**1 punt** de la nota final. Si aquesta nota final fos inferior a 5 a causa de les faltes d'ortografia, s'haurà de recuperar amb un treball o prova al final de cada avaluació.

2. Actitud (entrega amb puntualitat i correcció de treballs i activitats; interès per l'assignatura i participació; expressió oral i escrita; assistència i puntualitat; respecte per les normes del centre; respecte als companys i al professor). També es qualificarà del 0 a 10. La nota d'aquest apartat ponderarà un **20%** en la nota final de cada avaluació.

Es podrà descomptar fins a **1 punt** de la nota de cada avaluació per actituds negatives (fer deures d'altres matèries, no fer les activitats de classe, xerrar, interrompre la classe, etc...).

La nota final de l'assignatura serà la mitjana aritmètica de les notes finals de cada avaluació. Les notes finals s'arrodoniran per aproximació, per tal de deixar els decimals a zero.

RECUPERACIÓ: Les proves o treballs s'hauran de recuperar al final de cada avaluació. La seva valoració serà entre 0 i 10 i la nota mínima serà de 5. En el cas que no s'hagi superat una o més avaluacions, aquesta o aquestes es podran recuperar a juny. Només s'haurà de superar la part de prova o treball suspès, és a dir, les notes de les proves o treballs aprovats faran mitjana amb la nota de recuperació. Així mateix, la nota de recuperació farà també mitjana amb la part d'Actitud de cada avaluació. El mateix criteri es seguirà per als alumnes suspesos amb dret a setembre.

12.5. CONTRIBUTIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

Les competències clau que es treballan a la matèria són:

- Comunicació lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor
- Consciència i expressions culturals

13. INICIATIVA A L'ACTIVITAT EMPRENEDORA I EMPRESARIAL 4rt ESO

13.1 1. OBJECTIUS ESPECÍFICS

Els objectius de la matèria d'iniciació a l'activitat emprenedora i empresarial són els següents:

1. Relacionar-se amb l'entorn econòmic com a subjecte i no com a objecte d'aquest entorn mitjançant l'assimilació progressiva del coneixement que vagi aprenent sobre el seu funcionament, així com incorporar el que aprengui a les seves relacions amb altres agents econòmics com a font de desenvolupament, tant de la seva autonomia personal com de la seva capacitat per liderar projectes que puguin ser percebuts com a valuosos pels altres.
2. Fomentar l'aplicació del pensament creatiu a l'hora de fer qualsevol proposta que s'hagi de valorar en el seu entorn econòmic i valorar-ne positivament la innovació, l'originalitat i la consistència.
3. Desenvolupar l'esperit emprenedor que tots tenim com a subjectes de l'entorn econòmic en el qual actuem mitjançant el descobriment de les nostres fortaleses i debilitats per, progressivament, augmentar la nostra competència emprenedora.
4. Impulsar petits projectes susceptibles de poder implementar-se en el seu entorn econòmic (com un projecte d'inserció laboral i un projecte de viabilitat econòmica d'una empresa) en els quals la creativitat i el rigor científic d'aquests projectes han de jugar un paper primordial al llarg de tot el procés de realització.
5. Identificar les diverses fonts de finançament internes i externes (com accionistes, inversos, micromecenatge o crowdfunding, ajudes, bancs, subvencions...), així com valorar la més adequada per a cada tipus i moment del cicle de vida de l'empresa.
6. Conèixer el funcionament bàsic dels intermediaris financers quan hem d'acudir a la cerca de finançament per a l'empresa, a través de l'estudi de casos pràctics senzills, reals i susceptibles de ser demandats.

PROGRAMA ICAPE - JES

Al llarg del curs, i de manera integrada i complementària al contingut de l'assignatura, es portarà a terme, dins de les possibilitats del centre i l'alumnat, el programa ICAPE (Pla Integral d'Impuls de les Capacitats Emprenedores en Educació) JES.

El programa educatiu Joves Emprenedors Socials (JES) va adreçat a l'alumnat d'Educació Secundària Obligatòria i Formació Professional Bàsica.

JES és un projecte educatiu de foment de la cultura emprenedora, en el qual els alumnes constitueixen i gestionen una ONG, que organitza i duu a terme activitats amb l'objectiu de finançar un projecte social que cobreixi una necessitat detectada, en coordinació amb una ONG de la nostra comunitat, que els posa en contacte amb un grup escolar d'un país del tercer món.

Els **objectius** són:

Desenvolupar actituds i habilitats emprenedores utilitzant com a fil conductor el procés de creació i gestió d'una ONG, i estimular el coneixement d'altres cultures i realitats socials.

Desenvolupar un pensament crític respecte als esdeveniments, utilitzant les TIC com a eina de treball diària.

Promocionar la cooperació transnacional entre centres escolars.

13. 2. CONTINGUTS

BLOC 1. AUTONOMIA PERSONAL, LIDERATGE I INNOVACIÓ

- 1.- Autonomia i autoconeixement. Iniciativa emprenedora i empresari en la societat.
- 2.- Interessos, aptituds i motivacions personals per a la carrera professional.
- 3.- Itineraris formatius i carreres professionals. Procés de recerca de feina en empreses del sector. Autoocupació. Procés de presa de decisions sobre l'itinerari personal.
- 4.- Drets i deures del treballador. El dret del treball.
Drets i deures derivats de la relació laboral.
Contracte de treball i negociació col·lectiva.
Seguretat Social. Sistema de protecció. Ocupació i desocupació.
Protecció del treballador i beneficis socials.
Riscs laborals. Normes. Planificació de la protecció en l'empresa.

BLOC 2. PROJECTE EMPRESARIAL. PROGRAMA ICAPE JES

- 1.- Idea de projecte d'empresa. Avaluació de la idea. Entorn, rol social de l'empresa.
- 2.- Elements i estructura empresarial.
- 3.- Pla d'empresa.
- 4.- Informació a l'empresa. Informació comptable. Informació de recursos humans.
- 5.- Documents comercials de cobrament i pagament. Arxiu.
- 6.- Activitats a l'empresa. Funció de producció. Funció comercial i de màrqueting.
- 7.- Ajuts i suport a la creació d'empreses

BLOC 3. FINANCES

- 1.- Tipus d'empresa segons la seva forma jurídica.
- 2.- Elecció de la forma jurídica.
- 3.- Tràmits de posada en marxa d'una empresa.
- 4.- Fonts de finançament de les empreses. Externes (bancs, ajuts i subvencions i micromecenatge o crowdfunding) i internes (accionistes, inversors i aplicació de beneficis).
- 5.- Productes financers i bancaris per a pimes. Comparació.
Planificació financera de les empreses. Estudi de viabilitat economicofinancer.
- 6.- Projectió de l'activitat. Instruments d'anàlisi. Proporcions bàsiques.
- 7.- Imposts que afecten les empreses. El calendari fiscal.

13.3. TEMPORALITZACIÓ PER BLOCS

S'imparteix 3 classes setmanals de 55 minuts. La distribució temporal es farà de la següent manera:

Bloc temàtic	Avaluació
BLOC 1. AUTONOMIA PERSONAL, LIDERATGE I INNOVACIÓ	1a
BLOC 2. PROJECTE EMPRESARIAL	1a, 2a i 3a
BLOC 3. FINANCES	3a

Es dedicaran 2 hores setmanals a la realització del programa ICAPE JES.

13.4. CRITERIS D'AVUACIÓ /ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE AVALUABLES

BLOC 1. AUTONOMIA PERSONAL, LIDERATGE I INNOVACIÓ

1. Descriure les qualitats personals i destreses associades a la iniciativa emprenedora i analitzar els requeriments dels diferents llocs de treball i activitats empresarials.

1.1. Identifica les qualitats personals, actituds, aspiracions i formació pròpies de les persones amb iniciativa emprenedora, descriu l'activitat dels empresaris i el seu rol en la generació de treball i benestar social.

1.2. Investiga amb mitjans telemàtics les diferents àrees d'activitat professional de l'entorn, els tipus d'empresa que les desenvolupen i els diferents llocs de treball a cadascuna i raona els requeriments per a l'acompliment professional a cadascun.

2. Prendre decisions sobre l'itinerari vital propi, comprendre les possibilitats d'ocupació, autoocupació i carrera professional en relació amb les habilitats personals i les alternatives de formació i aprenentatge al llarg de la vida.

2.1. Dissenya un projecte de carrera professional pròpia, relaciona les possibilitats de l'entorn amb les qualitats i aspiracions personals i valora l'opció de l'autoocupació i la necessitat de formació al llarg de la vida.

3. Actuar com a futur treballador responsable, conèixer els seus drets i deures com a tal, valorar l'acció de l'Estat i de la Seguretat Social en la protecció de la persona ocupada i comprendre la necessitat de protecció dels riscos laborals.

3.1. Identifica les normes i institucions que intervenen en les relacions entre treballadors i empresaris i les relaciona amb el funcionament del mercat de treball.

3.2. Distingeix els drets i les obligacions que es deriven de les relacions laborals i els comprova en contractes de treball i documents de negociació col·lectiva.

3.3. Descriu les bases del sistema de la Seguretat Social i les obligacions de treballadors i empresaris dins aquest, en valora l'acció protectora davant les diferents contingències cobertes i descriu les prestacions mitjançant cerques als webs institucionals.

3.4. Identifica les situacions de risc laboral més habituals als sectors d'activitat econòmica més rellevants en l'entorn, indica els mètodes de prevenció legalment establerts i les tècniques de primers auxilis aplicables en cas d'accident o dany.

BLOC 2. PROJECTE EMPRESARIAL

1. Crear un projecte d'empresa a l'aula, descriure'n les característiques internes i la relació amb l'entorn així com la funció social, identificar els elements que en constitueixen la xarxa logística com ara proveïdors, clients, sistemes de producció i comercialització i xarxes d'emmagatzematge entre altres.

1.1. Determina l'oportunitat d'un projecte d'empresa, n'identifica les característiques i pren part en l'activitat que desenvolupa.

1.2. Identifica les característiques internes i externes del projecte d'empresa, així com els elements que constitueixen la xarxa d'aquesta empresa: mercat, proveïdors, clients, sistemes de producció i/o comercialització, emmagatzematge i d'altres.

1.3. Descriu la relació del projecte d'empresa amb el seu sector, l'estructura organitzativa i les funcions de cada departament i identifica els procediments de treball en el desenvolupament del procés productiu o comercial.

2. Identificar i organitzar la informació de les diferents àrees del projecte d'empresa i aplicar els mètodes corresponents a la tramitació documental empresarial.

- 2.1. Empra com a usuari bàsic l'aplicació informàtica de control i seguiment de clients, proveïdors i d'altres, aplica les tècniques bàsiques de comptabilitat, gestió financera i comercial i administració de personal per organitzar la informació del projecte d'empresa.
- 2.2. Transmet informació entre les diferents àrees i a clients interns i externs del projecte d'empresa, reconeix i aplica tècniques de comunicació i negociació, i aplica el tractament protocol·lari adequat a través de mitjans telemàtics i presencials.
3. Dur a terme activitats de producció i comercialització pròpies del projecte d'empresa creat i aplicar tècniques de comunicació i treball en equip.
 - 3.1. Crea materials de difusió i publicitat dels productes i/o serveis del projecte d'empresa, inclou un pla de comunicació a Internet i a xarxes socials i aplica els principis del màrqueting.
 - 3.2. Exerceix tasques de producció i/o comercialització en el projecte d'empresa, pren decisions, fa feina en equip, compleix els terminis i objectius i proposa millores segons un pla de control prefixat.
 - 3.3. Recopila dades sobre els diferents suports a la creació d'empreses tant de l'entorn proper com del territorial, nacional o europeu i selecciona les possibilitats que s'ajustin al projecte d'empresa plantejat.

BLOC 3. FINANCES

1. Descriure les diferents formes jurídiques de les empreses i relacionar amb cadascuna les responsabilitats legals dels seus propietaris i gestors, així com amb les exigències de capital.
 - 1.1. Distingeix les diferents formes jurídiques de les empreses i les relaciona amb les exigències de capital i responsabilitats més apropiades per a cada tipus.
 - 1.2. Enumera les administracions públiques que tenen relació amb la posada en marxa d'empreses i recopila per via telemàtica els principals documents que es deriven de la seva posada en funcionament.
 - 1.3. Valora les tasques de suport, registre, control i fiscalització que duen a terme les autoritats en el procés de creació d'empreses i descriu els tràmits que s'han de fer.
2. Identificar les fonts de finançament de les empreses pròpies de cada forma jurídica, incloent-hi les externes i internes, i valorar les més adequades per a cada tipus i moment en el cicle de vida de l'empresa.
 - 2.1. Determina les inversions necessàries per posar en marxa una empresa i distingeix les principals partides relacionades en un balanç de situació.
 - 2.2. Caracteritza de forma bàsica les possibilitats de finançament del dia a dia de les empreses i diferencia el finançament extern i intern a curt i a llarg termini, així com el cost de cadascuna i les implicacions en la marxa de l'empresa.
3. Comprendre les necessitats de la planificació financera i de negoci de les empreses i lligar-la a la previsió de la marxa de l'activitat sectorial i econòmica nacional.
 - 3.1. Presenta un estudi de viabilitat econòmic i financer a mitjà termini del projecte d'empresa, aplica condicions reals de productes financers analitzats i previsions de vendes segons un estudi de l'entorn mitjançant una aplicació informàtica tipus full de càlcul i empra proporcions financeres bàsiques.
 - 3.2. Analitza els productes financers més adequats entre les entitats financeres de l'entorn per a cada tipus d'empresa, valora el cost i el risc de cadascun i selecciona els més adequats per al projecte d'empresa.
 - 3.3. Identifica les obligacions fiscals de les empreses segons l'activitat, assenyala el funcionament bàsic d'IAE, IVA, IRPF i IS, indica les principals diferències entre aquest i valora l'aportació que suposa la càrrega impositiva a la riquesa nacional.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ: INSTRUMENTS I QUANTIFICACIÓ

1. Treballs/proves escrites. Es faran diversos treballs i proves escrites a cada avaluació. Aquests es qualificaran numèricament, del 0 al 10. Es calcularà la mitjana aritmètica de tots els treballs i proves. La nota mínima per a superar aquesta part haurà de ser d'un 5, encara que es farà mitjana a partir de 4. El valor d'aquesta part ponderarà un 80% en la nota final de cada avaluació.

Si un alumne no ha vingut a classe el dia que es va realitzar una prova objectiva haurà de justificar el motiu al més aviat possible i per escrit amb el document corresponent: certificat del metge o similar, per poder fer la prova un altre dia. Si no ho justifica, la prova s'avaluarà amb zero punts. Els treballs presentats fora de termini o que estiguin copiats d'un altre company/a o d'Internet serà avaluat amb zero punts.

Les faltes d'ortografia podran disminuir la nota de les diferents proves, treballs en 0,1 punts per falta fins a un màxim d'1 punt de la nota final. Si aquesta nota final fos inferior a 5 a causa de les faltes d'ortografia, s'haurà de recuperar amb un treball o prova al final de cada avaluació.

2. Actitud (entrega amb puntualitat i correcció de treballs i activitats; interès per l'assignatura i participació; expressió oral i escrita; assistència i puntualitat; respecte per les normes del centre; respecte als companys i al professor). També es qualificarà del 0 a 10. La nota d'aquest apartat ponderarà un 20% en la nota final de cada avaluació.

Es podrà descomptar fins a 1 punt de la nota de cada avaluació per actituds negatives (fer deures d'altres matèries, no fer les activitats de classe, xerrar, interrompre la classe, etc...).

La nota final de l'assignatura serà la mitjana aritmètica de les notes finals de cada avaluació.

Les notes finals s'arrodoniran per aproximació, per tal de deixar els decimals a zero.

RECUPERACIÓ:

Les proves o treballs s'hauran de recuperar al final de cada avaluació. La seva valoració serà entre 0 i 10 i la nota mínima serà de 5. En el cas que no s'hagi superat una o més avaluacions, aquesta o aquestes es podran recuperar a juny. Només s'haurà de superar la part de prova o treball suspès, és a dir, les notes de les proves o treballs aprovats faran mitjana amb la nota de recuperació. Així mateix, la nota de recuperació farà també mitjana amb la part d'Actitud de cada avaluació. El mateix criteri es seguirà per als alumnes suspesos amb dret a setembre.

PROGRAMA ICAPE – JES

La metodologia es basa en projectes, des del projecte real de cooperació en el qual es treballa, fins a la participació real i efectiva de l'alumnat a l'aula en tots els processos de presa de decisions. Seran ells i elles els qui prenguin les decisions i s'arrisquin. El paper del professorat en el procés serà el de suport, assessorament i de proposta de reptes als alumnes.

13.5 CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

Les competències clau que es treballan a la matèria són:

- Comunicació lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor
- Consciència i expressions culturals

14-Materials i recursos didàctics

Els materials a utilitzar durant el curs 2016 / 2017 seran els llibres de text, apunts de diverses fonts dels professorat, els recursos digitals de què disposa el centre (pissarra digital, ordinadors i ultraportàtils...) a més de presentacions, articles, imatges i gràfics, vídeos de tipus divers, com ara pel·lícules, documentals...

No obstant en qualsevol moment es podrà incorporar qualsevol altre material que en un moment donat pugui ser útil per al desenvolupament de les diferents assignatures.

15-Activitats complementàries i extraescolars

Les activitats complementàries programades per a aquest curs es concentraran al segon i al tercer trimestre i són les següents:

1ⁿ trimestre	1ⁿ ESO. Visita al Talaiot de s'Illot. Ciències socials 4rt ESO. Visita a Palma. Història de l'art
2ⁿ trimestre	2ⁿ ESO. Visita gòtica a Palma. Ciències socials 4^t ESO. Separació de poders a Palma. Ciències socials i ètica 2ⁿ Batxillerat. Viatge a Madrid. Història de l'art
3^r trimestre	1^r ESO. Sortida a Cabrera. Ciències socials

